

tebe в мислите си съм при теб; **mše u Svatého Mikuláše** служба в църквата „Свети Микулаш“ **II. с мест.** в (обикн. в съчет. с думи, започващи с v): **být u vytržení** в екстаз съм; **u vědomí** със съзнанието; **u příležitosti** по случай **u, ú III** междум. уу! аа! ух! ах! пфу! (за изненада, уплаха, погнуса)
uá, uáá, uáúá, uááh междум. ааааа, тъъъ, уаааа (за плач, ридания, стенания)
ubal|it, -ím св. **1.** (кого – вин.) експр. навлека, облека много (някого): **~it se do mrazu** навлека се за студ, за студено време **2.** (со) свия, направя (нещо): **~it si cigaretu** свия си цигара **3.** (коти) експр. разг. лепна един шамар (на някого), шамаросам (някого)
ubečen|ý, -á, -é разг. експр. разреван, разплакан **ubeč|et se, -ím se** св. разг. експр. изтощя се от плач
uběh|at se, -ám se св. преуморя се, съспия се от тичане, от бягане и прен.: **~at se po nákupech** съспия се от тичане по покупки
uběh|at si, -ám si св. (со) уморя, преуморя, съспия си (нещо) от тичане, от бягане: **~ala si nohy, až jí opuchly** тя си преумори краката от тичане, опуха♦ **patysm|á**
~at експр. **a)** тя направи пътека (до някого); остана без крака да ходи (при някого) **b)** тя щеше да се скъса от подмязване, да се подмязва (на някого)
uběhl|ý, -á, -é **1.** изминал, изтёкъл, преминал: **rychle ~ý den** бързо изминал ден **2.** малко остар. изморен, изтощен от бягане
uběh|nout, -nu св. **1.** (со) пробягам, изтичам (разстояние): **závodník ~l trať 1500 m první** състезателят пробяга пръв разстояние от 1500 м **2.** (со) мѝга, в състояние съм да пробягам, да изтичам (разстояние): **dobrý běžec ~ne 15 km za hodinu** добър бегач може да пробяга 15 км за един час **3.** обикн. третол. **~ne** (всичко)♦ **odč|b|hodě**
vody ~lo много вода изтёче оттогава **4.** обикн. третол. **-ne** измине, изтечѝ (за време, събития и под.): **už zase rok ~l** измина още една година
úběl, -ul/-e м. **1.** геол. книж. алабастр **2.** малко остар. белота, белина, чистота
úběr, -u м. **1.** техн. отнемане на материал **2.** метал. намаляване дебелината на валцуван материал
ubezpeč|it, -ím св. (кого – вин. о ѝет, по-рядко ѝит) книж. уверя, убедя (някого в нещо): **~il nás, že vše zařídí** той ни увери, че всичко ще уреди; **~it ženu svou věrností** уверя женя си в своята вярност
ubezpeč|it se, -ím se св. книж. (о ѝет) уверя се,

убедя се (в нещо): **musil se ~it, jsou-li doma** той трябваше да се увери дали са си у дома
ubezpeč|ovat, -uji/разг. -uju не св. (кого – вин. о ѝет, по-рядко ѝит) книж. уверявам, убеждавам (някого в нещо): **~uji vás, že nelžu** уверявам ви, че не ви лъжа; **~ovat někoho o své dobré vůli** уверявам някого в своята добра воля
úběžn|ý, -á, -é геом. който е в безкрайността; безкрайно далечен: **~á přímka, rovina** права, равнина в безкрайността
ubíč|ovat, -uji/разг. -uju св. **1.** (кого – вин.) уморя, убия, умъртва (някого) с бич, с бичуване **2.** (кого, со) малко остар. линчувам, прен. съспия, обезобразя (някого, нещо)
ubíh|at, -ám не св. **1.** (–; kat; odkud; kоти) бягам (–; някъде; от някъде; от някого) **2.** изтичам (за течност): **potokem ~ala kalná voda** по потока изтичаше мътна вода **3.** третол. **-á** минава, изтича (за време): **den za dnem ~á** минава ден след ден **4.** бягам, тичам **5.** по-рядко препускам, движа се напред: **myšlenky ~ají vpřed** прен. мислите се стремят, бързат напред **6.** (v ѝет) рядко насочвам се, сливам се, вливам се, прераствам (в нещо): **pole ~ala v širšírou pláni** нивите се сливаха в широка равнина
ubíh|at si, -ám si не св. (со) преуморявам си, съспивам си (нещо) с бягане, с тичане
ubíj|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. **1.** (кого, со) пребивам, убивам от бой, смазвам от бой (някого, нещо): **~et hada klackem** пребивам, убивам змия с пръчка **2.** (со) прен. унищожавам, убивам (нещо): **~et sílu, odvahy** убивам, унищожавам сила, смелост; обезсилвам, обезкуражавам някого; **~et čas v hospodě** убивам времето си в кръчма
ubikac|e, -e ж. **1.** спално помещѝние (за много хора): **vojenské ~e** спални помещѝния за войници; **~e ve školní budově** спално помещѝние в училищна сграда **2.** клетка, отделеѝние (в зоологическа градина): **~e opic** отделеѝние за маймунѝ, клетки за маймунѝ
ubír|at, -ám не св. **1.** (со; ѝeho; kоти, ѝети со, koho, z ѝeho, ѝeho, на ѝет; ѝети) взѝмам постепенно (от нещо; на някого от нещо): **~at jablka ze sáčku** взѝмам една по една ябълки от пликче; **~at ze zásob** взѝмам постепенно от запаса; **~at někomu na autoritě** прен. отнемам от авторитета на някого; подкопавам авторитета на някого **2.** (со) разг. стеснявам (нещо), отнемам (от нещо) (при ишене) **3.** (со) техн. отнемам (излишен материал)
ubíř|at se, -ám se не св. малко книж. **1.** (kidy; kat) вървя, крача, движа се (през някъде

някъде): **pomalu se ~at alejí** бавно крача по алѐя; **dav se ~al na náměstí** тълпата се движеше, вървеше към площада; тълпата се насочваше към площада **2.** *малко остар.* тръгвам си, отивам си

ubít, ubíji/разг. ubiju св. 1. (*кого, со*) пребия, убия, претрѣпя (*някого, нещо*): **~nepřítelē** пребия, претрѣпя враг **2.** (*со, рядко кого – вин.*) *експр.* убия, унищожа (*нещо*): **~něčí zájem** убия нечий интерес; **~své nadání** убия, унищожа, пропиля дърбата си; **neví, jak ~čas** не знае как да убие времето

ublá|tít, -ím св. (кого, со) накалям, изцапам с къл (*някого, нещо*): **~tít si obuv** накалям си обувките; **~cená kola vozu** накаляни колелà на кола

ubled|nout, -nu св. пребледнея, побледнея: **jeho snědá tvář od zlosti ~la** мъргавото му лице побледня от злоба

ublíž|it, -ím св. 1. (*кому, čemu*) нараня, засегна (*някого, нещо*); навредя (*на някого, на нещо*); развалия, повредя (*нещо*); причиня (*на някого*) вредà, щетà, повредà: **ani jedna střela vojákovì ne~ila** нито един куршум не засегна войника; **úrodě ~ily lijáky** проливните дъждове развалиха, съсипаха, засегнаха реколтата; **~it si pádem se schodů** нараня се при падане по стълби; **ta pomluva by ti mohla ~it** тази клеветка може ти навреди

ubliž|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (*кому, čemu*) наранявам, засягам, обиждам (*някого, нещо*); причинявам (*на някого*) вредà, щетà, повредà: **~ovat slabým** потискам слабите **2.** (*кому*) несправедлив съм (*към някого*): **~oval by vám, kdyby vás podezřival** ще бѣде несправедлив, ако ви подозира

ubližen|í, -í, -í ср. вредà, повредà: **~í na těle** *юрид.* телесна повредà; **~í na cti** обида на чѣст, засягане на чѣсттà

ubliž|ovat, -uji/разг. -uju несл. 1. (*кому, čemu*) наранявам, засягам, обиждам (*някого, нещо*); причинявам (*на някого*) вредà, щетà, повредà: **~ovat slabým** потискам слабите **2.** (*кому*) несправедлив съм (*към някого*): **~oval by vám, kdyby vás podezřival** ще бѣде несправедлив, ако ви подозира

úboč|í, -í ср. склон: **~í kopce, horského hřebene** склон на хълм, на планинско било

ubod|at, -ám св. 1. (*кого, со*) нарѣгам (*някого*), убия (*някого*) с прободжания, с рѣгане: **vrah ~al oběť nožem** убиецът нарѣга, умъртвя жѣртвата с нѣж **2.** (*кого – вин.*) изпожия, нажия до смърт (*някого*): **vosy ho ~aly k smrti** осите го нажиха до смърт

ubohost, -i ж. мизѣрност, смàчканост, бѣдност **ubohouč|ký, -á, -é умал. експр.** много мизѣрен, безкрайно бѣден; сиромàшки

uboh|ý, -á, -é 1. горкѣят, нещàстният, бѣдничкѣят: **~ý mrzák** горкѣят сакàт; **mít ~ý osud** имам нещàстна съдбà; **co si já, ~ý počnu** каквò да правя аз, бѣдният **2.** мизѣрен, бѣден, си-

ромàшки: **~á chatř** сиромàшка колиба; **~é vědomosti експр.** мизѣрни, нищòжни знàния; **~é verše експр.** мизѣрни, слàби стѣхове

úbor, -u м. 1. *малко книж.* одѣжда, одѣяние, костюм, облеклò, дрѣхи (*за определен случай*): **svatební** ~ свàтбена рòкля; **plesový** ~ бàлна одѣжда, бàлен костюм; **jezdecký** ~ костюм за ездà; **sportovní** ~ спòртно облеклò; **domácí** ~ домàшни дрѣхи **2.** *бот.* съцветие при сложноцветни растѣния (*с дребни цветове, израснали от едно общо място*)

ubour|at, -ám св. (со) събòря, срùтя частично (*нещо*), чàст (*от нещо*)

uboze нар. мизѣрно, бѣдно: **~oblečená stařena** мизѣрно облѣчена старѣца; **vyjadřovat se ~ експр.** езикът ми е бѣден

ubož|ák, -ka м. нещàстник, бедняк; горкѣят, бѣдният, бѣдничкѣят: **útulek opuštěných ~ků** приòт за изостàвени бедняци; **ptáci ~ci v zimě hladovějí** птѣците, горкѣите, гладуват през зимата; **duševní ~k** скудоумен, ментàлно недо-развѣт човѣк

ubrán|it, -ím св. (кого, со; кого, со před kým, před čím, proti komu, proti čemu) защитя, спася, опàзя (*някого, нещо от някого, от нещо*): **~it děti, rodinu** защитя, опàзя децàта си, семейството си; **~it mír, svobodu** опàзя мирà, свободàта си

ubrán|it se, -ím se св. 1. (*–; кому, čemu; proti komu, proti čemu; před kým, před čím*) защитя се, опàзя се, предпàзя се, спася се (*от някого, от нещо*): **~it se nepříteli** защитя се от враг **2.** (*–; čemu*) въздържà се, удържà се, опàзя се (*от чувства, мисли и под.*): **ne~il se, musel se zasmát** тòй не можà да се въздържи, засмя се

ubraň|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. 1. (*кому, čemu*) защищàвам се, предпàзвам се, опàзвам се (*от някого, от нещо*) **2.** (*čemu*) въздържам се, удържам се, опàзвам се (*от нещо*)

ubrat, uberu св. 1. (*со; čeho; кому, čemu со, кого, z čeho, čeho, на čet; čemu*) взѣма (*част от нещо*), намаля (*нещо*), отнѣма (*от нещо*):

~ mouku z pytle взѣма малко брашно от чувàл, чàст от брашното в чувàл; **ubrali mu z personálu dva pracovníky** взѣха му, отнѣха му двàма работници от персонала, намалиха му персонала с двàма д̀уши; **~ plat/z platu** намаля заплàтa; **~ plyn** отнѣма, престàна да натискам газтà (*при шофѣране*); **~ někomu na vážnosti** отнѣма от авторитѣта на някого; **~ na váze** *разг.* отслабна **2.** (*со*) *разг.* стесня, свия (*дрѣха, плетиво и под.*) **3.** *риб.* изтѣгля и изсипя мрѣжи

ubřečen|ec, -ce м. разг. експр. рѣвльо, рѣвля, щѣвра (*за мъж и за жена*)

ubřečen|ý, -á, -é разг. експр. разревън, разплакан: ~é dítě разплакано дете; ~é oči разплакани очи
ubřeč|et se, -ím se св. изморя се от реване: **dítě se ~elo a usnulo** детето се измори от реване и заспа

ubreptan|ý, -á, -é разг. експр. бърбив, дърдорещ, бърборещ, приказлив, разговорлив: ~á žena бърбива жена

ubrous|ek, -ku м. 1. салфетка: **lněné, papírové**
 ~ku говоря без увъртания, направо 2. по-рядко умал. покривчица, малка покривка

ubrous|it, -ím св. (со) 1. запиля, заглежда (нещо): ~it si nehty изпиля си ноктите; ~it ostrost kritiky прен. заглежда ръбовете на критиката 2. остържа, одръскам, изхабя, скъся с триене
 почупи краката от тичане

ubrouz|at se, -ám se св. намокря се, изцапам се от пликане, от джапане във вода: **mokro je, ~áš se** мокро е, ще се намокриш, ще се изцапаш
ubrus, -u м. покривка за маса

ubrusovin|a, -y ж. текст. плат за покривки
ubruš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) 1. изпилвам, заглаждам (нещо) 2. изхабявам, остързвам, скъсявам (нещо) с триене: **hlodavci si ~ují zuby** гризачите си изхабяват зъбите

ubrynd|at, -ám св. (со, по-рядко кохо) разг. на-капя, лекъдсам (нещо, някого)

ubrzd|it, -ím св. (со) 1. удържа (нещо) на спиралка: **ne~it autobus na svahu** не удържа автобус на спиралка по стръмнина 2. задържа, забавя (нещо); намаля (скорост)

ubrzd|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) задържам, забавям (нещо); намалявам (скорост): ~ovat rotační pohyb stroje забавям, задържам ротационно движение на машина

úbyt|ě, -í ж. само мн. 1. остар. дхтика 2. прен. упадък, разпадане

úbyt|ek, -ku м. 1. загуба, намаляване, спадане: ~ek váhy/na váze загуба, намаляване на тегло; ~ek krve po úrazu загуба на кръв след злополука; ~ek počtu pracovníků намаляване броя на работниците 2. загуба, липса: **bilanční ~ku** балансови липси; ~ek napětí електр. пад на напрежение

ubýt, ubudu/ubudu св. 1. обикн. третол. **ubude/ubude** (-; коту) отпадне, намалее (на някого): **ani koruna mu neubyla z úspor** спестяванията му не намаляха дори с корона; **další dva pracovníci ubyli** отпаднаха, напуснаха още двама работници; **ubyla nám velká starost** отпадна ни една голяма грижа 2. в съчет. ~ na váze отслабна, загубя тегло 3. безл. **ubude/ubude** (čeho; kоти čeho, на čet)/разг.

третол. **ubude/ubudou** намалее, спадне (нещо на някого): **ubyla peněz, zásob/разг. ubyly peníze, zásoby** парите, запасите намаляха, изтъняха; **matce ubylo/разг. ubyla práce** майка има по-малко работа; работата на майка намаля; **vody hodně ubylo/разг. voda ubyla** водата силно намаля; нивото на водата спадна
 ЧУВСТВО
ubude експр. нищо няма да ти стане

ubytovac|í, -í, -í който се отнася до настаняване, до намиране на квартира: ~í kancelář квартирно бюро; ~í zařízení общежитие, място за настаняване на квартира; ~í možnosti възможности за настаняване

ubytován|í, -í ср. 1. настаняване: **přechodné ~í** временно настаняване 2. по-рядко квартира
ubyt|ovat, -uji/разг. -uju св. (кохо, со kde) настаня (някого, нещо някъде) на квартира: ~ovat výpravu v hotelu, v soukromí настаня група в хотел, в частни квартири

ubyt|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. 1. (kde) настаня се на квартира (някъде): ~ovat se v hotelu, u přítele настаня се в хотел, при приятел 2. настаня се, подредя се в квартира: **jak jste se ~ovali?** как се настаняхте?

ubytovn|a, -y ж. спалня, спално помещение (временно, за много хора): **vojenská ~a** казарма, спално помещение за войници; ~a pro rekreatanty туристическа спалня; ~a pro svobodné бекърско общежитие

ubýv|at, -ám неск. 1. обикн. третол. -á (-; коту) отпада, намалява (на някого, на нещо) 2. в съчет. ~at na váze отслабвам, губя тегло 3. безл. -á (čeho; kоти čeho, на čet)/разг. третол. -á/-ají намалява, спадна: **peněz ~á/разг. peníze ~ají** парите намаляват; **měsíce/разг. měsíc ~á** луната намалява

ucacht|at se, -ám se св. експр. оплискам се, изцапам се с (мръсна) вода

ucák|nout, -nu св. тръсна, плисна (течност): ~nout inkoustu z pera тръсна мастило от писалка

ucelen|ý, -á, -é книж. компактен, единен, монолитен, пълен: ~é dílo единна, монолитна творба; ~ý životní názor единен възглед за живота
ucel|it, -ím св. книж. допълня, обединя, направя компактен: ~it své znalosti допълня знанията си
ucít|it, -ím св. (со) усетя, почувствам (нещо): ~it vůni šeríku усетя аромат на люляк; ~it následky porážky почувствам последиците от поражение

ucít|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) усещам, чувствам (нещо)

ucouran|ý, -á, -é разг. експр. 1. омърлян, изцапан, замърсен: ~é nohavice омърляни крачоли; ~á ženština мърлява жена, мърла, повлекана

2. разтэгнат, развлечен: **~é melodie** разтэгнати мелодии

ucour|at, -ám св. (со) разг. експр. омърлям, намърлям, накалям, изцапам, намокря (нещо)

ucouv|nout, -nu св. (před čím) отскоча, поотстъпя, отдръпна се (от нещо): **~nout před autem** отдръпна се от лека кола; **~nout před rozhodnutím** прен. отдръпна се, откажа се да взема решение

ucp|at, -u св. (со čím) запуща, запълня, задръства (нещо с нещо): **kal ~al odtok vody** кал запущи канала за вода; **~at si uši vatou** запуща си ушите с памук

ucpáv|at, -ám несл. (со čím) запущвам, запълвам, задръствам (нещо с нещо)

ucpávk|a, -y ж. уплътнение: **~a hřídle** техн. уплътнение на вал; **~a do oken, do dveří** уплътнение за прозорци, за врати

účt|a, -y ж. уважение, почитане, зачитане: **~a k starým lidem** уважение към старите хора; **má ~a** моят уважение (поздрав)

účt|ít, -ím св. 1. (кого, со) почета (някого, нещо), проявя уважение (към някого, към нещо): **povstáním ~ít zemřelého** със ставане на крака почета паметта на починал 2. (кого čím) нагостя, посрещна (някого с нещо): **~ít hosta chlebem a solí** посрещна гост с хляб и сол

účtív|at, -ám несл. 1. (кого, со) зачитам, почитам, уважавам (някого, нещо) 2. (кого čím) гоощавам, посрещам (някого с нещо)

účtiv|ý, -á, -é 1. учтив, внимателен: **~ý pozdrav** учтив поздрав; **~ý mladík** учтив младеж 2. почтен

účtyhodn|ý, -á, -é респектиращ; достопочтен; достоен за уважение: **~ý výkon** респектиращо постижение; **~é chování** достопочтено, респектиращо държание

účtypln|ý, -á, -é уважителен, изпълнен с уважение: **~é mínění** уважително мнение

ucuc|at, -ám св. разг. 1. (кого, со) изтощя от смукане, от сукане (някого): **kočka ~aná od kořat** котка, изсмукана от малките си 2. (со) поизсмуча (нещо): **~aný bonbon** поизсмукан бонбон

ucuc|nout, -nu св. (со) разг. експр. близна, пийна, отсипя (малко количество от нещо)

ucukáv|at, -ám, ucuk|ovat, -uji/разг. -uju несл. отдръпвам се, отскачам, отмествам се

ucuk|nout, -nu св. дръпна се, отскоча, отмества се: **dotkl se kamen a ~l** той пипна пещката и рязко си дръпна ръката; **~nout hlavu/hlavou před pohazením** отмества, отдръпна си главата, за да не ме погълят

ucul|ít se, -ím se св. (-; на кого, на со) разг. експр. ухили се (на някого, на нещо) (обикн. смутено)

ucul|ovat se, -uji se/разг. -uju se несл. (-; на кого, на со) разг. експр. хила се, усмихвам се (на някого, на нещо) (обикн. смутено)

učad|ít, -ím св. (со) опуша, осажда (нещо); изцапам (нещо) със сажди

učar|ovat, -uji/разг. -uju св. 1. (коти, čemu) омагьосам (някого, нещо); направа магия (на някого, на нещо): **čarodějnice ~ovala do bytku** вещица урочаса, омагьоса добитъка

◆ **učar|ování** омагьосаване

напук 2. (коти) експр. очаровам, омагьосам, пленя (някого): **hudba mu ~ovala** музиката го очарова, омагьоса, пленя

účast, -i ж. 1. (на čet; při čet; v čet) участие, присъствие (на нещо, в нещо): **velká ~ na premiéře** голямо посещение на премиера; **otevřené výstavy za osobní ~i umělce** откриване на изложба в присъствието на художника; **~ odborníků** участие на специалисти; **finanční ~ v podniku** икон. финансово участие, финансов дял в предприятие 2. (s kým, s čím; na čet; рядко pro со) съчувствие, интерес, разбиране (към някого, в нещо): **~ s nemocným** съчувствие към болен; **~ na zármutku** съчувствие в скръбта; **vyslechnout zprávu bez ~i** равнодушно изслушам новина

účastně нар. съчувствено, със съчувствие: **~ poslouchat** слушам съчувствено, със съчувствие

účastnick|ý, -á, -é който се отнася към участник: **~é státy konference** страни-участници в конференция; **~á telefonní stanice** пощ. телефонен пост

účastník, -a м. участник: **~ oslav** участник в тържество; **~ obchodních spekulací** участник, съдружник в търговски спекулации; **telefonní ~** пощ. телефонен абонат; **~ trestného činu** юрид. остар. съучастник в наказуемо деяние

účastn|ít se, -ím se несл., рядко св. (čeho; na čet; рядко při čet) участвам (в нещо): **~ít se schůze, zájezdu** участвам в събрание, в екскурзия; **~ít se živě hovoru** живо участвам в разговор; **~ít se při záchranných pracích** участвам в спасителни работи

účastn|ý, -á, -é 1. (čeho) книж. участващ (в нещо), присъстващ (на нещо): **osoby ~é spiknutí** лица, участващи в заговор 2. съчувствен: **~ý zájem o věc** съчувствен интерес към дело; **~á slova útěchy** съчувствени утешителни думи

učebn|a, -y ж. аудитория, учебна зала

učebn|é, -ého ср. учебна такса

učebně нар. учебно; по отношение на учението: **~ výrobní výcvik** учебно-производствена практика

učebn|í, -í, -í учебен, училищен; който се отнася към учение: **~í předmět** учебен предмет; **~í**

кого); **mít (s někým) nevyřízené účty** ймаме сметки за уреждане (с някого) **2. обикн. мн. účty, -ů** сметки: **vést si ~y** вода си сметките, счетоводството; **revize ~ů** ревизия на сметки

♦ **účetník, -ice** сметчик

постъпките си **3. фин.** сметка, партия, авоари: **běžný, úvěrový** ~ текуща, кредитна сметка; **převést na ~** преведа по сметка **4. в съчет. na účet (koho, čeho) като предлог с род.** за сметка (на някого, на нещо): **žít na ~ příbuzných** живее за сметка на роднините си

účetně нар. счетоводно

účetní I, -í, -í счетоводен; който се отнася към сметка: **~í kniha фин.** счетоводна книга; **~í uzávěrka фин.** счетоводен баланс

účetní II, -ího м. счетоводител

účetní III, -í ж. счетоводителка

účetnictví, -í ср. **1.** счетоводство (система от документи) **2.** счетоводство, счетоводна наука

učiliště, -ě ср. школа, училище: **odborné, vojenské ~ě** професионално, военно училище

účín, -u м. въздействие, резултат, ефект, сила: **~ jednání** резултат от преговори; **básnický ~** поетическо въздействие

účinek, -ku м. действие, въздействие, резултат, ефект: **dobrý ~ek léku** добър ефект от лекарство; **~ek slunečních paprsků** въздействие на слънчевите лъчи; **dlouhodobý ~ek** дългосрочен ефект, резултат; **domluva zůstala bez ~ku** споразумението остана без резултат; **odkládací, odkladný ~ek юрид.** отлагателен ефект; **antibiotika se širokým spektrem ~ku биол. мед.** антибиотици с широк спектър (на действие); **statický, dynamický ~ek физ. техн.** статичен, динамичен ефект; **~ek síly физ.** действие на сила; **~ek palby воен.** ефект на огън, на стрелба

účinení, -á, -é разг. цял, истински, същински (при сравнение): **je ~ý blázen** той е истински луд; **z dívky se stala ~á kadeřnice** момичето стана цяла фризьорка; **vlasý měla ~é hedvábí** косата ѝ беше същинска коприна

účíník, -u м. електр. коефициент на мощност

učí, -ním св. 1. (со; со коту) малко книж. извърша, изпълня, осъществя, направя (нещо на някого, за някого); поддържам (на някого); взема (решение, мерки и под.): **~nit dobrý skutek** извърша добро дело; **~nit několik kroků** направя няколко крачки; **~nit svou povinnost** изпълня дълга си; **~nit důležité rozhodnutí** взема важно решение; **~nit příslušná opatření** взема съответните мерки; **~nit nezvyklý pokus** извърша, осъществя необичновен експеримент; **~nit někomu příkoří** ошеця някого; **~ňte, co je třeba** направете нуж-

ното; направете, каквото е нужно; **co mám s tím? как да направя? ♦ ~nit němu zadost** изпълня задължението си към нещо; **~nit někomu k vůli; ~nit něco někomu po vůli** послушам някого, угодя на някого, не съпя хатъра на някого; **~nit někomu radost** зарадвам някого; **~nit si o něčem představu** създам си представа за нещо; **~nit objev** направя откритие **2. (koho, со kým, čím, jakým; z toho, z čeho toho, со) малко книж.** направя (някого, нещо някой, нещо): **~nit z někoho slavného člověka** направя някого известен човек

účinkovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (-; на toho, на со) въздействам (върху някого, върху нещо), поддържам (на някого, на нещо): lék ~oval dobře лекарството действаше добре; **to všechno ~ovalo na jeho mysl** всичко това въздействаше върху съзнанието му **2. (na čem/no-рядко při čem) изпълнявам (роля), участвам (в спектакъл и под.): ~ovat při ochotnickém představení** участвам в любителско представление

účinkující, -ího м. изпълнител, участник (в спектакъл)

účinnost, -i ж. 1. ефективност, ефект, въздействие, действие, въздействена сила: **~ léku** ефективност на лекарство; **umělecká ~ obrazu** естетическо въздействие на картина, на образ; **~ zákona юрид.** ефективност на закон **2. ~ техн.** коефициент на полезно действие (к.п.д.)

účinný, -á, -é 1. ефективен, въздействащ: **~ý lék** ефективно, силно лекарство; **~á palba воен.** ефективна стрелба **2.** дѐен, дѐйствен, действителен: **~á láska k bližnímu** действена любов към ближния; **~ý zájem** действителен интерес

učit, učím неск. 1. (koho – вин.; с инф.; čemu/со) обучавам, уча (някого на нещо, да прави нещо): ~ dítě chodit уча детѐ да ходи; **~ psa různým kouskům** уча куче на разни номера **2. (koho – вин. čemu; čemu) приучвам, уча, възпитавам (някого на нещо): ~ dítě pořádku** приучвам детѐ на ред; **~ lidi přemýšlet** уча хората да мислят **3. (koho – вин., čemu/со; jak) преподавам (нещо на някого), обучавам (някого на нещо): ~ žáky čtení a psaní** уча учениците да четат и пишат, на четмѐ и писмѐ; **~ základům filozofie** преподавам оснѐви на философията; **učil dlouhá léta na venkově** той дълги години преподаваше, учителстваше в провинцията **4. обикн. третол. učí (со; čemu; toho – вин.; –) учи, сочи, показва (нещо): sofisté učili, že... софистите учат/учеха, че...; teorie učí, že... теорията показва, че...; zkušenosť nás učí, že... прен. опитът показва, че... učit se, učím се св. 1. (čemu/со) уча се (да правя**

нещо; на нещо): ~ **se zpívat** ўча се да пѣя; ~ **se hospodařit** ўча се да стопанисвам; ~ **se logicky uvažovat** ўча се да разсъждавам логично; ~ **se kázní** ўча се на дисциплина **2.** (*četu/co*) ўча, изучавам (*нещо*): ~ **se pravopisu/pravopis** ўча правописа; ~ **se na zkoušku** ўча за ѝзпит; ~ **se něco nazpaměť** ўча нешто наизўст **3.** (*kým/razg. na koho*) ўча, гóтвя се (*за нещо*): ~ **se zámečnikem/razg. na zámečníka** ўча, обучавам се за шлòсер

učitel, -e m. **1.** учител (*професия*): **středoškolský** ~ учител в средно училище; ~ **matematiky** учител по математика; **třídni** ~ клàсен ръководител **2.** учител (*автор на школа, идеи и под.*): **hlásí se k němu jako k svému** ~и позовават се на него като на свòй учител

učitelka, -y ж. учителка

učitel|ovat, -uji/разг. -uju неск. разг. даскалувам, учителствам

učitelstv|í, -í ср. учителство, учителска професия, учителстване

učitelstv|o, -a ср. събир. учители

učiv|o, -a ср. учебен материал

učleněn|ý, -á, -é разчленен, разделен, разпределен, подреден

učlen|it, -ím св. (co) разчленя, разделя, разпределя, подредя (*нещо*)

učleň|ovat, -uji/разг. -uju неск. разг. (*co*) разчленявам, разделям, разпределям, подреждам (*нещо*)

učňovsk|ý, -á, -é който се отнася до ученик в професионално училище: ~**ý domov** интернат, общежитие на ученици от професионално училище; ~**ý dorost** събир. ученици в професионално училище; ~**é školy** учил. професионални училища; ~**á zkouška** учил. а) ѝзпит за професионална квалификация б) майсторски ѝзпит

učňoud|it, разг. učmoud|it, učud|it, -ím св. (co) осаждя, опуша, изцапам (*нещо*) със сажди, с дим: ~**it strop nad kamny** осаждя, опуша таван над печка

účtářensk|ý, -á, -é счетоводен, счетоводителски; който се отнася към счетоводство: ~**á praxe** счетоводителска, счетоводна практика

účtárn|a, -y ж. счетоводство (*помещение*); кабинет на счетоводител: **finanční, investiční** ~а кабинет за финансово, за инвестиционно счетоводство

účtenk|a, -y ж. касова белѣжка, касов бон

účt|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (*co za co; co*) фин. начислявам, инкасирам, фактурирам (*нещо за определена сума*); включвам (*нещо*) в сметка, във фактура: ~**ovat penále** начислявам неустойка; ~**ované množství se neshoduje s dodaným množstvím** фактурираното количество

не съответства на доставеното количество; **číšník ~uje přírážku za obsluhu** келнерът включва в сметката и процент за обслужване **2.** вода сметки, вода счетоводство: **celoroční ~ování** годишен счетоводен баланс; **zběhlost v ~ování** опитност в сметките, в счетоводството; ~**ovat ve prospěch někoho** търг. отнасям в полза на някого; ~**ovat na vrub někoho** търг. отнасям за сметка на някого **3.** (*s čím*) експр. правя равносметка (*на нещо*), приключвам (*с нещо*), разчиствам сметки (*с някого*): ~**ovat s minulostí** приключвам, разделям се с миналото си; ~**ovat s nepřáteli** разчиствам сметки с враговете си

učudit вж. **učoudit**

úd, údu m. крайник, *остар.* член: **protáhnout si všechny ~y** протегна си всички крайници, членове; **pohlavní ~** анат. полов член, пенис, мъжки полов орган

údaj, -e m. конкретна единица информация, *почесто мн.* **údaje, -ů** данни: **číselné ~e** цифрови данни; **číselné ~e o počtu obyvatelstva** статистически данни за брòя на населението; **osobní ~e** лични данни

údajně нар. вероятно, мнимо, по непроверени данни: **obraz je ~ originál** картината била оригинал; картината трябва да е оригинал; картината изглежда е оригинал

údajn|ý, -á, -é малко книж. публ. вероятен, мним: ~**é nebezpečí** мнима опасност

událost, -i ж. събитие, случка: **paměťihodná ~** забележително събитие; **bitvy a jiné historické ~i** битки и други исторически събития; **výstava bude uměleckou ~í** изложбата ще бъде творческо, художествено събитие

udán|í, -í ср. донос: **učinit ~í (na někoho)** на правя донос (срещу някого)

udat, udám св. 1. (*co, рядко koho*) съобщя, посоча, назова (*нещо, някого*): **výpověď bez udání důvodů** оставка без посочване на причините; ~ **do protokolu, že...** посоча в протокола, че... **2.** (*koho, co*) предам, издам (*някого, нещо*): ~ **zloděje** предам, издам крадец **3.** (*co, рядко експр. koho*) пласирам, продам, разг. пробутам (*нещо, някого*): ~ **falešný peníz** пласирам, пробутам фалшива пара; **ne-může ~ své zboží** не може да пласира, да продаде стòката си; ~ **novinu hned zatepla** пласирам новина òще тòпла **4.** (*co*) дам тòn (*на нещо, в нещо, за нещо*): **módní salón udal tón módy** модният салон даде тòn в модата

udát se, обикн. трето л. **udá se св. книж. 1.** стàне, слўчи се: **udála se zajímavá příhoda** стàна интересна случка; **čekají, co nového se udá** чакат каквò ново ще се слўчи **2.** малко *остар.*

удадё се: **snad se mi udá příležitost** надявам се да ми се удадё възможност
udatn|ý, -á, -é смёл, безстрашен: **~ý bojovník** смёл боец; **~á mysl** безстрашна мисъл
udavač, udávač, -e м. доносник
udavačství|í, udávačství|í, -í ср. доносничество
udáv|at, -ám нескв. **1.** (со, рядко *koho*) давам, посочвам, съобщавам, назовавам (нещо, някого): **~at přesnou adresu** посочвам точен адрес **2.** (*koho, co*) донсям, доноснича (срещу някого, срещу нещо): **~at nevinné lidi** доноснича, донсям срещу невинни хора **3.** (со, рядко *експр. koho*) пусям, пласирам, разпространявам (нещо) **4.** (со) задавам, давам, определям (нещо): **~at tempo** (за)давам, определям темпо; **~at nový směr v umění** определям нова насока, ново течение в изкуството
udáv|it, -ím св. (*koho – вин.*) малко остар. удушя, задавя (някого)
udáv|it se, -ím se св. (*čít; –*) малко остар. удушя се
úděl, -u м. книж. съдба, участ, орис: **trpký ~** горчива съдба
uděl|at, -ám св. **1.** (со; –; со *komu*) направя, свърша, извърша (нещо); изработя (нещо на някого); създам (нещо): **~at pokus** направя опит; **~at opatření** взема мерки; **~at zkoušku** взема изпит; **~at domácí úkol** напиша домашна работа; **~at chybu** допусна грешка; **~ej, co ti radíme** направи каквото те съветваме; **co sis ~al, to máš** сам си го направи; **co by se pro něj dalo ~at?** каквò може да се направи за него? **~ali jsme, co se dalo** направихме, каквò можеше; **co mám s tebou ~at?** каквò да те права сегя? **~at něco jen naoko** направя нещо само привидно, на ужим, колкото да замажа очите; **~at večeri** сготвя, направя, приготвя вечеря; **~at plán práce** направя план за работа; **~at nad něčím kříž** *прен.* отпиша нещо; **~at rámus** *прен. експр.* вдигна скандал, *разг.* вдигна патърдия; **~at někomu radost** достява радост на някого; **~at někomu bolest** причиня болка на някого *и прен.*; **~at hloupost** направя, извърша глупост; **~at si dluh** остана длъжник; **~at pořádek** внеса, въведа ред; **~at si pohodlí** настаня се удобно; **~at si známost** намёра си партньор за сериозна връзка, за брак; **~at dobrý dojem** направя добро впечатление; **~at si o něčem představu, úsudek** създам си представа, мнение за нещо; **~at dobrý obchod** сключя добра сделка *и прен.*; **~at kariéru** направя кариера; **~at něčemu konec** сложа край на нещо; **~at za něčím tečku** сложа точка, край на нещо; приключя нещо *и прен.*; **~at si čas (na něco)** отделия време (за

нещо); **~at někomu službu** помогна, услужа на някого; **děti každou chvíli něco ~ají** децата все ще направят някоя беля; **co jsem ti ~al, že se zlobíš?** каквò съм ти направил, та ми се сърдиш?
~at něco někomu приключя с някого, с нещо по късата процедура; **~at štěstí** излезе ми късметът; **~at partii** намёра си добра партия (за брак); **~at díru do světa** *експр.* прочуя се, направя кариера; **~at dlouhý obličej** направя кисела физиономия (от разочарование, неприятна изненада и под.); **~at si z někoho dobrý den, blázny** разиграя някого; подиграя се, направя си майтап с някого; прата някого за зелен хайвер; **~at někomu čáru přes rozpočet** осуетя нещо; разстроя плановете, объркам сметките на някого; **~at paseku** *разг. експр.* а) разваля, разтуря нещо б) направя беля, бели, поразии в) предизвикам, създам хаос г) скарам се на някого, взема строг мерки срещу нечий произвол; **co ti udělá, když...** каквò ще ти коства да... **2.** (*koho, co kým, čím, jakým; z koho, z čeho koho, co*) направя (някого *някакъв*), издигна (някого за *някакъв*), развия (някого *като някакъв*): **praxe z něho ~ala výborného odborníka** практиката го направи отличен специалист; **život ~á člověka otrlým** в живота човек обръгва; **~ali ho předsedou** направиха го председател; избраха го, издигнаха го за председател; **~at někomu ze života očistec** направя *жизнен* **~at někomu ze života očistec** пусяна вълка в кошарата **3. трето.л. -á (komi) експр.** пленя, омъе, очарова (някого): **moře nám ~alo** морето ни очарова, омъе; **ta holka mu ~ala** момичето го пленя, очарова го
~at někomu něco приключя с някого, с нещо по късата процедура
uděl|at se, -ám se, обикн. безл. -á se св. стане, появи се, образува се, развие се: **~alo se pěkně** времето се оправи; **~alo se mu špatně** стана му лошо; **~aly se mu vrásky na čele** появиха му се бръчки на челото; **na noze se mu ~al puchýř** появи му се, образува му се мехур на крак
~at někomu něco приключя с някого, с нещо по късата процедура
uděl|it, -ím св. (*komi, co*) книж. дам, присъдя, отредя, разреша, отпусна (на някого *нещо*): **~it souhlas, povolení** дам съгласие, разрешение; **~it někomu milost** помилвам, амнистирам някого; **~it slovo** дам думата; **~it cenu** присъдя награда; **~it řád** награда с орден; **~it instrukce** дам инструкции, разпореджания; разпоредя се; **~it radu** дам съвет; **žádost o ~ení stipendia** молба за отпускане на стипендия; **~it plnou moc** *юрид.* дам пълномощно; **~it státní občanství** *юрид.* дам гражданство

udě|lovat, -uji/разг. -uju, udíl|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (koti со) книж. давам, присъждам, определям (на някого нещо)

úder, -u м. 1. удар: ~ **zvону** удар, звън на камбана; ~ **hromu** (удар на) гръмотевица; **pravídelné ~y srdce** равномерно бие на сърцето; **z a s a d i t ~ ~ean adceas ŷ tía ŷ ood i n y** точно в десет часа; ~y **osudu** прен. удари на съдбата **2. воен.** атака, удар: **hlavní** ~ главен удар; **boční** ~ атака във фланг

úder|ka, -ky ж. 1. по-рано ударна бригада, колектив от ударници **2.** ударна група; бойна, терористична група

údernic|ý, -á, -é по-рано ударен, ударнически: ~é **hnutí** ударническо движение; ударничество; ~é **tempo** темпо на ударник, ударно темпо

údernic|e, -e ж. по-рано ударничка

úderník, -a м. по-рано ударник

údern|ý, -á, -é воен. ударен; който се отнася до атака, до нападение: ~é **oddily** ударни войсковы части; щурмовы части; ~á **taktika** тактика на нападение; ~ý **směr** направление на атака

udeř|it, -ím св. 1. (koho - вин.; čím do čeho, na со, o со; na со, do čeho) удара (някого; нещо с нещо; нещо): **světlo ho ~ilo do očí** прен. експр. светлината го удари, блъсна го в очите; ~it **někým o zem** прен. удара някого в земята; ~it **na správnou strunu** прен. дам верен тон; подхванувам

vičku кажа нещо, постъпя най-точно, съвсем правилно; намеря най-чувствителното място; ~ila **kosa na kámen** удари на камък **2. обикн. третол. и безл. -í** удари, поразил, падне (за мълния) **3. обикн. третол. -í и безл.** удари, отбие: ~ila **desátá (hodina)** удари, отби десет часа

◆ **~it** решителният час; **ví kolik ~ilo** знае за какво става дума; найсно е с положението **4. (koho, со)** удара, нападна, атакувам (някого, нещо): ~it **na nepřítel** воен. удара, атакувам врага; ~il **na mne (otázkou)** експр. той ме нападна, атакува (с въпрос) **5. обикн. третол. -í** настъпи, настана: ~ily **mrazy** започнаха, настъпиха, захванаха студове; ~ila **vedra** започна, настъпи жёга; ~il **hlad** настана, настъпи глад **udeř|it se, -ím se св. (do čeho, o со)** удари се (някъде, в нещо)

udic|e, -e ж. вдица: **chytat ryby na ~i** ловя риба с вдица; **chytit, ulovit někoho na ~i** прен. хвана някого на вдицата

udid|lo, -la ср., по-рядко мн. udid|la, -el мундщук, зъбалец на юзда

udílet вж. **udělovat**

udírn|a, -y ж. пушилня, съоръжение за опъшване (на храна и под.): **tunelová ~a** техн. тунелна пушилня; **je tu jako v ~ě** тук е задимено като в лисичарник

udít, udím, неск. (koho, со) опъшвам, пъша (месо и под.)

udít se, обикн. третол. udí se неск. опъшва се, пъши се

údiv, -u м. удивление, учудване, почуда, изумление: **oněmět ~em** занемя от почуда; загубя ума и дума; **nevycházet z~u** непрестанно се учудвам, удивлявам; **stát před něčím v ~u** благоговя пред нещо; нещо ме изумява, удивлява; изумен съм, удивен съм от нещо; **k svému údivu shledal, že...** за своё изумление, за своё изненада той установи, че...

udiveně нар. учудено, удивено, изненадано, изумено; с учудване, с удивление, с изненада, с изумление: **zativřit se** ~ направа учудена, изненадана, изумена физиономия; изглеждам учуден, изненадан, изумен

udiven|ý, -á, -é удивен, учуден, изненадан, изумен, поразен: ~ý **pohled** изненадан, учуден поглед; **je celý, všecek ~ý** много е учуден, изненадан, поразен

udiv|it, -ím св. (koho - вин.) учудя, удивя, смая, изненадам, изумя (някого)

udiv|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho - вин.) удивлявам, учудвам, смаявам, изненадвам, изумявам (някого): **to mě vůbec, nikterak ne~uje** това никак не ме изненадва, не ме учудва

údob|í, -í ср. книж. период, фаза, етап; епоха: **pooperační ~í** следоперационен период; ~ **národního obrození** епоха на национално възрождение

udobř|it, -ím св. (koho s kým) сдобря, помиря (някого с някого)

udobř|it se, -ím se св. (s kým; -) сдобря се, помиря се (с някого; -)

udobř|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho s kým) сдобрявам, помирявам (някого с някого)

udobř|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (s kým; -) сдобрявам се, помирявам се (с някого)

údol|í, -í ср., по-рядко книж. údol, -u м. долина; в съчет. **slzavé ~í** долината на плача; долината на сълзите

údoln|í, -í, -í долинен; който се отнася до долина: ~ **přehrada** бент, яз; язовир

udop|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho - вин.) увредя, уморя (някого) с допинг

údržb|a, -y ж. поддържане, поддръжка: ~a **strojů** поддържане, поддръжка на машини

údržbář, -e м. техник, който се занимава с поддържане на машини, инсталации и под.

údržbářsk|ý, -á, -é технически; който се отнася до поддръжане, до поддръжка: **~á služba** служба поддръжане; **~é dílny** ремонтна база; технически работилници; работилници за поддръжка

udrž|et, -ím св. **1.** (koho, co) удържã (някого, нецо): **~et dítě na ruce** удържã детè в ръце **2.** (koho, co jak; koho, co) задържã, запãзя (някого, нецо никак): **~et byt v pořádku** запãзя апартаментã в рèд; поддръжãм рèдã в апартамент; **~et věc v tajnosti** запãзя нèщо в тайна; **~et v paměti** запомня; запãзя, задържã в паметтã си; **~et si starý zvyk** запãзя стар обичãй; **~et rovnováhu** запãзя равновèсие; **~et někoho při životě** успèя да запãзя живòта на някого; **~et s někým krok** *прен.* вървя в крак с някого; **~et peníze** *прен.* задържã, запãзя, не похарча пари; **~et někoho nad hladinou, nad vodou** *прен.* задържã някого на повърхностã, над водãта **3.** (koho, co kde) опãзя, запãзя, удържã, задържã (някого, нецо някъде): **~et teplo v místnosti** задържã топлинатã в помещèние; **~et kázeň ve třídě** удържã дисциплинатã в клãс; **~et mír ve světě** запãзя мирã в светã

♦ **~á udržet** *плен.* на; **~et někoho na uzdě** удържã юздите на някого; спрãвя се с някого

udrž|et se, -ím se св. **1.** (jak, kde) задържã се, удържã се, запãзя се (никак, някъде) **2.** запãзя се, оцелèя **3.** сдържã се, стърпя се: **ne~el se, aby nepropukl v smích** тòй не можã да се сдържи да не сè размèе; **jã se ne~ím a něco mu řeknu** нямã да се сдържã и ще му кãжã каквò си мисля; ще избòхна и ще му показã какдè зимòват рãците

udrž|ovací, -í, -í който се отнася до поддръжане: **~í náklady** разходи по поддръжане, по поддръжка; **~í pec** *метал.* поддръжãща пещ; **~í šlechtění** *биол.* поддръжãща селекция, поддръжãща хибридизация

udrž|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (co)* поддръжãм, държã, пãзя, задържãм, запãзвам (нецо): **~ovat pořádek** поддръжãм рèд; **~ovat cesty** поддръжãм пãтища (в добро състояние); **~ovat rovnováhu** пãзя равновèсие; **~ovat dobré styky s někým** поддръжãм добри отношения с някого; **~ovat někoho v napětí, v nejistotě** държã някого в напрежèние, в несигурност; **~ovat stroj v pořádku** поддръжãм машинã в изправност

udrž|ovat se, -uji se/разг. -uju se *несв. 1.* поддръжãм се, запãзвам се: **~ovat se při síle, při životě** поддръжãм силите си, живòта си; **~ovat se v kondici, ve formě** поддръжãм се, запãзвам се във фòрма; **musíš se trochu ~ovat** трãбва да се поддръжãш мãлкò **2.** задържãм

се: **teplota se ~uje nad nulou** температурãта се задържã над нулатã; **ceny se ~ují na stejné výši** цените се задържат на същото равнище

udř|en|ý, -á, -é *експр.* съсияпан, кãпнал, *разг.* грòги

udř|ít se, -u se св. *експр.* грòхна, съсияпя се, кãпна (от тежка работа и под.)

udup|at, -u/-ám св. (koho, co) утãпча, утрамбòвам, изпогãзя, смãчкам (някого, нецо): **~at zem** утãпча, утрамбòвам земã; **~at oheň** стãпча, потушã òгън с кракã; **~at někoho v tlačeni** стãпча, изпогãзя, смãчкам някого в блтсканицãта

udus|at, -ám св. (co) утãпча, утрамбòвам (нецо): **~at beton** утãпча бетòн

udus|it, -ím св. **1.** (koho – вин.) удущã, задушã (някого): **vrah ~il oběť** убиецът удущи жèртвата; **plevel ~il obilí** бурен задушì, заглуши посевите; **~ení** *мед.* задушãване **2.** (co) потушã, потисна, заглушã (нецо): **~it povstání** потушã встãние; **koberce ~ily kroky** килимите погãлнаха, заглушихã стãпките; **~it odpor, svobodu** потушã, потисна съпротивã, свободã; **~il v sobě lásku, nenávisť, hněv** тòй потисна, заглуши любовтã, омрãзатã, гневã си **3.** (co) *готв.* задушã (нецо)

udus|it se, -ím se св. **1.** удущã се, задушã се: **~it se kouřem, nedostatkem vzduchu** задушã се с дим, от недòстиг на въздух **2. *обикн. третол. готв.* **~í se** задушì се**

udý|chan|ý, -á, -é задъхан, запъхтãн: **přiběhl celý ~ý** тòй дотìча мнòго задъхан

ufinanc|ovat, -uji/разг. -uju св. (co) финансирам, успèя да финансирам (нецо): **podařilo se ~ovat velkou reklamní kampaň** успяхме да финансирамè голяма рекламна кампания

ufň|ukan|ý, -á, -é *експр.* съзлив, ревлìв, плачлив: **~á poezie** *прен.* сантиментãлна поезия

ufolog|ie, -e *ж.* наука за НЛО, за търсене на извънзèмни разумни същества

ufouk|nout, -nu св. (komu; kam; odkud) *разг. експр.* дòхна, дрãсна, офèйкам, изпаря се, чòпя се (от някъде, нанякъде)

ufrnk|nout, -nu св. *разг. експр.* дòхна, дрãсна, офèйкам изпаря се, чòпя се

uhád|nout, uhod|nout, -nu св. (co) **1.** отгãтна, познаã (нецо), досèтя се (за нецо): **~nout něčí stáří** познаã, отгãтна възрãстã на някого **2.** отгãтна, разгãдã (нецо): **~out hádanku** отгãтна гãтанка; **~out plány nepřítelè** разгãдã планòвете на врагã

uháj|jit, -ím св. (koho, co; koho, co před kým, před čím, proti komu, proti čemu) защитã, опãзя, отстоя (някого, нецо; някого, нецо от някого, от нецо): **~it mír** опãзя, защитã мирã; **~it nezã-**

vislost опàзя, отстоя независимостта си; **~it své stanovisko** защитя мнението си; **~it holý život** едва преживея; живея ден за ден; **~it titul mistra** експр. защитя шампионската си титла

uhánět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. 1. експр. препускам; двйжа се много бързо, с голяма скорост: **koně ~ějí** конете препускат; **~ět s větrem o závod** летя като вятър, като вихър; **po silnici ~ělo auto** по шосето се нòсеше, летеше колà

2. (koho, co o co, s čím) разг. експр. гòня, преслèдвам (някого, нещо за нещо): **~ět dlužníka o splacení dluhu** притискам длъжник да си плати дългà; **~ět čtenáře o vrácení knihy (do knihovny)** настоятелно напòмням на читател да върне книга (в библиотека)

uhasínat, -ám нескв. угàсвам, загàсвам, гàсна

uhasít, -ím, св. 1. (co) угася, загася (нещо): **~it požár** угася, загася пожар; **~it světla** загася светлини 2. в съчет. **~it žízeň** утоля жàжда

uhasnout, -nu св. загàсна, угàсна, изгàсна: **život v něm ~l** книж. живòтът му угàсна

uhel, uhle/uhlu м. вьглен: **spálit na ~** изгоря нещо на вьглен; **oči černé jako ~** очи чèрни като вьглени, като черèши; антрацитночèрни очи; **kresba uhlem** изобр. рисунка с вьглен

úhel, úhlu м. ъгъл: **zorný ~** глèдна тòчка; **vidět něco z jiného zorného úhlu** вйждам нещо от другà, от различна глèдна тòчка; **pravý, ostrý, tupý ~** геом. прав, òстър, тòп ъгъл; **osa úhlu** геом. ъглополовяща; **svírat ~** геом. образувам, склòчвам ъгъл; **~ dopadu, odrazu** физ. ъгъл на падане, на отражение; **~ lomu (paperskù)** физ. ъгъл на пречòпване (на лъчи); **prostorový ~** геом. физ. ъгъл в пространството, пространствен ъгъл; **rovinný ~** геом. физ. ъгъл в равнинà; **paralaktický ~** астр. паралактичен ъгъл; **hodinový ~** астр. часов ъгъл

uhelnat|ět, -ím, 3. мн. -ějí/-í нескв. овьглявам се, стàвам на вьглен, преврòщам се във вьглен: **~ění dřeva** хим. овьгляване на дърво

uhelnat|ý, -á, -é хим. вьглерòден: **kysličník ~ý** вьглерòден двуòкис, вьглерòден диоксид

úhelník, -u м. техн. 1. ъгломер, транспортёр 2. метàлен ъгъл (за укрепване ъглите на дограма, сандьци и под.)

uheln|ý, -á, -é вьглищен; кòйто се отнася до вьглища: **~é doly** вьглищни, каменовьглени мини; **~á ložiska** вьглищни залèжи, вьглищни находища; **~á pánev** каменовьглен басейн; **~ý plyn** вьглищен гàз; **~é sklady** вьглищни склàдове, склàдове за вьглища; **~ý list** остар. купòн за вьглища; **~á kolej** ж.п. линия за разтовàрване на вьглища; **~á stanice** ж.п. място за разтовàрване на вьглища

úheln|ý, -á, -é ъглов, вьглен, в съчет. **~ý kámen**

крайѳгьлен кàмък; **~ý kámen literatury** прен. книж. крайѳгьлен кàмък на литературата

uher, uhru м. чèрна тòчка (на кожата)

uhladi|t, -ím, св. (co) 1. пригlàдя (нещо): **~it (si) vlasy** пригlàдя си косàта; **~it dřevo skelným papírem** загlàдя дърво с глàспапир 2. прен. шлифòвам, изгlàдя, огlàдя (нещо): **~it sloh** шлифòвам, огlàдя стил; **~it chování** усъвършенствам обнòските си; направа обнòските си изйскани; **~it svůj projev** огlàдя изкàзването си

uhlák, -u м. кòфа, сандѳк за вьглища

úhlavn|í, -í, -í заклèт, отявлен, непримирим, в съчет. **~í nepřítel** заклèт, отявлен, непримирим врàг

uhlazen|ý, -á, -é 1. пригlàден, загlàден, глàдък 2. прен. елегантен: **~ý zevnějšek** елегантна вьншност; **~ý sloh** елегантен стил 3. изящен, изйскан, изтѳнчен: **~ý člověk** човèк с изйскани маниèри; **~é způsoby** изтѳнчени, изйскани маниèри; **~é vystupování** изйскано държание, изйскани обноски

uhlaz|ovat, -uji/razg. -uju нескв. оглàждам, пригlàждам, загlàждам, шлифòвам

úhledn|ý, -á, -é хубав, красив, изящен, спрèтнат: **~é písmo** хубав, изящен, четлив пòчерк

uhl|í, -í ср. само ед. 1. вьглища: **černé, kamenné ~í** чèрни, кàмenni вьглища; **hnědé ~í** кафяви вьглища

úhln|ý, -á, -é хим. вьглерòден, вьглен; кòйто се отнася към вьглерòд: **kyselina ~á** вьглена киселина; **kysličník ~ý** вьглерòден двуòкис, вьгледвуòкис, вьглерòден диоксид

uhlíd|at, -ám св. (koho, co) опàзя, увàрдя (някого)

úhlník, -u м. умал. вьгленче: **kreslit ~em** рисувам с вьгленче; **oči mu svítily jako dva ~y** очите му блестяха като парчèнца антрацит, като звездйчки

uhlíř, -e м. вьглищàр (производител или доставка на вьглища)

uhlířsk|ý, -á, -é вьглищàрски: **~é řemeslo** вьглищàрски занаят

uhlířstv|í, -í ср. вьглищàрство, вьглищàрски занаят

uhlobaron, -a м. пейор. едър търгòвец на вьглища

uhlod|at, -ám св. (со) прегриза, изгриза (нещо)
uhlohydrát, -u хим. въглехидрат
úhloměr, -u м. транспортѝр, ѝгломер, гонио-
 метър
úhlopříčk|a, -u ж. геом. диагона̀л
úhlopříčný, -á, -é геом. диагона̀лен
uhlovodík, -u м. хим. въглеводород
uhlov|ý, -á, -é който се отна̀са към въглен: ~á
kresba рису̀нка с въглен; ~ý **papír** индиго
úhlov|ý, -á, -é ѝглов; който се отна̀са към ѝгъл:
 ~á **míra** мат. мярка за ѝгли; ~á **rychlost** физ.
 ѝглова скорост
uhnat, uženu св. (ко̀хо, со) **1.** изморя̀, изтоща̀, из-
 нуря̀ (някого); ~ **koně** преси́ля, изтоща̀ кон/конѝ
2. (ко̀хо – вин.) разг. експр. хва̀на, намѝря, пѝп-
 на, скѝпцам (някого); ~ **manžela** хва̀на си съ-
 прѝт; **kde ho ta holka uhnala?** къ̀дѝ ли го е намѝ-
 рило, хва̀нало, пѝпнало това̀ момиче? **3.** **uhnat**
si (со) разг. експр. хва̀на, пѝпна, навлек̀а си,
 докар̀ам си (болест и под.); ~**at si zápal plic**
 хва̀на, пѝпна бронхопневмония
uhnat se, uženu se св. (čít) уморя̀ се, изморя̀ се,
 измѝча се, ка̀пна, съси́пя се (с нещо, от нещо)
uhnil|ý, -á, -é прогнил, изгнил
uhníst, uhnětu св. (со) омѝся, замѝся, оформя
 (нещо): ~ **z hlíny sošku** омѝся, напра́ва ста-
 туйка от глина̀; **je uhněten z jiného těsta** то̀й
 е (замѝсен) от друго̀ тесто̀
uhnít, обикн. третол. -je св. прогниѝе, изгниѝе
uhnív|at, обикн. третол. -á несв. прогни́ва, из-
 гни́ва
uhnízd|it se, -ím se св. (kde) **1.** свѝя гнездо̀ (ня-
 къ̀де): **vlaštovky se ~ily pod střechou** лясто-
 вички свѝха гнездо̀ под стрѝхата **2.** експр. за-
 гнѝздя се, намѝся се, разполо̀жа се, настаня̀ се
 (някъ̀де): ~**it se v křesle** разполо̀жа се, намѝ-
 ся се в кресло̀; ~**it se v cizím bytě** загну̀здя се,
 настаня̀ се в чу̀жд апартамент; **v jeho mysli se**
 ~**ilo podezření** в съзнанието му се загну̀зди
 подозрѝние
uhnout, uhnou св. **1.** (kam) отклоня̀ се, завѝя,
 свѝя, отбѝя се, свѝрна (нанякъ̀де): **auto ~nulo**
na vedlejší cestu кола̀та се отбѝ, свѝрна по
 страничен пѝт; **cesta ~nula vpravo** пѝтят завѝ
 надя̀сно **2.** (–; kouti, četu; čít) отмѝся се,
 отдрѝпа се, дрѝпа се, отстраня̀ се (от не-
 що); да̀м пѝт (на някого, на нещо); заобико́ля
 (някого, нещо): ~**ni z cesty!** да̀й пѝт! дрѝпни
 се, махни се, пази се от пѝтя! ~**nul, aby mohli**
projít то̀й се отмѝсти, за да (мо̀гат да) ми́нат;
 ~**nout očima, zrakem, pohledem** отклоня̀ по-
 глед; ~**nout před překážkami** заобико́ля пре-
 пятствия и прен.; ~**nout odpovědnosti** прен.
 експр. избя̀гам от отговѝрност
uhod|it, -ím св. **1.** (koho – вин. do čeho; čít do

čeho) уда̀ря (някого; някого в нещо; с нещо
 по нещо): ~**it někoho do prsou** уда̀ря някого в
 гърдите; ~**it někoho přes prsty** уда̀ря някого
 през прѝстите; **do očí jí (ji) ~ila nástěnka** прен.
 експр. таблото ѝ се наби в очите; ~**it pěstí do**
stolu уда̀ря с юмрѝк по ма̀сата; **tak do toho**
(ženeňi) uhod' прежали се най-сетне (ожени
 се)
 ~**it se** си кесия̀та, изрѝся се; **to je prašř jako uhod'**
 не по врат, а по шѝя; хванѝ едно̀то, уда̀ри
 друго̀то; ~**it hřebík na hlavičku** намѝря най-
 добро̀то решѝние, най-точната дѝма; ~**it, tre-**
fit se do živěho улѝча целта̀; улѝча в десѝтка-
 та; засѝгна бо̀лното място; настѝпя по ма̀зо-
 ла; ~**it, píchnout do vosího hnízda** брѝкна в
 гнездо̀ на осѝ **2.** (na со, do čeho) уда̀ря, чу̀кна
 (нещо; по нещо): ~**it do kláves** уда̀ря, чу̀кна
 по клавишите, засви́ря; ~**it na pravou strunu**
 прен. дрѝпа̀на ну̀жната стру̀на; подхва̀на пра̀-
 вилно въпрѝса **3.** уда̀ря, поразя̀, засѝгна (за
 мълния): **blesk ~il do stromu** мълнията уда̀ри,
 поразѝ дѝрвѝто; ~**ilo někde blízko** безл. ня-
 къ̀де наблизѝ уда̀ри грѝм, па̀дна мълния, свет-
 ка̀вица; **aby do něho hrom ~il** разг. експр.
 грѝмудѝри́маотгрѝм
zít
jako když do něho hrom ~í то̀й оста̀на като
 грѝмнат, като поразѝн (от грѝм) **4.** обикн. безл.
 ~**í** уда̀ри, отбие, бие (за часовник): **právě ~ilo**
 ~**střední (na)**
válek
 ~**ilo** то̀й зна̀еше за какво̀ ста̀ва дѝма, бѐше
 найсно с положѝнието **5.** (na ко̀хо) малко остар.
 експр. притѝсна (някого), ока̀жа на̀тиск
 (върху някого): ~**il na něho, aby řekl pravdu**
 то̀й го притѝсна да ка̀же ѝстина̀та **6.** обикн.
 третол. ~**í** настанѝе, настѝпи, запѝчне: ~**ily**
velké mrazy настѝпиха, запѝчнаха, захва̀наха,
 стѝгнаха голѝми студѝвѝ
uhod|it se, -ím se св. (do čeho, o со) уда̀ря се (в
 нещо, о нещо)
uhodnout вж. **uhádnout**
úhon|a, -u ж. **1.** нравствен недоста̀тък, опетня̀-
 ване на честта̀: **člověk bez ~y** безупрѝчен, без-
 ѝкорен чѝвѝк **2.** малко остар. вред̀а, ущѝрб,
 смущѝние, нарушѝние: (za války) **utrpěl ~u**
na zdraví здравето му постра̀да (по врѐме на
 война̀та); **některé rostliny snesou sucho bez**
 ~**y** някои растѝния понасят сѝшата без про-
 блѝми, бѝз смущѝния
uhoněň|ý, -á, -é експр. ка̀пнал, съси́пан, смазан,
 преуморѝн: **jsem celý ~ý (po práci)** (след ра̀-
 бота) съ̀м ка̀пнал, преуморѝн
uhon|it, -ím св. (koho – вин.) уморя̀, изморя̀,
 преуморя̀, съси́пя (някого)
uhon|it se, -ím se св. уморя̀ се, изморя̀ се, пре-
 уморя̀ се, съси́пя се, ка̀пна

úhor, -u м. 1. *земед.* ўгар: **leží ~em** оста́вен е за ўгар; стой неизора́н, необра́ботен 2. целина; необра́ботвана, пу́стѣща земя́

úhoř, -e м. *зоол.* змио́рка, ягу́ла (*Anguilla anguilla*): **mrštný, hladký jako ~** *прен.* пѣргав, плѣзгав като змио́рка

uhořelý, -á, -é изгоря́л

uhořet, -ím св. изгоря́ до половината; **~el do poloviny** свещта́ изгоря́ до половината; **~el v zamčeném domě** то́й изгоря́ в закло́чената кѣща

úhoz, -u м. 1. ўдар 2. муз. туше́ 3. *спец.* ўдар, знак (*на пише́ща машина и под.*)

uhrab|at, -u св. (*со*) сгребà, съберà с греблò (*шума и под.*)

úhrab|ky, -ků м. *мн. сел.стоп.* пля́ва; отпа́дъци от зѣрнени хранì

úhrad|a, -y ж. (*čeho*) *фин.* 1. пла́щане, запла́щане, изпла́щане, погася́ване; покриване (*на разходи*): **~a dluhu** погася́ване на дѣлг; **~a účtu** пла́щане, запла́щане на сме́тка; **peníze na ~u výloh** пари́ за покриване на разходи 2. компенсация, осребря́ване (*на разходи*)

uhrad|it, -ím св. (*со*) *фин.* платя́, запла́тя, изплатя́, погася́ (*разходи и под.*): **~it výlohy** покрива́ разходи; **~it dluhy** платя́, изплатя́, погася́ дѣлгове; **~it škodu** платя́, запла́тя шета́

uhrančiv|ý, -á, -é урочàсващ, омагьòсващ

uhran|out, -nu св. 1. (*koho, со*) урочàсам (*някого, нецо*): **~nout dobytek** урочàсам добитѣк 2. (*koho – вин.; kоти*) *експр.* очарòвам, омàя (*някого*): **jaro ~ulo všem** пролетта́ очарòва, омàя всѣчки

úhrnem *нар. малко остар.* общо, като цяло, изцяло
úhrnn|ý, -á, -é *спец.* обобщен, общ, цял, сумàрен, брутен: **~á částka** обща сума; **~á tržba**, **~ý obrat** брутò, брутен оборòт

uhrovit|ý, -á, -é който е на чѣрни тòчки: **~ý obličej** лице́ с чѣрни тòчки

uhry|zat, -žu/-zám/*книж.* -ži св. (*со*) отхàпя, отгризà, откѣсна (*нецо*) със зѣби

uhryz|nout, *рядко* **uhryz|t**, -nu св. (*со*) отхàпя, отгризà, откѣсна (*нецо*) със зѣби

uhř|át se, -eji *сел./разг.* -eju св. задѣхам се, запѣхтя́ се (*от бѣрзане*)

uhřát|ý, -á, -é задѣхан, запѣхтя́н

uhýb|at (se), -ám (se) *несв. (коти, čети)* 1. избя́гвам (*някого, нецо*), отдрѣпвам се, пàзя се (*от някого, от нецо*), отстѣпвам, прàвя пѣт (*на някого, на нецо*): **~at z cesty** отдрѣпвам се, отстѣпвам, прàвя пѣт; **~at ranám** избя́гвам ўдари и *прен.*; **~at se chodcům** прàвя пѣт на пешехòдци; **~at očima** отбя́гвам поглед, отклоня́вам поглед; **~at přímé odpovědi** *прен. експр.* избя́гвам, отбя́гвам пря́к отговор; **~at nebezpečí** избя́гвам опàсност; **řekni to rovnou**

a ne~ej отговори́ направо, неде́й да се отклоня́ваш, да увѣрташ; **po celý život ve všem mu ~al** то́й ця́л живòт във всѣчко му отстѣпваше

2. отклоня́вам се, завивам: **auto ~á na vedlejší silnici** колàта се отклоня́ва, завива по страничен пѣт; **cesta ~á vpravo** пѣтят завива надя́сно

úhyn, -u м. *сел.стоп.* сме́ртност: **snížit procento ~u** намаля́ процèнта на сме́ртността

uhy|nout, -nu св. заги́на, поги́на, умрà, измрà

uchazeč, -e м. кандидат, претендент; **~ o místo** кандидат, претендент за място; **~ o byt** кандидат за кварти́ра, за апартамент; **~ o doktorské studium** кандидат за докторанту́ра; **~ o dědictví** кандидат за насле́дство

uchazeč|ka, -y ж. кандидатка, претендентка

ucházející, -í, -í *разг.* приемлив, приличен, снòсен, поносим: **ten kabát je ještě ~í** това палтò о̀ще е прилично; **návštěva v divadle byla ~í** (театралното) представлèние бѣше дòста добрè посетèно

ucház|et, -ím, 3. *мн.* -eji/-í *несв.* 1. обикн. *третол.* -í изти́ча, излѣза, процѣжда се: **v kuchyni ~el plyn** в кùхнята изти́чаше гàз; **z rány mu ~ela krev** от рàната му се процѣждаше, течèше крѣв 2. (*čети*) избя́гвам, скривам се (*от нецо*): **~el pomluvám** то́й избя́гваше, усля́ваше да се скрие́ от кло́ките; **žádná knižní novinka mu ne~ela** то́й не пропу́скаше нова кнѣга

ucház|et se, -ím se, 3. *мн.* -eji/-í *се несс.* 1. (*о со*) кандидатствам, претенди́рам (*за нецо*); домо́гвам се (*до нецо*): **~et se o zaměstnání** кандидатствам за рàбота; **~et se o něčí přízeň** стремя́ се към нѣчие благоволенèе 2. (*о коho, о со*) уха́жвам (*някого, нецо*): **~et se o dívku** уха́жвам момиче; **~et se o ruku (dívky)** кандидат съм за рѣкàта (*на момиче*)

uchláchol|it, -ím св. (*коho – вин.*) успокоя́, усмиря́ (*някого*)

uchlast|at se, -ám se св. *грубо* пропи́я се: **~at se k smrti** пропи́я се до сме́рт

uch|o, -a *ср.* 1. ухò: **pošeptat do ~a** прошèпна на ухò; **křičet někomu do ~a** викам в/на ухòто на някого; **hučí mu v uších** бучи́ му в ушите; **zní, zvoní mi v uších** пищя́т ми ушите; **zacpat si uši** запúша си ушите; **vytahat, vykrákat někoho za uši** издѣрпам ушите на някого и *прен.*; **drbat se, škrábat se za ~em** *прен. експр.* почѣсвам се по главàта; колебàя се; **oslí uši** *прен. експр.* **уши́ца**

~u усми́хвам се до ушите; **slyšet něco na vlastní uši** чýя нѣщо със собствени́те си уши; **poslouchat něco na půl ~a, jen jedním ~em** слúшам нѣщо с половин ухò, сàмо с еднò ухò; **pouštět něco jedním ~em tam, druhým ven** от еднòто ми ухò влѣза, от дрúгото излѣза;

natahovat, napínat, nastražit, разг. **špicovat uši** нао̀страям уши; **měl uši všude** отвáряше си очите, ушите на четири; **mít tenké uši** ймам о̀стър слух; **mít dobré uši (pro hudbu)** ймам добър, тънък (музикален) слух; **tahá to za uši** рече ушите, дразни ухото; **i stěny (zdi) mívají (mají) uši** и стените ймат уши; **sedět si na uších** разг. експр. **a)** не чувам **б)** правя си оглушки, слушам с петите си; **mít za ušima** голям тарикат съм; **zapsat si něco za uši** стәне ми като обща на ухото; взема си белѐжка от нещо; **dát někomu za ~o** шамаросам някого; **být zamilován až po uši** влюбен съм до уши; **být, vězet, koupat se v něčem až po uši** затъна в нещо до уши, до гúша **2. анат.** ухò: **zvní, vnější ~o** въ̀ншно ухò; **střední ~o** средно ухò; **vnitřní ~o** въ̀трешно ухò **3.** дрѐжка: **hrnec s dvěma ~y** тенджера с две дрѐжки; **~o jehly** иглено ухò

♦ **uchopit, -ím** св. (koho – вин. за co; co do čeho) малко книж. хвана, уловя (някого за нещо; нещо в нещо): **~it moc, vedení** добира се до власт; **~it věc za pravý, za správný konec** подхва̀на правилно неща̀та

uchovat, -ám св. (co) запа̀зя, съхраня (нещо): **~at staré obyčejе** запа̀зя, съхраня старите обича̀и; **~at (si) něco v paměti** прен. книж. запòмна нещо, запа̀зя, съхраня нещо в паметта̀ си; **~at si zdraví** запа̀зя, опазя здравето си

uchovávat, -ám нескв. (co) запа̀звам, опазвам, съхранявам (нещо): **~at v tajnosti** запа̀звам в тайна; **~at něco v paměti** прен. книж. запòмням, запа̀звам, съхранявам нещо в паметта̀ си

uchovávat se, -ám se нескв. запа̀звам се, оцелявам **uchránit, -ím** св. (co, по-рядко koho; koho, co čeho, před kým, před čím, proti komu, proti čemu, komu, od čeho) опазя, запа̀зя, спася (нещо, някого; някого, нещо от някого, от нещо)

uchvacovat, -uji разг. **-uju** нескв. **1.** (co) завземам, загра̀бвам (нещо): **~ovat cizí území** загра̀бвам чужди теритòрии; **~ovat moc, vládu** завземам властта̀ **2.** (koho – вин.; koho čím) увлѐчам, пленявам, възхищавам, обхва̀щам, покорявам, завладявам (някого с нещо): **~ovat posluchače** увлѐчам слушателѝте; **nadšení ho ~uje** възторгът го обхва̀ща, завладява го; **krása ho ~uje** красотата̀ го пленява, завладява го **uchvatitel, -e** м. книж. похитител, грабител, узурпатор

uchvátit, -ím св. **1.** (koho, co) обхва̀на, сгра̀бча, гра̀бна (някого, нещо): **~it někoho do náruče** обхва̀на, гра̀бна, сгра̀бча някого в прегрѐдките си; **povodeň ~ila vše, co jí stálo v cestě** наводнението отнесе всичко по пътя си **2.** (koho, co) завзема, загра̀бя (някого, нещо): **~it vládu** завзема властта̀; **~it území** завзема, загра̀бя теритòрии; **~ila ji úzkost a hrůza** обхва̀на я тревòга и ужас **3.** (koho – вин.; koho čím) увлѐка, пленя, възхитя, очарòвам, обхва̀на, покоря (някого с нещо): **~it někoho svou krásou** пленя, покоря някого с красотата̀ си

úchvatn|ý, -á, -é пленителен, възхитителен, изумителен

úchyl, uchylák, -a, úchyl|a, -y м. експр. пейор. извратен тип; девиант; човек с извратени сексуални склòнности

uchýlit se, -ím se св. **1.** (od čeho) отбѝя се, отклоня се, отстъпя (от нещо): **~it se (v diskusi) od zvoleného tématu** отклоня се (в дискусия) от избраната тема; измѐста тема на дискусия; **~it se od původního směru** отклоня се от първоначалната посòдка **2.** (kam) отг̀егля се, намѐра убежище, скрѝя се (някъде): **~it se do samoty, do ústraní** отг̀егля се в уединение, усамотя се; **~it se do bezpečí** отг̀егля се, скрѝя се на безопасно място; **~it se do ilegality** премина в нелегалност **3.** (k čemu) малко книж. прибя̀гна (до нещо), пос̀егна (към нещо): **~it se k mimořádným opatřením** прибя̀гна до извъ̀нредни мѐрки; **~it se ke lži, k násilí** прибя̀гна към лъжа, към насѝлие; **~it se k někomu o radu, o pomoc** об̀рна се, прибя̀гна към някого за съвет, за помощ

úchylk|a, -y ж. **1.** отклонение; отстъпление; уклòн: **jazykové ~y** езикови отклонения; **levá, pravá ~a** по-рано полит. ляв, десен уклòн; **mezni ~a** техн. максимално, гранично отклонение; **připustná ~a** техн. допустимо отклонение **2.** мед. отклонение, извращение, девиация: **duševní ~y** душевни отклонения, нарушения; **sexuální, pohlavní ~a** сексуално, пòлово извращение, девиация

úchyln|ý, -á, -é ненормален, извратен

uchýlovat se, -uji se разг. **-uju se** нескв. **1.** (od čeho) отбѝвам се, отклонявам се, отстъпвам (от нещо) **2.** (kam) отг̀еглям се, намирам убежище, скрѝвам се (някъде) **3.** (k čemu) малко книж. прибя̀гвам, пос̀ягам (към нещо)

uchystat, -ám нескв. (co na co, komu) пригòтвя, подгòтвя, стѝкмя (нещо за нещо, за някого): **~at někomu překvapení** подгòтвя изненада на някого; **~at si jídlo na cestu** пригòтвя си ядене за из път

uchystat se, -ám se св. (na co, k čemu) пригòтвя

се (за нещо): **~at se na cestu** пригòтвя се за път
uchyt|it se, -ím se, uchyť|nout se, -nu se св. (kde)
1. прихвãна се (за растение) **2.** експр. намèря си работа, хвãна се на работа, запòчна работа (някъде)
ujařm|it, -ím св. (koho, co) книж. порòбã, зарòбã (някого, нещо)
ujařm|ovat, -uji/разг. -uju (koho, co) нескв. книж. порòбвам, зарòбвам (някого, нещо)
ujasn|it, -ím св. (co) пояснã, изяснã, разяснã, уточнã (нещо): **~it zásadní problémy** уточнã принципни проблемã; **~it si pojmu** изяснã си понãтия; **~it situaci** изяснã, разяснã положèнието
ujasn|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) пояснãвам, изяснãвам, уточнãвам, разяснãвам (нещо)
ujednãn|í, -í ср. договореност, споразумèние, дòговор, спогòдба, конвенция: **podle ~í** по споразумèние
ujedn|at, -ám св. (co s kým) дòговòря, уговòря (нещо с някого), споразумèя се, спогòдя се (с някого за нещо): **~at podmínky, průmèří** дòговòря условãия, примìрие; **~at si schůzku** уговòря си срèща; **~at cenu** уговòря се, споразумèя се за ценã; **~at termín** уговòря срòк, дãта, споразумèя се за срòк, за дãта
ujet|t, -du св. **1.** (co) измìна (с превòзно срдèство), пропòгъвам (разстояние): **nové typu aut ~dou až 300 km za hodinu** нòвите моделãи автомобилãи измìнавãт до 300 км в чãс **2.** (koti, četu; před kým, před čím; odkud; kam; –) избãгна (някого, нещо) (с превòзно срдèство); избãгам, замìна, скрìя се (от някого, от нещо; отнякъде): **~t nebezpečí** избãгна опãсност, избãгам от опãсност; **~t do ciziny** избãгам, замìна за чужбина; **~t se svèřenyými penèzi** избãгам, замìна с поверèните мр̣
ujs|it, -ím св. (co) измìна (пèш), извèрвã (разстояние): **daleko neušel (a chytìli ho)** тòй не бèше измìнал голãмо разстояние
neujde пословица на лъжãта кракãта са к̣си
2. (koti, četu) избãгна (нещо), убãгна (на някого): **však ty nám (podruhé) neujdeš!** почакай, (друт път) нãма да ни избãгаш, нãма да ни се изплъзнеш! **neujdeš tomu** товã нãма да го избèгнеш, нãма да ти се размìне; **~trestu** избãгна наказãние; **ušel smrti jen o vlásek** тòй избãгна смърттã на косъм; на косъм се размìна със смърттã **3.** обикн. третол. **ujde** (koti co) (някой) пропòсне (нещо); (нещо) се изплъзне, убèгне (на някого): **nic mu neujde** нищо не мý убãгва, не мý се изплъзва; **neujde mu ani slovo** тòй не пропòска нито дýма; **ušlo mi to, ušlo to mé pozornosti** пропòснал съм товã, изплъзнало се е от внимãнието ми; **ušlo mu, že...** тòй не забеляза, че...; **nechat si ~ příležitost** пропòсна възмòжност; **nenechal si**

ujíd|at, -ám нескв. (koti čeho) отхãпвам по мãлко (от нещо на някого): **~at někomu chleba** прен. подãждам някого
ujím|at, -ám нескв. (co) шив. свìвам, отнèмам (нещо): **~at oka na svetru** свìвам бримки, прãвя свìвки на пулòвер
ujím|at se, -ám se нескв. **1.** (čeho) поèмам (задължение и под.); заèмам се, залавям се, захвãщам се (за работа и под.) **2.** (koho – rod.) взèмам (някого) под свòе покровìтелство, под свòя закрìла **3.** (koho, по-рядко čeho) взèмам странãта (на някого); застъпвам се (за някого); защищãвам (някого) **4.** третол. **-á se** хвãща се, прихвãща се (за растение) **5.** третол. **-á se** възприèма се, налага се, придобìва гражданственост (за дума, мода и под.)
ujíst, ujím, 3. мн. ujedí св. **1.** (čeho) отхãпя, изям (от нещо) **2.** (koti co) подãм (някого с не-ш
хлãб, нì вода; товã нищо не тì струва
ujist|it, -ím св. (koho – вин. čím, o čem) уверã (някого в нещо): **~it někoho svým přátelstvím, věrností** уверã някого в свòето приятелство, ввè верносттã си; **~it někoho o své upřímnosti** уверã някого в искреносттã си
ujist|it se, -ím se св. уверã се, убедã се: **~il se, že je to pravda** тòй се уверì, убедì, че товã е ìстина
ujist|ovat, -uji/разг. -uju (koho – вин. čím, o čem) уверãвам, убеждавам (някого в нещо): **~ovat někoho svou přízní** уверãвам някого в симпатията си; **~ovat někoho o své úctě** уверãвам, убеждавам някого, че го уважавãм
ujist|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. уверãвам се, убеждавам се
ujít, ujdou, мин. ušel св. **1.** (co) измìна (пèш), извèрвã (разстояние): **daleko neušel (a chytìli ho)** тòй не бèше измìнал голãмо разстояние
neujde пословица на лъжãта кракãта са к̣си
2. (koti, četu) избãгна (нещо), убãгна (на някого): **však ty nám (podruhé) neujdeš!** почакай, (друт път) нãма да ни избãгаш, нãма да ни се изплъзнеш! **neujdeš tomu** товã нãма да го избèгнеш, нãма да ти се размìне; **~trestu** избãгна наказãние; **ušel smrti jen o vlásek** тòй избãгна смърттã на косъм; на косъм се размìна със смърттã **3.** обикн. третол. **ujde** (koti co) (някой) пропòсне (нещо); (нещо) се изплъзне, убèгне (на някого): **nic mu neujde** нищо не мý убãгва, не мý се изплъзва; **neujde mu ani slovo** тòй не пропòска нито дýма; **ušlo mi to, ušlo to mé pozornosti** пропòснал съм товã, изплъзнало се е от внимãнието ми; **ušlo mu, že...** тòй не забеляза, че...; **nechat si ~ příležitost** пропòсна възмòжност; **nenechal si**

~ **takovou podívanou** той не можеше да пропу́сне такава зрелище; **to si nesmíš nechat** ~! не бива да пропу́снеш това! **4. обикн. третол. ujde** (koti со) загуби, пропу́сне (полза и под.): **nemocí mu ušel značný výdělek** поради болестта той загуби значителна сума, пропу́сна добра печалба **5. и неск. в съчет. ujde to разг. гòре-дòлу, стàва, прилично е, приемливо е: jak se máš? – ale ujde to!** как си? – гòре-дòлу! **ten film ještě ušel** филмът беше приличен, приемлив

ujíždět, -ím, 3. мн. -ějí/-í неск. 1. (koti, četu; před kým, před čím; odkud; kam; –) избягвам, измъквам се, изплъзвам се (от някого) 2. (со) изминавам (път) 3. обикн. третол. -í (koti со) изплъзва се (нещо на някого): země jí ~ěla pod nohama земята се изплъзваше изпод краката ѝ

újm|a, -у жс. малко книж. 1. недòстиг: ~а v jídle недохранване, недòстиг на храна; **mít, trpět v něčem ~u** страдам от недòстиг на нещо **2. вредà, поврèда, загуба, ущърб: ~а na zdraví** юрид. телесна поврèда; **utrpět ~u na zdraví** юрид. получа телесна поврèда; **utrpět ~u na výdělku** ощетен съм в печалба; **bez ~у** без загуба; **o své ~ě** на своа отговорност, за своа сметка **3. в съчет. na ~u (koho, čeho; koti, četu) като предлог. с род. за сметка (на някого, на нещо)**

ujm|out, -u св. (со) свия (бримки на плетка): ~out v každé řadě tři oka свия на всеки ред по три бримки

ujm|out se, -u se св. 1. (čeho) заема се, захвана се, заловя се (с работа и под.); взема, поема, заема (длъжност, управление и под.): ~out se vlády поема управлèние; **~out se moci** взема властта; **~out se velení** поема командване; **~out se svého úřadu** поема, заема длъжността си; **~out se slova** взема думата; **~out se vedení спорт. публ. изляза начèло (в класиране, в състезание и под.) 2. (koho – род.) взема (някого) под своде покровителство, поема грижата (за някого): ~out se sirotka** поема грижата за сираче **3. (koho, по-рядко čeho) взема страната (на някого), застъпя се (за някого): neujal se ho ani slovem** той не го защити с нито една дума; **~out se slabšího proti silnějším** защитя по-слабия от по-силния **4. третол. -e se** хванè се, прихванè се (за растение) **5. обикн. третол. -e se** възприеме се, наложи се, придобие гражданственост: **móda se ujala** модата се наложи; **nové slovo se ujalo** новата дума се наложи, беше възприета, придобй гражданственост

uká|jet, -ím, 3. мн. -ejí/-í, ukoj|ovat, -uji/разг.

-uju неск. (со) книж. задоволявам, удовлетворявам, засищам (потребност, желание и под.) uká|jet se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se, ukoj|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (čít) книж. търся утèха, успокоèние, удовлетворèние (в нещо): ~et se bláhovými nadějemi залъгвам се с празни надèжди

ukamen|ovat, -uji/разг. -uju св. (koho – вин.) убия с камъни (някого)

uká|nout, третол. -ne св. (со; –) капне (нещо; –): sem tam ~la nějaká ta koruna spropitného разг. експр. от врèме на врèме капеше, падаше по някоя парйца бакшиш

úkaz, -u м. явлèние: přírodní ~ природно явлèние

uká|zat, -žu/книж. -ži св. 1. (na koho, na со; kam; со koti; со; na со; koti koho, со) покажа, посòча (някого, нещо на някого; нанякъде):

~at na někoho prstem посòча някого с пръст и прен.; **~at někomu cestu** покажа на някого път; **chtěl bych ~at na to, že...** йскам да посòча, че...; **~at někomu pracovní postup** покажа на някого начина на работа; **~at legitimaci, doklady** покажа си паспòрта, документите; **~at někomu záda, paty** прен. експр. обърна гръб на някого; **~at někomu zuby, drápy** прен. експр. покажа си зъбите, нòктите, озъбя се на някого; **~at někomu dveře** прен. експр. изпèдя, изхвърля някого; покажа вратата на някого; **~ali mi dveře** изхвърлиха ме като мръсно кòте **2. (со; со koti) проявя, покажа (нещо; нещо на някого): ~at statečnost** проявя храброст

◆ **~at barvu** изплòя камъчето; кажа си мнèнието направо, без обикàлки; **~at někomu zač je toho loket** покажа на някого кьдè зимуват рàците; **já ti ukážu!** ще ти кажа аз на тебе! ще те науча аз! ще ти дам да се разбереш! **3. само повел. ukaž, ukažte!** разг. дай, дайте! **ukaz tu knihu!** дай, подай ми книгата!

uká|zat se, -žu se/книж. -ži se св. 1. покажа се, проявя се, вестя се, мèрна се: doma se ani ne~že даже не сè мярка, не сè вестява вкъщи; **~at se v plné kráse** покажа се в пълния си блясък; **musím se tam občas ~at** трябва да се мяркам там от врèме на врèме **2. обикн. третол. -že se** проличй, види се, излèзе, окàже се: **to se teprve ~že** това тепърва ще се види; **při kontrole se ~zalo kde je chyba** при проверката пролича кьдè е грèшката; **časem se ~že, kdo měl pravdu** след врèме ще проличй кой е бил прав **3. окàже се, пролича, проявя се: v neštěstí se ~zal jako přítel** в нещàстието той се прояви като приятел; **~at se v pravé podobě** покажа се в истинския си вид; **následky se**

~zaly последниците се проявиха, излязоха на-
яве **4.** представа се, покажа се в добра свет-
лина, *разг.* изфукам се: **hostitelka se opravdu**
~ala домакинята се представи прекрасно; **rád**
se ~že před přáteli той обича да се покаже
пред приятелите си

ukazatel, -e м. 1. указател, показател **2.** спец.
показател, указател, индикатор: ~ cest пъте-
указател; ~ směru, směrový ~ авиац. указател
за посоката, мигач; ~ sledu fází *електр.* ука-
зател за ред на фази; ~ tlaku *техн.* инди-
катор на налягане; **peněžní** ~ *икон.* финансов
показател; ~ rentability *икон.* показател (за)
рентабилност; ~ úmrtnosti, porodnosti пока-
зател (за) смъртност, (за) раждаемост

ukázk|a, -y ж. 1. демонстрация, показване;
обикн. в съчет. **předvést na ~u** покажа **2.** об-
разец, мостра: **poslat zboží na ~u** изпратя
стѝка за мостра; ~y nových výrobků мостри
от нови изделия; **dobrá ~a naší práce** добър
образец на нашата работа **3.** ѝткъс: **číst ~u z**
nové knihy четя ѝткъс от нова книга

ukázkov|ý, -á, -é 1. мострен, пробен: ~ý sešit
полигр. пробен отпечатък; ~á zásilka *търг.*
мострена прѝтка **2.** образцов, изключителен:
~ý sportovní výkon *прен.* изключително
спортно постижение

ukázněn|ý, -á, -é дисциплиниран

ukázn|it, -ím св. (кого, со) дисциплинирам (ня-
кого, нещо); подчиня (някого, нещо) на дис-
циплина

ukázn|it se, -ím se св. дисциплинирам се, подчиня
се на дисциплина

ukázn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со) дис-
циплинирам, подчинявам на дисциплина
(някого, нещо)

ukázn|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. дис-
циплинирам се, подчинявам се на дисциплина

ukazovac|í, -í, -í 1. език. показателен: ~í zájmeno
показателно местоимение **2.** *техн.* измерй-
телен: ~í měřicí přístroj измерителен уред

ukazováček вж. **ukazovák**

ukazovák, -u, често умал. ukazováček, -ku м.
показалец

ukaz|ovat, -uji/разг. -uju неск. 1. (на кого, на
со; кому со) показвам, посѝчвам (някого,
нещо; на някого нещо) **2.** (со) проявявам,
показвам (качество и под.)

ukaz|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. 1. по-
казвам се, проявявам се, мяркам се, вестявам
се **2.** *обикн. третол.* -uje se проличава, вижда
се, излиза, оказва се **3.** оказвам се, извявам
се, проявявам се (с качество и под.) **4.** по-
казвам се, представям се в добра светлина,
разг. фукам се

ukazovát|k|o, -a ср. показѝлка

úklad, -u м. *обикн. мн.* **úklad|y, -ů** интриги,
кѝзни, коварства: **strojit, osnovat proti ně-**
komu, někomu ~y създавам, плета интриги
срещу някого

uklád|at, -ám неск. 1. (со кам) нареждам, под-
реждам, слѝгам (нещо някъде): ~at věci do
kufru слѝгам, нареждам, подреждам нещата
си в кѝфар; ~at dítě k spánku слѝгам дете да
спи **2.** (со) внасям, влагам (нещо): ~at peníze
do spořitelny внасям пари в спестѝвна кѝса
3. (со) възлагам, задавам (задача и под.);
налагам (санкции и под.): ~at žákům úkoly
възлагам на учениците задачи; ~at někomu
mnoho práce възлагам на някого много ра-
бота; ~at někomu daně, trest налагам на ня-
кого данъци, наказание **4.** (кому о со) *книж.*
заговорничя, организирам покушение, кѝзни
(срещу някого): ~at někomu o život крой пла-
нове за убийство на някого **5.** (со) *комп.* за-
писвам (файл, информация и под.) на диск

uklád|at se, -ám se неск. лягам си, лягам: ~at se
ke spánku лягам си, лягам да спя

úkladn|ý, -á, -é коварен, злонамѝрен, пред-
намѝрен: ~á vražda предумишлено убийство

uklán|ět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se неск. по-
кланям се, кланям се

úklid, -u м. почистване, разтрѝбване; раз-
чѝстване

uklid|it, -ím св. (со) 1. почѝстя, разчѝстя, раз-
трѝбя (нещо): ~it byt почѝстя апартамент; ~it
po sobě, po dětech разтрѝбя след себе си, след
деца **2.** разтрѝбя, махна (нещо): ~it nádobí se
stolu разтрѝбя, вдигна сѝдове от масата;
разтрѝбя масата

uklidn|it, -ím неск. (кого, со) успокоя, укротя,
усмиря (някого, нещо)

uklidn|it se, -ím se неск. успокоя се, усмиря се,
укротя се

uklidn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (кого, со)
успокоявам, укротявам, усмирявам (някого,
нещо)

uklidn|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. успо-
коявам се, усмирявам се, укротявам се

uklizeč, -e м. чистѝч

uklizeč|ka, -y ж. чистѝчка

uklíz|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (со) почѝствам,
чѝстя, разтрѝбвам, подреждам (нещо): ~et
stopy po krádeži *експр.* ликвидирам, зали-
чавам следѝ от кражба

úklon, -u м. 1. отклонение, отклоняване: ~ od
realistické politiky *прен.* отклоняване от ре-
алистичната политика *физкулт.* **2.** накланяне,
наклѝн: ~ vpravo, vlevo наклѝн надясно,
наляво **3.** поклѝн

úklon|a, -y ж. поклон: **pozdravit ~ou** поздравя с поклон
uklon|it se, -ím se св. (koti) поклоня се (на някого)
uklouz|nout, -nu св. **1.** подхлзна се, изпързляя се: **noha mu ~la** кракът му се подхлзна **2.** изплзна се, измъкна се: **~l pronásledovatelům** той се изплзна, измъкна се от преследвачите си; **~lo mu hrubé slovo** изплзна му се груба дума
ukoj|it, -ím св. (co) книж. задоволя, удовлетворя, успокоя, утоля (нещо): **~it (svou) zvědavost** задоволя любопитството си; **~it žízeň** утоля жажда
ukoj|it se, -ím se св. (čít) книж. задоволя се, удовлетворя се, успокоя се (с нещо)
ukojovat, ukojovat se вж. **ukájet, ukájet se**
úkol, -u м. **1.** задача, задължение: **uložit ~** поставя задача; **vytyčit si ~** поставя си за задача; **vzít (si) na sebe ~** поема задължение, задача; **dostat (za) ~** възложат ми задача; **mít za ~** ймам (за) задача; **připadl mu ~, aby...** падна му се задачата да...; **plnit ~y** изпълнявам задачи; **bojový ~** воен. бойна задача; **pracovat v ~u** икон. работя на акорд **2.** домашно, домашна работа: **písemný domácí ~** писмено домашно, писмена домашна работа; **slohový ~** съчинение
úkolář, -e м. нормировчик
ukoléb|at, разг. ukolíb|at, -ám/рядко -u св. **1.** (koho – вин.) приспя (някого) **2.** (koho, co) приспя вниманието, бдителността (на някого, на нещо)
ukoléb|at se, -ám se/рядко -u se св. (čít) успокоя се (от нещо); позволя да ме излъжат, да ме подведат (с нещо): **nedat se ~at planými sliby** не позволя да ме излъжат, да ме заблудят, да ме подведат с празни обещания; **dát se ~at úspěchy** успокоя се от успехи, позволя успешите да притъпят вниманието, амбициите ми
ukolébavk|a, разг. ukolíbavk|a ж. приспивна песен
úkol|ovat, -uji/разг. -uju несв. (co; –) икон. нормирам (нещо)
úkolov|ý, -á, -é икон. нормиран; който е на парче, на акорд: **~á mzda** сдълно-разредна надница; **~á práce** работа на парче, на акорд; **~é normy** акордни норми
úkon, -u м. действие, операция, манипулация: **početní ~** мат. изчислителна операция; **pracovní ~** икон. работна операция; **léčebný ~** мед. лечебна манипулация; **procesní ~** юрид. процесуално действие
ukončen|í, -í ср. завършване, приключване
ukonč|it, -ím св. (co) завърша, свърша, привърша, приключва, закрива (нещо): **~it práci** завър-

ша, свърша, привърша работа; **~it schůzi** закрива събрание

ukonejš|it, -ím св. **1.** (koho, co) успокоя, укротя, усмиря (някого, нещо) **2.** (co) книж. задоволя, удовлетворя, уталожя, утоля (желание, потребность и под.)

ukop|nout, -nu св. (co) **1.** изкопая, откопая (нещо) **2.** нараня, повредя (нещо): **na ~ zdraví za si palec** ритна си палеца, ударя си палеца на крака

ukoptě|ný, -á, -é експр. опушен, осажден, мърляв, измърлян, изцапан, мръсен

úkor, -u м., рядко **úkor|a, -y** ж. обикн. в съчет. **na ~** (koho, čeho) като предлог с род. в ущърб, за сметка (на някого, на нещо): **na ~ zdraví za smětka** на здравето, в ущърб на здравето; **obohacovat se na ~ rodiny** обогатявам се за сметка на семейството си

ukořist|it, -ím св. (co) плячкосам, взема (нещо) като плячка

úkosem нар. книж. **1.** косо, изкосо, отстраня: **podívat se ~** погледна косо **2.** прен. накриво; подозрително, недоверчиво; надмменно; презрително: **dívat se, shlížet na někoho ~** гледам някого накриво

ukouš|at, -šu/-sám св. **1.** (co) отхапя (нещо) **2.** (koho, co) изгризà, разкъсам със зъби (някого, нещо): **navzájem by se ~sali** прен. експр. ще се изядат един друг; **dlouhou chvíli by si člověk prsty ~sal** експр. от скука човек може да се изяде, да пукне; **~sali by ho (jizlivostmi, zlobou)** прен. експр. ще го изядат, ще го разкъсат (с язвителни забелжки, от злоба) **3.** (co) рядко сдъвча (нещо): **já to ne~šu** не мога да го сдъвча

ukouš|at se, -šu se/-sám se св. експр. изям се, изгризà се: **já bych se tady (dlouhou chvíli) ~sal** тук ще се изям, ще пукна (от скука)

ukous|nout, -nu св. (co/рядко čeho) отхапя, прехапя (нещо): **raději by si jazyk ~l, než by to řekl** експр. по-скоро ще си прехапе езика, но не ще каже

neboj se, nikdo tě ne~ne не се бой, нищо няма да ти се случи, нищо няма да ти направят

ukov|at, -u/-ám, остар. книж. ukout, ukuji св. **1.** (co) изковà (нещо): **~at zbraně** изковà оръжие; **~at přátelství** прен. изковà приятелство, дружба **2.** обикн. **ukout** (co) книж. скроя, изковà (план, коварство и под.): **ukout zradu, pomstu** скроя измяна, отмъщение

ukrád|at, -ám несв. (koti co) крадà, отнемam (нещо на някого); лишàвам (някого от нещо): **starosti mu ~aly spánek** грижите го лишàваха от сън; **~at někomu drahocenný čas**

прен. отнѣмам на някого от скъпоценното му **цѣно** ♦ **цѣноу** живѣе боже; мотая се, не правя нищо

úkradkem, úkradem нар. книж. крадешком, скришом, скрито, незабелязано, тайно, дебнешком: **podívat se** ~ погледна скришом; **scházejí se jen tak** ~ срещат се тайно

ukradnout *вж.* **ukrást**

ukraj|ovat, рязко ukroj|ovat, -uji/разг. -uju *несв. (со)* отрязвам (нещо): **~ovat krajíce chleba** **отрязвам** филия ♦ **~ují/rozab- vem** говори бавно, реди дѹма по дѹма; **mluví, jako když másla, medu ~uje** говори благо; говори сякаш мѣд му капе от устата

ukrást, ukr|adnout, -adnu *св. 1. (со; со кому)* открадна (нещо; нещо на някого): **~ást si chvílku pro sebe** откъсна, открадна време за себе си; **~ást někomu nápad** *прен. експр.* открадна идея на някого; **však on tě tam nikdo ne~adne** *експр.* там никои няма да те изяде **2. в съчет. to mi může být ~adeno** *разг.* това хич не мѣ интересѹва, пѣт парй не давам за това

ukrát|it, -ím *св. книж.* съкратя, скъся: **~ili mi ~it** **съкратих** ♦ **~iluhudi (čtením)** разсѣя скѹката (с чѣтене)

ukroj|it, -ím *св. (со/чѣно)* отрѣжа (нещо): **~it si krajíc chleba** отрѣжа си филия хляб

úkrok, -u *м. физкулт.* крачка

úkrop, разг. oukrop, -u *м.* чеснова сѹпа

úkropeč|ek, разг. oukropeček, -ka *м. експр. умал.* плах, стеснителен човѣк: **je, vypadá, sedí jako ~ek** е, изглежда, седи по-нисък от тревата, по-тих от водата

ukrot|it, -ím *св. 1. (со)* извѣя, усѹча (нещо), откъсна (нещо) с усѹкване: **~it si knoflík u kabátu** откъсна си копче от палтото; **mohl si zvědavostí krk ~it** той щѣше да умрѣ от любопытство; така се въртѣше от любопытство, че за малко да му се откъсне вратът **2. в съчет. -it si cigaretu** свѣя си цигара

ukrutánsk|ý, ukrutanánsk|ý, -á, -é *експр.* грамаден, гигантски, огромен, *разг.* страшен, адски, ужасен, жесток, лют: **mám ~ý hlad** страшно съм гладен; **mám ~ou radost** безкрайно се радвам; **mít ~ou smůlu** никак не ми върви, ужасен Марко Тѣтев съм

ukrutně нар. **1.** жестоко, варварски, страшно: **jednat s někým** ~ постъпвам жестоко с някого **2. експр.** страшно, ужасно, адски, безкрайно, много силно: **~ se mi chce spát** страшно ми се спи; **~ jsem se lekl** ужасно се изплаших

ukrutnic|e, -e *ж.* жестока, безмилостна, безжълостна жена

ukrutník, -a *м.* жесток, безмилостен, безжълостен човѣк; тиранин

ukrutnost, -i *ж.* **1.** жестокост, свирѣпост, коравосърдечност, безсърдечие **2.** жестокост, жестока постъпка: **páchat ~i** върша жестокости

ukrutn|ý, -á, -é **1.** жесток, варварски, страшен, груб, суров, безпощаден, свирѣп **2. експр.** ужасен, страшен, страхотен, гигантски, огромен, *разг.* адски, жесток; лют: **mám ~ý hlad** страшно, страхотно съм гладен; **je ~á zima** страшно е студѣно, лют стѹд е

úkryt, -u *м.* скривалище, убѣжище, подслон: **tajný** ~ тайно скривалище; **pohotovostní** ~ *воен.* скривалище, блиндаж; **protiletadlový** ~ *воен.* противосамолѣтно скривалище

ukrýt, -yji/разг. -uju *св. малко книж. 1. (ко-хо, со)* скрия, укрія, прикрія (някого, нещо) **2. (со)** спотая, сподавя, скрия, прикрія (*чувство и под.*): **~ýt rozčilení, rozpaky** сподавя, скрия възбѹдата си, смущѣнието си; **~ýt nějaký záměr** прикрія някакво намерѣние

ukrýt se, -yji se/разг. -uju se *св. малко книж.* скрия се, укрія се

ukrýv|at, -ám *несв. малко книж. 1. (ко-хо, со)* скривам, укривам, прикривам (някого, нещо) **2. (со)** спотайвам/спотаявам, сподавам, крия, прикривам (нещо)

ukrýv|at se, -ám se *несв. малко книж.* скривам се, укривам се, прикривам се

ukřič|et, -ím *св. (ко-хо – вин.) експр.* проглуша ушиите (на някого); заглуша (някого); с вѣкане накарам (някого) да млъкне

ukřič|et se, -ím se *св. експр.* пресипна от крещѣне; остана без глас от вѣкане, от крещѣне: **mohl se ~et** той щѣше да се скъса от крещѣне, от вѣкане

ukřivd|it, -ím *св. (кому)* **1.** извърша несправедливост (*спрямо някого*), постъпя несправедливо (*с някого*): **nedá mu ~it** не позволява, няма да допусне да постъпят несправедливо с него **2.** набедя, обидя, оскърбя (*някого*): **~it nevinnému** набедя невинен **3.** нанеса вреда, щета (*на някого*), ощѣтя (*някого*): **bylo mu ~ěno** ощѣтиха го

ukřizován|í, -í *ср.* разпѣване на кръст

ukřiz|ovat, -uji/разг. -uju *св. (ко-хо – вин.)* разпѣна на кръст (*някого*)

ukus|ovat, -uji/разг. -uju, ukousáv|at, -ám *несв.* отхѣпвам

ukvapen|ý, -á, -é прибързан: **~e rozhodnutí, jednání** прибързано решѣние, прибързана постъпка; **~ý závěr** прибързано заключѣние

ukvap|it se, -ím se *св. (–; s čím; v čem)* прибързам, избързам (*с нещо; в нещо*); взѣма недообмислено, прибързано решѣние: **~it se s návrhem** прибързам, избързам с предложѣние; **jen se ne~** сѣмо не прибързвай, не избързвай;

~it se v úsudku o někom прибързам в преценката си за някого

ukvap|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. прибързвам, действам необмислено, прибързано: **raději se ne~uj!** по-добре не прибързвай!

úl, úlu м. (пчелен) кошер: **je tu jako v úle** тук е като в кошер (шумно, оживено)

ulám|at, -u св. (со) отчүпя, откърша (нещо); изпочүпя (нещо): **~at někomu drápkу** прен. при-
твлякване **obvinění** обезсиля укори, обвинения

ulám|at se, -u св. отчүпя се, откърша се, прекърша се

ulam|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) отчүпвам, откършвам (нещо); изпочүпвам (нещо)

ulam|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. отчүпвам се, откършвам се; изпочүпвам се

uléh|at, -ám неск. лягам: **~at k spánku** лягам да спя

ulehč|it, -ím св. **1.** (со коту, чети) отнема от тежестта (на нещо за някого, за нещо); направа по-леко (нещо на някого, на нещо) **2.** (со коту, чети) облекча (някого в нещо), улесня (някого, нещо): **~it ženám práci v domácnosti** облекча работата на жените в домакинството; **~it kapse, peněženice** облекча джоба, портмонето **3.** (коту, чети) донесà облекчение (на някого, на нещо): **~it nemocnému** донесà облекчение на болен; **~it svému svědomí** облекча съвестта си

ulehč|it se, обикн. безл. -í se св. (коту) олекне (на някого): **nemocnému se ~ilo** на боления му олекна

ulehč|it si, -ím si св. (čít) облекча се (с нещо): **~it si pláčem, kletbou** облекча душата си с плач, с проклятие

ulehč|ovat, -uji/разг. -uju неск. (коту, чети) облекчавам (някого, нещо)

ulehč|ovat se, обикн. безл. -uje se неск. (коту) олеква (на някого): **nemocnému se ~uje** на боления му олеква

ulehč|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. (со) облекчавам (си), улеснявам (си) (нещо): **~ovat si život** облекчавам, улеснявам живота си; **~ovat si nadávkami** облекчавам душата си с ругатни

uleh|nout, -nu св. **1.** (кат) легна (някъде): **~nout ke spánku** легна да спя; **~nout do hrobu** легна в гроба, умра **2.** легна болен: **~nout s chřipkou** легна болен от грип

ulejvák, -á м. експр. кръшкач

ulejv|at se, -ám se неск. (-; z čeho; od čeho) разг. експр. клинча, кръшкам (от задължения): **~at se v práci** кръшкам от работа; **~at se ze školy, ze schůze** бягам от училище, от събрание

úlek, -u м. уплаха: **strnout ~em** вцепеня се от

уплаха; **vzpamatovat se z ~u** съвзема се от уплаха

ulek|nout se, -nu se св. (koho, čeho) изплаша се, уплаша се (от някого, от нещо)

ulét|at, разг. ulít|at, -ám неск. отлітам

ulet|ět, -ím, ulét|nout, разг. ulít|nout, -nu св. **1.** (со) прелетя, измина с летене (разстояние): **trysková letadla ~í za hodinu až 3 500 km** реактивните самолети за един час могат да изминат до 3 500 км **2.** (-; odkud) експр. отхвъркна, отделя се (от някъде): **ulítne ti knoflík** ще ти падне копчето

úlev|a, -y ж. облекчение, улеснение: **nemocný pocítil ~u** боленият почувства облекчение; **s ~ou si oddechnout** отдъхна си с облекчение; **pracovní ~y** трудови облекчения; **daňové ~y** данъчни облекчения

ulév|at, разг. ulív|at, -ám неск. **1.** (со; со čít) заливам, поливам, засипвам (нещо; нещо с нещо): **~at oheň** поливам, засипвам, потушавам огън; **~at smutek vínem** прен. експр. заливам, давя мъката във вино **2.** (со z čeho) изливам (нещо от нещо): **~at broky z olova** изливам сачми от олово **3.** (со) разг. експр. свивам, отклонявам, отделям (нещо): **~at peníze do ciziny** отклонявам пари в чужбина

ulev|it, -ím св. (коту, чети) облекча, улесня (някого, нещо): **~it unaveným nohám** облекча изморени крака

ulev|it se, обикн. безл. -í se св. (коту) олекне (на някого): **lécením se mu ~ilo** от лечението му олекна, стана му по-добре; **slzami se jí ~ilo** от сълзите ѝ олекна

ulev|it si, -ím si св. **1.** облекча се, отида по нужда **2.** облекча душата си: **~it si kletbou, pláčem** облекча душата си с проклятие, с плач

ulev|ovat, -uji/разг. -uju неск. (коту в čet) облекчавам (някого в нещо): **~ovat někomu v práci** облекчавам работата на някого, облекчавам някого в работата му

ulev|ovat si, -uji si/разг. -uju si неск. **1.** облекчавам се, отивам по нужда **2.** облекчавам душата си

ulézt, ulezu св. (со) пропълзя, измина с пълзене (разстояние): **ulézt několik metrů** пропълзя няколко метра, измина няколко метра с пълзене

uležel|ý, -á, -é отлежал

ulež|et se, -ím se св. отлежà: **ono se mu to v hlavě ~í** прен. той ще си промени мнението, ще размисли

ulic|e, -e ж. улица: **příčná ~e** пряка улица; **souběžná ~e** успоредна улица; **slepá ~e** задънена улица и прен.; **pokoj do ~e** стая откъм улицата, с изглед към улицата; **octnout se na ~i** прен.

оста̀на на ўлицата (*без работа*); **v těch šatech nemůžeš na ~i** *прен.* не можеш да излѣзеш с тебѣ
z ~e ўличница, проститутка; **nesbírám peníze na ~i** парѣте не ги копая
ulička, -у *ж.* *умал.* **1.** ўличка: **zastrčená ~a** забўтана ўличка **2.** пътѣка, пътѣчка, прѳход: **~a mezi stoly (v restauraci)** пътѣка между масите
uličn|í, -í, -í ўличен: **~í osvětlení** ўлично осветлѣние; **~í provoz** ўлично движѣние; **~í síť** ўлична мрѣжа; **~í dlažba** ўлична настѣлка
uličnic|e, -e *ж.* калпазанка, хулиганка
uličnick|ý, -á, -é гамѣнски, хулигански: **~ý kousek** хулигански нѳмер
uličnictv|í, -í *ср.* хулиганство, гамѣнство, гамѣнска постѣпка
uličník, -a *м.* гамѣн, калпазанин, хулиган
úlisně *нар.* ласкатѣлно, лѣстиво, с подмязване, сервилно, раболѣпно
úlisn|ý, -á, -é ласкатѣлен, лѣстив, нейскрен: **~ý úsměv** мазна усмѣвка; **~ý jako had** лѣстив като змия
ulit|a, -у *ж.* ѳхловна черўпка, раковѣна: **stáhnout se, uzavřít se do své ~y** *прен.* затвѳря се в черўпката си, затвѳря се в сѣбе си
ulit|at se, -ám se *св. разг. експр.* съсия се от тѳрчане, скапя се да обикалям
úlitb|a, -у *ж.* възлияние (*езическо жертвоприношение на вино*)
ulít, uliji/uleji/разг. uliju/uleju *св. 1.* (*со/ѣeho*) отлѣя, отсия (*от нецо*) **2.** (*со*) залѣя, удавя (*нецо*), потуша (*огън*): **~ oheň** залѣя, потуша, загася огън с вода; **~ hoře vinem** удавя мѣката във вино **3.** (*со*) излѣя, създям (*нецо*) чрез лѣене: **~ zvon** излѣя камбана **4. само ulejt** *разг.* (*со*) скрѣя, отмѣкна, задѣгна, завлека (*нецо*): **~ ukradené zboží** скрѣя открадната стѳка; **~ zlato do ciziny** отклоня, прехвърля злато в чужбина
ulízan|ý, -á, -é *експр.* зализан, пригладен, загладен: **~é vlasy** зализана коса
úloh|a, -у *ж.* **1.** рѳля: **vykonávat ~u prostředníka** играя рѳлята на посрѣдник; **významná ~a v politickém životě** важна рѳля в политическия живот **2.** задѳча: **uložit ~u** възлѳжа задѳча; **řešit ~u** решавам задѳча; **sbírka ~ z algebry** сбѳрник задѳчи по алгебра **3.** домашно, урѳк: **domácí ~a** домашно (упражнѣние); **napsat ~u** напиша (си) домашното **4. театр.** рѳля: **hlavní ~a** главна рѳля; **~y a obsazení** действащи лица и изпълнители; **hrát hlavní ~u, roli** *прен.* играя главна рѳля, ймам голямо

знанѳ
úlom|ek, -ku *м.* отлѳмѣк, отлѳмка, кѣсче, парчѣ
úlom|it, -ím *св. (со)* отчўпя, откѳрша, преломя (*нецо*): **~it kousek chleba** отчўпя парчѣ хляб
úlomkovit|ý, -á, -é кѳйто е на парчѣта; откѳслечен, фрагментарен: **~ý nerost** парчѣта полѣзни изкопѣми; **~é znalosti** откѳслечни знания
uloup|it, -ím *св. (koho, со; koho, со komu)* ограбя, открадна, задѣгна (*нецо на някого, от някого*); отвлека, похитя (*някого*)
uloupnout, -nu *св. (со)* олѳощя, обѣля, отчўпя, смѣкна (*кора, покритие и под.*)
uloupnout se, -nu se *св.* начўпя се, олѳощя се, падна (*за кора, за покритие и под.*)
úlov|ek, -ku *м.* ўлов, ловджийска плячка: **novinářský, archivní ~ek** *прен.* журналистическа, архивна находка, плячка
ulov|it, -ím *св. (koho, со)* **1.** уловя, наловя, хвѣна, убия на лѳв (*някого, нецо*) **2. експр.** хвѣна (си), намѣря (си), докопам (*някого, нецо*): **~it ženicha** намѣря си, хвѣна си жених; **~it dobré místo** намѣря си хўбава рѳбота; **~it něco z hovoru** хвѣна, дочўя нецо от (чўжд) рѳзговор; **~it si rýmu** хвѣна хрѣма; **~it nejnovější klep** чўя, хвѣна последната клѳка
uložen|í, -í *ср. 1.* разположѣние, положѣние, местоположѣние: **~í archivu** местоположѣние, разположѣние на архив **2. спец. в съчет.** **~í pilíře** *архитект.* положѣние на пилѳн, на нѳсеща колѳна; **~í hornin** *геол.* разположѣние, слѳеве на скални порѳди; **hybná, volná ~í** *техн.* подвижни, свѳбѳдни сглѳбки; **~í souboru** *комп.* записване, архивѳране на фѳйл (*върху диск и под.*)
ulož|it, -ím *св. 1.* (*со kam*) малко *остар.* слѳжа, полѳжа, разполѳжа (*нецо някъде*): **~it potrubí** полѳжа трѳбопровод **2. (со kam)** приборѳ, слѳжа, складѳрам, съхраня, подрѣдя (*нецо някъде*): **~it šaty do skříně** приборѳ дрѣхи в гардерѳб; **~it ovoce do sklepa** приборѳ, складѳрам плодѳвѣ в мазѣ; **~it zboží** складѳрам стѳка; **~it zkušenosti do knihy** *прен.* съхраня ѳпита си в книга, ѳпитят ми се отразѳ в книга; **~it něco v paměti** *прен.* съхраня нецо в паметтѳ си; **~it spisy ad acta** *адм.* отнесѳ документи към дѣло **3. (со; со do ѣeho)** внесѳ, влѳжа (*пари някъде*): **~it peníze na vkladní knížku** внесѳ пари в (спестѳвна) книжка; **~it úspory do spořitelny** внесѳ спѣствявания в спѣствѳвна кѳса; **~it kapitál do půdy** влѳжа, ин-

вестірам парй в земѣ **4.** (*кого – вин.*) слѡжа (*някого*) да лѣгне: **~it dítě do postýlky** слѡжа детѣ в крѣвѣтчето; **~it se ke spánku** лѣгна да спя; **~it někoho k věčnému spánku** *евфем.* полѡжа някого за вѣчния му сѣн **5.** (*со; со кому*) възлѡжа, задѡм (*задача и под.*); налѡжа (*наказание и под.*): **~it někomu práci** възлѡжа рѡбота на някого; **~it žákům za domácí úkol** постѡва на учениците за домѡшна задѡча; задѡм на учениците за домѡшна рѡбота; **~it pokutu** налѡжа глѡба; **~it daně** налѡжа дѡнѣци, облѡжа с дѡнѣци

ulp|ět, *малко остар.* **ulp|ít, -ím, 3. мн. -í/-ějí** *св. книж.* **1.** (*на кот, на ѡет*) залѣпна, полѣпна, прилепѡ се, остѡна (*по някого, по нецо*): **pry-skyřice ~ěla na kůře** смолѡ полѣпна по корѡта; **~ělo na něm podezření** върху нѣго падна подозрѣние **2.** (*на кот, на ѡет*) *прен.* вглѣдам се, втрѣнча се, заглѣдам се, впѣря поглѣд (*в някого, в нецо*): **~ět na někom, na něčem pohledem, zrakem, očima** впѣря поглѣд, очй в някого, в нѣщо; втрѣнча се в някого, в нѣщо; **~ěl mu očima na ústech** тѡй впѣри очй в устѡта му; тѡй не отмѣстваше очй от устѡта му; **zraky všech ~ěly na příchozích** поглѣдите на всйкы се впѣриха в новодошлите **3.** (*на ѡет*) остѡна привѣрзан, сляпо се придѣржам (*към нецо*); сляпо, неотклѡнно дѣржѡ (*на нецо*): **vývoj nesmí ~ět na starých názorech** развитието не бйва да бѣде спѣвано от старй възглѣди, да си остѡне със старите възглѣди

ulpřív|at, -ám *несв. книж.* **1.** (*на ѡет*) залѣпвам, полѣпвам, прилепвам се (*към нецо*) **2.** (*на кот, на ѡет*) *прен.* вглѣждам се, втрѣнчвам се, взйрам се (*в някого, в нецо*): **~at pohledem na obraze** вглѣждам се в картинѡ **3.** (*на ѡет*) сляпо се придѣржам (*към нецо*): **~at na pře-žitcích** сляпо се придѣржам към отживѣлици

ultimativní [-ty-ty/-tý-ty-], **-í, -í** ултимативен: **~í požadavek** ултимативно изйскване; **~í rozkaz** ултимативна заповѣд

ultimát|um [-ty-], **-a** *ср.* ултиматум: **dát, zaslat někomu ~um** постѡва ултиматум на някого

ultrafialov|ý, -á, -é *физ.* ултравиолѣтов: **~é paprsky** ултравиолѣтови лѣчы

ultrakrát|ký, -á, -é *спец.* ултракѣс: **~é vlny** ултракѣси вълны

ultralight [-lajt], **-u** *м.* ултралѣк спѡртен самолѣт

ultramarín, -u *м.* ултрамарин; мѡрско сйньо; сйня боя; сйн цвѣт

ultrazvuk, -u *м. физ.* ултразвѣк: **kontrola materiálu ~em** *спец.* провѣрка на материал с ултразвѣк; **obrábění ~em** *техн.* обработка с ултразвѣк; **lčba ~em** *мед.* лечѣние с ултразвѣк

všechen ~ съберѡ си умѡ, акѣла; напрѣгна цѣлия си ум; **to mi nejde na** ~ товѡ не мѡга да го разберѡ **2.** способности, умѣния, изкѣство, майсторлѣк: **kuchařský** ~ готвѡрски способности, умѣния; **vynaložit všechen** ~ влѡжа цялото си изкѣство, цѣлия си майсторлѣк

umáč|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. со* накйсна, намѡкра сйлно (*нецо*)

umáč|et se, -ím se, 3. мн. -ejí/-i se (*со*) намѡкра се, подгйзна

umačk|at, -ám *св. 1.* (*кого, со*) смѡчкам, смѡжа, стѣпча (*някого, нецо*): **~alí dítě v tlačeni** стѣпчака еднѡ детѣ в навѡлицата; еднѡ детѣ загйна в блѣсканицата **2.** (*со*) смѡчкам, изпомѡчкам (*нецо*): **~at si šaty** измѡчкам си роклята **3.** (*со*) омѡчкам, формйрам (*нецо*) с мѡчкане; натѣпча (*нецо*) вѣв фѡрма: **~at tabák v dýmce** натѣпча тютѡн в лулѡ; **~at sněhovou kouli** направа снѣжна тѡпка

uma|nout se, *обикн. безл. -ne se* *св. (кому) разг.* хрѣмне (*на някого*), скймне (*на някого*): **odejde, kdy se mu ~ne** отйва си когѡто му скймне

uma|nout si, -nu si *св. (со) разг.* наумѡ си (*нецо*): **co si ~ne, to udělá** прави каквѡто си наумй; **~nul si, že...** наумйл си е, че...; твѣрдо е рѣшил, че...

umast|it, -ím *св. (со)* омазня, изцѡпам (*нецо*) с мазинѡ

uma|zat, -žu/книж. -ži *св. 1.* (*кого, со*) изцѡпам, зацѡпам, омѡжа, омѣрлям (*някого, нецо*): **~at si ruce** изцѡпам си рѣцѣте **2.** (*со*) изтрйѡ (*нецо*): **~at číslici** изтрйѡ цифра

uma|zat se, -žu se/книж. -ži se *св.* изцѡпам се

umdl|et, umdl|ít, -ím, 3. мн. -ejí/-í *св. книж.* умѡря се, отпадна, изнемошѣя: **zrak ~el** зрѣнието отслабна; **nohy mu chůzí ~ely** кракѡта му изнемошѣха от хѡдене; кракѡта му се подкосяваха от умѡра

umdlív|at, по-рядко umdlév|at, -ám *несв. книж.* изморѡвам се, отпадам

uměle *нар.* **1.** изкѣствено: ~ **vyrobená hmota** изкѣствено създѡдена матѣрия **2.** изкѣсно, умѣло: ~ **provedená řezba** изкѣсно изработѣна рѣзбѡ

uměl|ec, -ce *м.* **1.** артйст, художник, чѡвѣк на изкѣството: **národní ~ec** *по-рано* народѣн артйст; **zasloužilý ~ec** *по-рано* заслѣжил артйст **2.** *малко експр.* майстор, артйст в рѡботата си

umělecko-historick|ý, -á, -é който се отнѡся до истѡрия на изкѣството: **~é vědy** науки, свѣрзани с истѡрията на изкѣството

uměleckoprůmyslov|ý, -á, -é който се отнѡся до прилѡжно изкѣство: **Vysoká škola ~á** Академйя за прилѡжни изкѣства; **~é muzeum** музей на прилѡжните изкѣства

umělecky *нар.* художѣствено; в художѣствено

отношение: ~ **hodnotné dílo** ценно, стойно-
стно в художественно отношение произведе-
ние; **je ~ založen** той има художествени склони-
ности

umělecký, -á, -é 1. който се отнася до изкуство:
~ý **spolek** сдружение на хора на изкуството;
творческо сдружение; ~á **dráha** път в изку-
ството; ~é **památky** паметници на изкуството

2. художествен: ~é **dílo** художествен произ-
ведение; ~á **hodnota** художествена стойност;
~á **fotografie** художествена фотография; ~á **grafika**
художествена графика; ~á **gymnastika** художествена гимнастика

umělkyně, -ě ж. артистка, художничка; жена-
творец, човек на изкуството

umělý, -á, -é 1. изкуствен (*protivopol.* есте-
ствен); синтетичен: ~é **kluziště** изкуствена
пързалка; ~é **světlo** изкуствена светлина; ~ý
chrup изкуствена чёлност, протеза; ~á **hmota**
изкуствена, синтетична материя; пластмаса;
~é **pokrmové tuky** *хран.* синтетични хранител-
телни мазнини; маргарин; ~á **družice** *техн.*
изкуствен спътник, сателит; ~á **vlákna** *хим.*
техн. изкуствени, синтетични влакна; ~á **hnoj-
jiva** *сел. стоп.* изкуствени торове; ~é **hedvábí**
текст. изкуствена, синтетична коприна; ~á
paliva *техн.* синтетични горива; ~é **dýchání**
мед. изкуствено дишане; ~é **opylování** *биол.*
изкуствено опрашване; ~á **líheň** *сел. стоп.* из-
куствено излюпване; излюпване в инкубатор

2. художествен; който се отнася към инди-
видуално художественно творчество (*проти-
vopol.* народен): ~é **písně** авторски песни; ~á
epika художествена, авторска епика

umění, -í ср. **1.** изкуство: **výtvarné ~í** изобра-
жително изкуство; **filmové ~í** киноизкуство;
divadelní ~í театрално изкуство; **užitě ~í** при-
ложно изкуство; **lidové ~í** народно творче-
ство, народно изкуство; **Akademie múzických
~í** Академия за изящни изкуства **2.** умение,
способности, изкуство: **státnické ~í** дър-
жавнически способности; **vynaložit celé své
~í** вложа цялото си умение, цялото си изку-
ство; ~í **jednat s lidmi** изкуството да работиш
с хора

uměnověd|a, -y ж. естетика, теория на изку-
ството

úměř|a, -y ж. *мат.* пропорция: **přímá ~a** права
пропорция; **nepřímá ~a** обратна пропорция

úměrně нар. пропорционално; съразмерно, съ-
ответно, според: **pracovat ~ svým silám** работя
според силите си; **žít ~ k svému výdělku**
живея съответно на доходите си

úměrn|ý, -á, -é (*čemu*) пропорционален, съраз-
мерен, съответен (*na něco*): **výsledek ~ý vy-
naložené námaze** резултат пропорционален,
съответен на вложените усилия; **přímо ~ý**
мат. право пропорционален; **nepřímо ~ý**
мат. обратно пропорционален

umět, umím, 3. мн. umějí/umí *несв. (с инф.; со;
-)* **1.** умя (*нещо; да правя нещо*): ~ **se chovat**
умя да се държа; **umí jednat s lidmi** той умее
да се държи с хората **2.** мога (*да правя нещо*);
способен съм (*за нещо, да правя нещо*): ~
plavat умя, мога да плувам; ~ **hrát na klavír**
мога да свира на пиано; **ukaz, co umíš** покажи
какво можеш; покажи на какво си способен;
dělej, jak umíš прави каквото знаеш; **to si ani
neumíš představit** не можеш да си предста-
виш

umín|at, -ám св. (*со*) забъркам (*нещо*)

umíně|ň, -á, -é упорит, настойчив, твърдоглав,
вироглав: **má ~ou hlavu** твърдоглав(а) е

umín|it si, -ím si св. (*со*) наумя си, реша, замисля,
намисля си (*нещо*); да...; че...: ~il si, že... той
си науми, че...; **co si ~í, to provede** каквото си
намисли, прави го

umíň|ovat si, -uji si *разг. -uju si* *несв. (со)* наумя-
вам си, решавам, замислям, намислям си
(*нещо*); да...; че...

umírá|č|ek, -ku м. погребален звън: **zvonit ně-
čemu ~kem** *прен.* (предварително) отписвам,
погребвам нещо

umíráj|íc|í I, -ího м. умиращ(ият)

umíráj|ící II, -í ж. умираща(та)

umír|at, -ám *несв. (-; na co)* умирам (*от нещо*):
~at **hladem/hlady** *експр.* умирам от глад; ~at
strachem *експр.* умирам от страх; ~at **zvě-
davostí** *експр.* умирам от любопитство

umírně|ň, -á, -é умерен, уравновесен, сдържан,
въздържан; либерален: ~é **jednání** умерено,
сдържано поведение; **být ~ý ve výrazech** уме-
рен, въздържан съм в изразите си; ~é **křídlo**
полит. истор. либерално крило

umírn|it se, -ím se св. укротя се; стана умерен,
уравновесен, сдържан, въздържан

umístě|ň|a, -y ж. разпределение: **nastoupit za-
městnání podle ~y** постъпя на работа по раз-
пределение

umíst|it, -ím св. **1.** (со kde, kam) помѣстя, разположа, поставя (нещо някъде): **~it článek v časopise** помѣстя статия в списание; **~it děj románu do vhodného prostředí** подбѣра подходяща среда за действието на роман **2.** (koho – вин. kde, kam) настаня (някого) на работа (някъде) **3.** (со kde) пласирам (нещо някъде): **~it zboží na zahraničních trzích** пласирам стока на външни пазари; **~it směnku** юрид. фин. пласирам менителница, полица; **~it míč** спорт. пласирам (правилно) топка

umíst|it se, -ím se св. **1.** книж. намѣстя се, настаня се, наглася се, помѣстя се **2.** класирам се, заема порѣдно място: **~it se na prvním místě** класирам се на първо място

umíst|ovat, umíst|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со kde, kam) намѣствам, настанявам, помѣствам, слагам (нещо някъде) **2.** (со kam) пласирам (нещо някъде): **~ovat míč** спорт. пласирам (правилно) топката

umíst|ovat se, umíst|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. **1.** намѣствам се, настанявам се, нагласявам се, разполагам се, помѣствам се **2.** класирам се

umlát|it, -ím св. **1.** (koho – вин.) експр. пребѣя, претрѣпя, уморя от бой (някого) **2.** (со) утъпча, утрамбѣвам (нещо) **3.** (koho – вин.) експр. уморя, съсѣпя от умора (някого)

umlát|it se, -ím se св. експр. пребѣя се, претрѣпя се, съсѣпя се: **mohl se smíchy/smíchem ~it** той щѣше да припадне, да се пукне, да се задуши от смях

umlč|et, -ím св. **1.** (koho, со) укротя (някого, нещо); накарам, заставя (някого) да млъкне, да замълчи; отнѣма (на някого) думата; накарам (нещо) да престане: **~et křik** въздвѣря тишина **2.** (koho, со) спра, задържя, потисна (някого, нещо): **~et každý kritický hlas** потисна всѣки критичен глас; **~et výčitky svědomí** потисна угризѣния на съвестта; **~et hlad** потисна глад си **3.** (со) потуша (нещо): **~et revoltu** потуша бунт

umlč|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (koho, со) укротявам (някого, нещо); накарвам, заставям (някого) да млъкне, да замълчи; накарвам (нещо) да престане: **~ovat pokřikující kluky** укротявам викащи момчѣта **2.** (koho, со) спирам, задържам, потискам (някого, нещо) **3.** (со) потушавам (нещо)

umlít, umelu св. (со) смѣля (нещо)

umlk|at, umlkáv|at, -ám неск. малко книж. **1.** замлъквам, замълчявам, млъквам, затихвам, притихвам **2.** обикн. третол. -á преставя, замѣра, сѣква (за звук и под.)

umlk|nout, -nu св. малко книж. **1.** замлъкна, замълчя, млъкна, затихна, притихна: **tržiště**

~lo пазарът притихна **2.** обикн. третол. -ne престане, сѣкне, замрѣ: **kulturní ruch ~l** културният живѣт замрѣ

umlouv|at, -ám неск. (со s kým) уговарям, договарям (нещо с някого): **~at výměnu bytu** уговарям замѣна на апартамент; **~at si schůzku** уговарям си срѣща

umlouv|at se, -ám se неск. (s kým o čem, na čem) договарям се, уговарям се (с някого за нещо)

úmluv|a, -y ж. спогѣдба, съглашѣние, сдѣлка, договор, уговорка: **podle ~y a)** според уговорката **б)** по спогѣдба; **na základě ~y** въз основа на спогѣдба; **uzavřít ~u** сключа спогѣдба; **dodržet ~u** спазя уговорка, спогѣдба; **mezinárodní ~a** международна спогѣдба, съглашѣние; **obchodní ~a** търговска спогѣдба; търговски договор; търговска сдѣлка; **archa ~y** библ. свещѣният кивѣт

umluv|it, -ím св. **1.** и **umluv|it si** (со s kým) уговоря, договоря (нещо с някого): **~it si schůzku** уговоря си срѣща; **~it obchod** договоря сдѣлка **2.** (koho – вин.) уговоря, убѣдя, придумам, склоня (някого): **~it rodiče k souhlasu** уговоря, убѣдя родителите да се съгласят; **dal se ~it** той позволи да го придумат, (в крайна сметка) склонѣ **3.** (koho, со) изтощя с приказки (някого, нещо): **~it si jazyk** откачи ми се езикът от приказки; гѣвѣря до прегракване, до пресипване; капна от приказки

umluv|it se, -ím se св. **1.** (s kým o čem, na čem; na koho) уговоря се, договоря се, надумам се (с някого за нещо; срещу някого): **~it se na prodeji** уговоря, договоря продажба; **~it se na založení spolku** договоря основаване на дружество **2.** изтощя се, съсѣпя се от приказване: **~it se do vyčerpání** приказвам до (пълно) изтощѣние

umň|ý, -á, -é книж. **1.** умѣл, изкусен, хитроумен, майсторски **2.** слѣжен; направен умѣло, изкусно, хитроумно, майсторски: **~ý účes** слѣжна, изкусно направена причѣска

umocn|it, -ím св. (со) **1.** книж. усиля, укрепя, подсиля, засѣля (нещо): **~it účinek léku** засѣля действието на лекарство **2.** мат. степенувам, повдигна (число) на стѣпен: **~it číslo** степенувам число; **~it na druhou** повдигна на втора стѣпен, на квадрат; **~it na třetí** повдигна на трѣта стѣпен

umocn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) **1.** книж. усилявам, укрепвам, подсилвам, засѣлявам (нещо) **2.** мат. степенувам, повдигам (число) на стѣпен

úmorn|ý, -á, -é изнурителен, изморителен, уморителен, изтощителен, съсѣпващ: **~á práce** изнурителен трѣд; **~á cesta** изтощително, изморително пъгѣшествие

umořit, **-ím** *св.* 1. (*кого, со*) уморя, измъча, изтерзая до смърт (*някого, нецо*): **~it někoho hladem** уморя някого от глад; **~it někoho výděl** ~~измърча~~ **slát**
~ilo osla *пословица* многото дреболии могат да те уморят 2. (*со*) *юрид. фин.* погася, изплатя, ликвидирам (*дълг и под.*): **~it dluh** погася, изплатя, ликвидирам дълг; **~it šek, dlužní úpis, směnku** погася, ликвидирам чек, полица, менителница
umotat, **-ám** *св. (со)* намотая, свия, направа (*нецо*) с мотане, с усукване: **~at cigaretu** свия цигара
umoudřit se, **-ím se** *св.* поумнѐя, вразумя се: **ročasí se ~ilo** *прен.* времето се оправи
umouněn|ý, **-á**, **-é** *експр.* омърлян, мърлян, изцапан, измърсен, замърсен
umounit se, **-ím se** *св. експр.* омърлям се, измърлям се, изцапам се, замърся се: **~it se v obličejí** измърлям си лицето
umožn|it, **-ím** *св. (со)* направа (*нецо*) възможно; дам възможност (*за нецо*): **~it další rozvoj** направа възможно, дам тласък за по-нататъшното развитие; **~it přístup** осигуря, дам възможност за достъп
umožň|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. (со)* правя (*нецо*) възможно; осигурявам, давам възможност (*за нецо*)
umravn|it, **-ím** *св. (кого, со)* направа морален (*някого, нецо*); издигна морала (*на някого, на нецо*)
umravn|it se, **-ím se** *св.* стана морален, издигна морала си
umravn|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв. (кого, со)* правя (*някого, нецо*) по-морален; издигам морала (*на някого, на нецо*)
umravn|ovat se, **-uji se/разг.** **-uju se** *несв.* ставам по-морален, издигам морала си
umrlč|í, **-í**, **-í** *малко остар.* мъртвешки, погребален: **~í rubáš** (специална) погребална дрѐха; **~í komora** мърга; **~í lebka** череп с кръстосани кости (*върху пиратско знаме и под.*)
úmrť|í, **-í** *ср.* смърт, кончина: **výročí ~í** годишнина от смъртта, от кончината
úmrtn|í, **-í**, **-í** смъртен: **~í lože** смъртен одър, смъртно лóже; **~í oznámení** некролог, скръбна вѐст; **~í matrika** адм. регистър на починалите; **~í list** *юрид.* смъртен акт
úmrtnost, **-í** *ж. мед. стат.* смъртност: **koje-necká** ~ смъртност при кърмачетата; **koeficient** ~и коефициент на смъртност; **studijní** ~ *прен. експр.* отпадане на студенти
umrtv|it, **-ím** *св.* 1. (*кого, со*) рядко умъртвя, убия (*някого, нецо*): **~it cit** *прен.* убия чувство; **~it nerv** *мед.* умъртвя нерв 2. (*со*) слóжа

упойка (*на нецо*); упоя, обезболя, анестезирам (*нецо*): **~it dásně při trhání zubů** слóжа упойка на венците при вадене на зъби 3. *в съчет.* **~it míč** *спорт.* укротя, спра топката
umrtv|ovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* 1. (*кого, со*) умъртвявам, убивам (*някого, нецо*) 2. (*со*) слóгам упойка (*на нецо*); упоявам, обезболявам, анестезирам (*нецо*)
umrzl|ý, **-á**, **-é** замръзнал, заледен: **~ý sníh** замръзнал, заледен сняг
umrz|nout, *обикн. третол.* **-ne** *св.* 1. замръзне, заледí се: **cesta ~la** пътят се заледí, замръзна 2. *безл.* **-ne** замръзне, температурата падне под 0° C 3. измръзне, премръзне: **uší mu ~ly** измръзнаха му, премръзнаха му ушите
umřít, **umřu**/*книж.* **umru** *св.* умра: **~ na rakovinu** умра от рак; **~ hlady/hladem** умра от глад; **mohl ~ strachem, smíchem** *експр.* той щѐше да умре от страх, от смях
umučen|í, **-í** *ср.* 1. *рел. библи.* мъченическа смърт 2. *и* **~í boží** изображение на мъченическата ~~смърт~~ **umučení** *експр.* изглѐжда много злѐ, хич го няма
umučen|ý, **-á**, **-é** 1. *рел. библи.* загíнал с мъченич- ~~еска смърт~~ **umučení** 2. измъчен, изтерзан, изтормозен
umuč|it, **-ím** *св. (кого, со)* измъча, изтерзая, изтормозя до смърт (*някого, нецо*) и *прен.*: **~it někoho výčitkami** изтормозя някого с úпреци
úmysl, **-u** *м.* úмисъл, намерение: **mít v ~u** имам намерение, възнамерявам; **s dobrým, se špatným ~em** с добро, с лошо намерение; **udělat něco s nejlepším ~em** направа нецо с най-добро намерение; **upustit od svého ~u** откажа се от намерението си; **netajit se se svými ~y** ~~не крия~~ **úmysly** *пр.* глѐдам да избягам; **cesta do pekla je vydlážděna samými dobrými ~y** пътят към ада е послан с добри намерения
úmyslně *нар.* нарочно, умйшлено, съзнателно; с цел да...: **udělat něco** ~ направа нецо нарочно, умйшлено, съзнателно
úmysln|ý, **-á**, **-é** умйшлен, преднамерен, съзнателен, целенасочен, нарочен: **~á provokace** съзнателна провокация; **~á pozornost** *псих.* целенасочено внимание; **~é zapamatování** *псих.* целенасочено запамяване; **~ý trestný čin** *юрид.* предумйшлено наказуемо деяние
umýt, **umyji**/*книж.* **umyju** *св.* умия, измия: **~ někomu hlavu** умия, измия главата на някого; **~ si ruce** измия си ръцете *и прен.*
umývadl|o, **umyvadl|o**, **-a** *ср.* 1. мйвка, умивалник 2. легѐн
umývárn|a, **umyvárn|a**, **-y** *ж.* умивалня

umýv|at, -ám *несв.* (*koho, co*) умйвам, измйвам, мйя (*някого, нещо*)

unáhlen|í, -í *ср.* прибързаност: **jednat z ~í** действам прибързано

unáhlen|ý, -á, -é **1.** прибързан: **~ý čin** прибързано действие; **~é rozhodnutí** прибързано решение **2.** припрян

unáhl|it se, -ím se *св.* (*-; v čem; s čím*) прибързам (*в нещо*); избързам (*с нещо*); постъпя необмислено; извърша (*нещо*) преждевременно: **ne~i se!** не прибързвай! да не прибързаш! **~it se s úsudkem** избързам със заключението си; **~it se v jednaní** прибързам в действията си

unáš|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*koho, co*) рядко нось, мьга да издържя, да нось (*някого, нещо*) **2.** (*koho, co*) отнасям, пренасям (*някого, нещо*): **vzpomínky mě ~ely do minulosti** спомените ме пренасяха в миналото **3.** (*koho čím*) възхищавам, очаровам, удивлявам, пленявам (*някого с нещо*): **dávat/nechávat se něčím ~et** увличам се от нещо **4.** (*koho, co*) похищавам, отвлічам, грабвам (*някого, нещо*)

únav|a, -y *ж.* умьра, изтощенье, изнуреност, състояние на умьра: **tělesná, duševní ~a** физическа, душевна умьра; **svalová ~a** мускулна умьра; **pocit ~y** усещане за умьра; **padat/klesat, usínat ~ou** падам, заспивам от умьра; **~ou sotva chodit** едва вървя от умьра; **padla na něj ~a** налегна го умьра; **pracovat do ~y** работя до изтощенье; **~a materiálu** *техн.* умьра на материала

unaven|ý, -á, -é уморен, изморен, изтощен, изнурен, отпаднал, безсилен: **být k smrti/na smrt** ~ý уморен съм до смърт; **~ý materiál** *техн.* уморен, амортизиран материал

unav|it, -ím *св.* (*koho, co*) изморя, изтощя, изнуря, обезсиля, уморя (*някого, нещо*)

unav|it se, -ím se *св.* изморя се, изтощя се, уморя се

únavn|ý, -á, -é уморителен, изморителен, изтощителен, изнурителен, обезсилващ: **~á práce** изтощителен труд; **~á cesta** уморително пътуване

unav|ovat, -uji/разг. -uju *несв.* (*koho*) уморявам, изморявам, изтощавам, изнурявам, обезсилвам (*някого*)

underground I [andrgroun], **-a** *м.* представител на ъндърграунда: **všichni ~i odmítli v televizi vystoupit** всьчки представители на ъндърграунда отказаха да излязат по телевизията

underground II [andrgroun], **-u** *м.* ъндърграунд; опозиционна, алтернативна култура: **~ spojoval významné osobnosti s nekonformním myšlením** ъндърграундът свързваше видните личности с неконформисткото мислене; **slov-**

ník je zaměřen na ~, alternativní kapely, nezávislou scénu речникът е ориентиран към ъндърграунда, алтернативните групи, независимият театър

undergroundák [andrgroun-], **-a** *м.* представител на ъндърграунда

unést, unesu *св.* **1.** (*koho, co*) мьга да нось, в състояние съм да нось (*някого, нещо*): **sám to neunese** тьй сам не мьже да го нось; **papír všechno unese** *прен.* хартията всьчко понась; на хартия мьжеш да напишеш каквь ли нь; **dnes se kožich unese** *прен.* дньс е студено, и с кожух няма да ми е горещо; дньс времето е за кожух **2.** (*co*) понеся, издържя (*нещо*): **~ zklamání** понеся разочарование; **~ náklady, spojené se studiem dětí** мьга да издържя, да платя разходите, свързани със следването на децата; **to by má kapsa neunesla** *прен.* товя не е по джьба ми; нямам тьлкова парй; не разполагам с тьлкова парй **3.** (*koho, co*) отнеся, отвлекя, завлекя (*някого, нещо*): **proud unesl lod'ku** теченьето отвлекче льдката **4.** (*koho -вин., co*) похитя, отвлекя, грабна (*някого, нещо*) **5.** (*koho čím*) възхитя, очаровам, пленя, удивя (*някого с нещо*): **jsem unesen** вьв вьзторг съм; **dát se/nechat se ~** увлекя се от нещо **6.** *в съчет.* **být unesen (čím)** поддям се (*на нещо*), вьвлечен съм (*в нещо*): **být unesen hněvem** поддям се на гневя си; **dát se ~ k nepředloženému činu** остава се да ме вьвлекят в необмислено действие

uniform|a [-пу-], **-y** *ж.* униформа: **vojenská ~a** военна униформа

uniformit|a [-пу-], **-y** *ж.* често пейор. еднообразие, еднаквост, сьодство, пейор. уравниловка

uniform|ovat [-пу-], **-uji/разг. -uju** *несв.* и *св.* (*koho, co*) **1.** обличам/облекя в униформа (*някого, нещо*) **2.** и пейор. уеднаквя, обезличя, подчиня на уравниловка (*някого, нещо*): **~ovat vzhled výrobků** уеднаквя, изравня вьншния вид на изделия

únik, -u *м.* **1.** бягство, бягане, избягване, изплъзване: **pokus o ~** опит за бягство; **~ od odpovědnosti** бягане, бягство от отговорност; **~ před spravedlností** изплъзване от правосьдието; **~ ze skutečnosti** *прен.* бягство от действителността **2.** *в съчет.* **~ po křídle** спорт. пробив по крилото; **~ z pelotonu** спорт. откъсване от групата (*в колоезденето*); **daňový ~** *икон. юрид.* укриване на даньци; **~ valů za hranice** *икон. юрид.* изтичане на валута зад граница; **~ mozků** *прен.* изтичане на мьзъци **3.** *техн.* разсейване, фьдинг, заглъхване (*на радиовьлни*); изтичане (*на газове и под.*); пропъскане (*на топлина и под.*)

unikát [-ny-], **-u** м. уника̀т

unikátní [-ny-], **-í, -í** уника̀лен

unik|at, -ám нескв. **1.** (*коти, щети; –*) избя̀гвам, изплъ̀звам се, бя̀гам (*от някого, от нещо*) **2.** губя се, изчезвам **3.** обикн. *третол.* **-á** (*odkud*) изти́ча (*отнякъде*); (*нещо затворено*) пу̀ска, изпу̀ска (*нещо*): **v kuchyni ~á plyn** в кúхнята изти́ча га̀з; **z instalace ~á pára** инсталацията пу̀ска, изпу̀ска (*неправилно*) па̀ра **4.** обикн. *третол.* **-á** (*коти со*) (*нещо*) убя̀гва (*на някого*); (*някой*) не забеля̀зва, пропу̀ска (*нещо*), не обръ̀ща внима̀ние (*на нещо*): **byl tak zamyšlen, že mu ~alo, co se děje** бе́ше то̀лкова замýслен, че не забеля̀зваше каквò ста̀ва

unik|nout, -nu св. **1.** (*коти, щети; –*) избя̀гна (*някого, нещо*); избя̀гам, убя̀гна, изплъ̀зна се, измъ̀кна се (*от някого, от нещо*): **~nout povinnostem** избя̀гам от задъл̀жения; **~nout nebezpečí** избя̀гна опáсност; **~nout trestu** избя̀гна наказáние; **~nout osudu** избя̀гам от съдба̀та си; **~nout něčemu o vlas/o chlup** *прен.* избя̀гна нѐщо на ко̀съм **2.** (*коти, щети*) изчезна, изгубя се (*на някого, на нещо*): **~nout něčím zrakům** изчезна от по̀гледите на някои **3.** обикн. *третол.* **-ne** (*odkud, kоти*) изтечѐ, просмýче се (*отнякъде, на някого*); (*нещо затворено*) пу̀сне, изпу̀сне (*неправилно*): **z potrubí ~lo množství plynu** от тръ̀бопровода изтечѐ голя̀мо ко̀личество га̀з; тръ̀бопроводът изпу̀сна голя̀мо ко̀личество га̀з **4.** *третол.* **-ne** (*коти, щети*) (*нещо*) убѐгне (*на някого*); (*някой*) изпу̀сне, пропу̀сне, не забелѐжи, не обръ̀не внима̀ние (*на някого, на нещо*): **dávám pozor, aby mi nic ne~lo** внима̀вам да не пропу̀сна нѝщо; **to nejdůležitější mi ~lo** не сѐм забеля̀зал(а) най-ва̀жното; **~la mi souvislost** загубих, пропу̀снах връ̀зката; **~lo to mé pozornosti** това̀ е убя̀гнало от внима̀нието ми

unikov|ý, -á, -é **1.** евакуа̀ционен, аварйен: **~á cesta** евакуа̀ционен пъ̀т; **~ý východ** аварйен, евакуа̀ционен й̀зход **2.** който се отна̀ся към избя̀гване, към бя̀гство: **~é umění** изку̀ство на бя̀гството от действително́ста; **~á zábava** развлечѐние-бя̀гство от действително́ста

unik|um [-ny-], -a ср. *книж.* у̀никум: **takový poctivec, to je dnes ~um** *разг. експр.* то̀лкова чѐстен човѐк, в на̀ше врѐме това̀ е у̀никум

unisex|ový [-ny-], -á, -é който се отна̀ся към у̀нисѐкс, към нѐща̀ предназначѐни и за мъ̀жѐ, и за женй

univerzáln|í, -í, -í универсáлен: **~í zájmy** универсáлни интерѐси; **~í počítač** *техн.* универсáлен компю̀тър; **~í trať** *метал.* универсáлен

валцòвѐчен цѐх; **~í konstanta** *физ.* универсáлна конста̀нта; **~í krevní skupina** *мед.* универсáлна крѐвна грúпа; **~í dědic** *юрид.* универсáлен наслѐдник; **~í sukcese** *юрид.* универсáлни права̀ (*върху наслѐдство и под.*)

univerzit|a [-ny-], -y ж. университет

univerzitm|í, -í, -í университетски: **~í knihovna** университетска библиотѐка; **~í studium** следване в университет; **~í profesor** университетски препода̀вател

únor, -a м. февруáри

únorov|ý, -á, -é февруáрски

únos, -u м. отвлйчане, похищѐние, похищáване, откра̀дване, кра̀дене

únosce, -e м. похитй̀тел, грабй̀тел

unos|it, -ím св. (*со*) изно̀ся (*дрѐха и под.*)

únosnost, -i ж. **1.** носй̀мост; издрѐжливост, способ̀ност за но̀сене; товароподѐмност: **~ fyzických a duševních sil** *прен.* издрѐжливост, грáници на физическите и душѐвни сй̀ли; **~ základové pýdy** *строи́т.* носй̀мост на почвата; **~ nákladového auta** *техн.* товароподѐмност на товáрен автомобил; **~ mostu** *техн.* носй̀мост, издрѐжливост, товароподѐмност на мòст **2.** приемливост, допустй̀мост: **hospodářská ~** стопáнска допустй̀мост; **~ požadavků** *книж.* приемливост на изы̀сквания

únosn|ý, -á, -é **1.** *рядко* ко̀йто е с голя̀ма товароподѐмност **2.** поносй̀м, приемлив: **to pro mě není ~é** това̀ нѐ е по сй̀лите ми, по джòба ми **unož|it, -ím** св. *физкулт.* вдй̀гна изп̀нат кра̀к встраи́

unudě|n|ý, -á, -é отегчѐн, скучáещ

unyl|ý, -á, -é *книж.* у̀нй̀л

úpad, -u обикн. в съ̀чет. **do ~u** до припадѐк, до безсъ̀знание, до край̀но изтощѐние: **pracovat do ~u** ра̀бòтя до припадѐк

upad|at I, -ám св. изпопада̀м: **všechny knoflíky mu ~aly** всй̀чки ко̀пчета му изпопада̀ха

upad|at II, -ám нескв. **1.** па̀дам: **~at na každém kroku** па̀дам на вся̀ка кра̀чка **2.** пропада̀м, запáдам, в упа̀дѐк сѐм: **mravně ~at** пропада̀м нрáвствено; **hospodářství ~á** стопáнството запáда **3.** (*do čeho/книж. v со*) изпа̀дам (*в някакво съ̀стояние*): **~at do bezvědomí** изпа̀дам в безсъ̀знание; **~at v pochyby/v pochybnosti** гýбя се в съ̀мнѐния; **~at do rozpaků** притеснявам се, смущáвам се; **~at v podezření** попада̀м под подо̀зрѐние; върху мѐн па̀да подо̀зрѐние; **~at do zoufalství** изпа̀дам в отчая̀ние; **~at do dluhů** затѐвам в д̀лъгове; **~at do bídy** изпа̀дам в мизѐрия; **~at do závislosti** изпа̀дам в завй̀симость; **~at z krajnosti do krajnosti** мй̀там се от еднá край̀ност в дрúга

úpad|ek, -ku м. **1.** упа̀дѐк, разложѐние, разру̀ха:

hospodářský ~ek стопанска разръха, икономически упадък; **kulturní ~ek** упадък в културата; **~ek mravů** разложение на нравите
2. фалит, банкрут, несъстоятелност: **ohlásit ~ek** обявя банкрут, фалит; **na pokraji ~ku** на ръба на фалита

úpadkov|ý, -á, -é упадъчен, декадентски: **~ý jev** упадъчно явление; **~á literatura** упадъчна, декадентска литература

upad|nout, -nu св. **1.** (кат, на со) падна (някъде): **~nout na zem** падна на земята **2.** (кат, до нещо) попадна, стигна (някъде, в нещо, до нещо): **~nout v podezření** заподозрян съм; **~nout do extrému** стигна до крайност; **~nout do**

zábludí попадна в клетката на лъвовете; хвърлят ме на разтерзание на лъвовете **3.** (v со, до нещо) изпадна (в някакво състояние): **~nout v omyl** изпадна в грешка; **~nout v pokušení** изпадна в изкушение; **~nout v nemilost** изпадна в немилост; **~nout v zapomenutí** изпадна в забвение, в забрава; **~nout do rozpaků** смутя се; **~nout do bídy** изпадна в мизерия; **~nout v apatii** изпадна в апатия; **~nout do dluhů** потъна в дългове; **~nout do spánku** потъна в сън **4.** *третол.* **-ne** западне, преживее упадък: **obchod ~l** търговията западна **5.** отпадна, падна, откача се: **jablko ~lo se stromu** ябълката падна от дървото; **nohy mi mohou ~nout** *прен.*

odmknout **~nou** *експр.* няма да ти се откъснат ръцете; **ať mi jazyk ~ne!** езикът да ми изсърхне!

upacht|it se, -ím se св. задъхам се, запъхтя се, изтрепя се, съсия се от работа, бързана и под.

úpal, -u м. мед. слънчев удар: **dotat ~** получа слънчев удар

upál|it, -ím св. (кого – вин.) изгоря (някого) на клада

upal|ovat I, -uji/разг. -uju неск. (кого – вин.) изгарям (някого) на клада

upal|ovat II, -uji/разг. -uju неск. *експр.* хвърча, търча, ндся се, бягам, тичам много бързо: **~oval, co mu nohy stačily** той хвърчеше, бягаше колкото можеше, с все сили; **~ovat jako zajíc** бягам като зайек

upamat|ovat, -uji/разг. -uju св. (кого на со, порядко на кого) напomnia, припomnia (на някого нещо)

upamat|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. (на кого, на со) спomnia си, припomnia си (някого, нещо; за някого, за нещо)

úpat|í, -í ср. полн, подножие: **na ~í hor** в подножието, в полите на планина

upatl|at, -ám св. (кого, со) *разг. експр.* омърлям, измърлям, оцапам, изцапам (някого, нещо)

upatl|at se, -ám se св. *разг. експр.* омърлям се, измърлям се, оцапам се, изцапам се: **~at se od barvy** омърлям се с боя

upaž|it, -ím св. *физкулт.* опъна ръце встрани: **~it!** ръце встрани!

updat|e [apdejt], -u м. комп. **1.** най-нова модификация, ъпдейт **2.** актуализиране, ъпдейтване

updat|ovat [apdejt-], -uji/разг. -uju неск и св.

(со) комп. актуализирам, ъпдейтвам (нещо) **upgrad|e [apgrejd], -u** м. комп. **1.** нова версия, ъпгрейд **2.** обновяване, усъвършенстване, ъпгрейдване

upgrad|ovat [apgrejd-], -uji/разг. -uju неск. и св. (со) комп. обновявам, усъвършенствам, актуализирам, ъпгрейдвам (нещо)

upěci, upěct, разг. upíct, upeču/книж. upeku св.

~če, má se doma sníst домашните работи да не излизат навън **2.** *експр.* опека си работата, свърша нещо: **upekli to mezi sebou** опекоха си работата без чужда помощ, без чужда намеса

upěci se, upěct se, разг. upíct se, upeču se/книж.

upeku se св. **1.** изпека се, опека се **2.** *експр.* сваря се, загина от жѐга: **dnes se ve vlaku upěceme** днес ще се сварим от жѐга във влака

upěch|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) натѐпча, утѐпча, утрамбовам (нещо): **~ovat tabák v dýmce** натѐпча тютюн в лула; **~ovat mezery mechem** натѐпча, запѐчня пролуки с мѐх; **podlaha z ~ovaně hlíny** под от утрамбована прѐст

upřej|at se, -ám se неск. *експр.* стеснявам се да приема, отказвам от срaм: **~at se jako nevěsta** стеснявам се като млада бълка; **jen se ne~ej!** не се срамувай да приемеш!

upřej|av|ý *експр.* стеснителен, срамежлив

úpěnliv|ý, -á, -é **1.** жален, жалостен, плачевен, тѐжен: **~ý nářek** жално нареджане; **~é volání o pomoc** жален вѐк за помощ **2.** умолителен, умоляващ, настоятелен: **~á prosba** настоятелна молба

úpěť, úpím, 3 мн. úpějí/úpí неск. *книж.* **1.** стена, въпия: **~ bolestí/v bolestech** стена от болка **2.** страдам, измѐчвам се: **~ ve vězení** страдам в затвoр, в тъмница; **~ v porobě** страдам под рoбство

upevn|it, -ím св. (со) укрепя, заздравя, стабилизирам (нещо): **~it své postavení** укрепя, стабилизирам положението си; **~it své zdraví** укрепя здравето си; **~it jednotu** укрепя единство; **~it mír** укрепя мирa; **~it kázeň** укрепя, заздравя дисциплината

upevn|it se, -ím se св. укрепя се

upevň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) укрепвам, заздравявам, стабилизирам (нещо): **~ovat**

jednotu укрѣпвам единство; **~ovat návyky** стабилизирам навици

upevň|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. укрѣпвам се, стабилизирам се

upíjjet, -ím, 3 мн. -ejí/-í неск. (со) отпийвам (нещо)

◆ **~at k němu** отпийвам (нещо)

upil|ovat, -uji/разг. -uju св. (со) изпиля, загладя (нещо): **~ovat ostré rohy** загладя остри рѣбове; **~ovat si nehty** изпиля си ноктите

upín|at, -ám неск. **1.** (со) закопчавам (нещо): **~at kabát až ke krku** закопчавам палтò до вратà **2.** (кого до чего) натиквам, набутвам (някого в нещо): **~at dítě do kožíšku** увивам детè в кожухче **3.** (кого, со; на кого, на со; ке кому, к чему) книж. съсредоточавам, напргам, вторачвам сетивà и под. (врху някого, врху нещо): **~at pozornost** съсредоточавам вниманието си; **~at zrak, oči** вторачвам поглед **4.** (со) техн. стягам, затягам, пристягам, стискам (нещо): **~at do svěráku** стягам, стискам с мѣнгеме, със стиска

upín|at se, -ám se неск. **1.** (на кого, на со) съсредоточавам се, вторачвам се (врху някого, врху нещо), насочвам се (към някого, към нещо): **~at se na někoho očima** вторачвам поглед в някого; **všechny mé myšlenky se ~ají k dítěti** всйките ми мисли се насочват към детето, въртят се около детето **2.** (кде) малко отстар. увивам се, пълзя (по нещо) (за растение)

upír, -a м. **1.** вампир, таласъм **2.** пейор. кръвопиец, вампир, кождер, жесток експлоататор **3.** зоол. прилеп вампир (*Desmolus rotundus*): **~ rudý** червен прилеп вампир

upír|at I, -ám неск. (со ке кому, к чему) устремявам, впервам, вторачвам, втрѣнчвам (поглед и под. към някого, към нещо): **~at zrak, oči** устремявам, впервам поглед; **~at k někomu všechny své naděje** устремявам всйките си надѣжди към някого

upírat II, -ám неск. (кому со) оспорвам, отричам, отхвърлям, не признавам (нещо на някого): **~at zásluhy** оспорвам, отричам заслуги; **~at někomu právo na něco** отхвърлям, не признавам на някого право на нещо; **~at autorství** отричам авторство

◆ **~at němu oči** разг. не признавам на някого правото да дйша; не признавам очевидни неща

upírat se, -ám se неск. (ке кому, к чему) устремявам се (към някого, към нещо)

úpis, -u м. разписка, полица: **dát ~** дам разписка; **vyhotovit ~** напиша разписка; **půjčit peníze na ~** дам пари на заем срещу полица, срещу разписка; **dlužní ~** юрид. фин. облигация

upis|ovat, -uji/разг. -uju неск. **1.** (со кому, на

кого) приписвам, прехвърлям (нещо на някого): **~ovat majetek dětem** приписвам имòт на децата си **2.** (со) задължавам се (за нещо), записвам (нещо): **~ovat půjčku** фин. подписвам разписка, полица, документ за заем; **~ovat si peníze** фин. отпийвам (нещо)

◆ **~ovat čertu, ďáblu** експр. продавам душата си на дяволà **3.** (со) поизписвам, частично изписвам (молив и под.)

upis|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. (к чему) записвам се, задължавам се (за нещо): **~ovat se k pomocné akci** записвам се за бригада

upít, upíji/разг. upíju св. (чeho/рядко со) отпия (тац) ◆ **~at si** св. Лүцие ноцтà запòчва да намалява

upít se, upíji se/разг. upíju se св. (čít; -) съсийпа се, докарам се до смърт от пиене, от пиянство (с нещо; -); затрия се от пиене (на алкохол): **~ se k smrti** умрà от пиянство, от пиене, затрия се от пиене

upjat|ý, -á, -é въздържан, хладен: **~é chování** въздържано, хладно държание; **~ý výraz obličejе** хладен израз на лицето

uplác|at, -ám св. (со) забъркам, омѣся, слепя (нещо); направа (нещо) с мѣсене или лепене: **~at z bláta panáka** направа фигура на човек от кàл

uplác|et, -ím, 3 мн. -ejí/-í неск. **1.** (кого - вин.) подкупвам (някого) **2.** (со) изплащам (нещо) на части

uplách|nout, -nu св. разг. експр. офейкам, дрàсна, чүпя се, изпаря се: **~nout za hranice** офейкам зад грàница; **~nout s penězi** чүпя се, офейкам с парите

uplakan|ý, -á, -é **1.** разплакан: **~é oči** разплакани очи **2.** плачлив: **~é dítě a)** плачливо дете **б)** разплакано дете **3.** съзлив: **~á píseň** съзливà пѣсен

úplat|ek, -ku м. подкуп: **brát ~ky** вземам подкупи; **dávat ~ky** давам подкупи

uplat|it, -ím св. **1.** (кого - вин.) подкупя (някого): **~it svědky** подкупя свидетели; **nedat se ~it** не позволя да ме подкупят, неподкупен съм **2.** (со) изплатя (нещо) на части: **~it dluhy** изплатя, погася дълговете си

úplatk|ář, -e м. рушветчия; подкупен, корумпиран човек

úplatkářstv|í, -í ср. подкупничество, рушветчийство, корупция

uplatn|it, -ím св. (со) **1.** прилòжа, внедря (нещо): **~it své zkušenosti** прилòжа опита си; **~it v praxi** прилòжа на практика, внедря в практиката; **~it novou techniku** внедря нòва техника **2.** юрид. предявя, упражня (право и под.): **~it nárok** предявя права; **~it své právo** упражня правото си

uplatn|it se, -ím se св. реализирам се, осъществявам се: **~it se v zaměstnání** реализирам се в служба; **dát někomu možnost ~it se** дам възможност на някого да се реализира

uplatň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) прилагам, реализирам, внедрявам (нещо)

uplatň|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. реализирам се, осъществявам се

úplatn|ý, -á, -é подкупен, подкупнически; който взема подкупни, рушвети

uplav|at, книж. малко остар. uplov|at, -u св. 1. (koti) отплавам, отдалеча се (от някого) с плаване: **~alo mu nafukovací kolo** водата му отнесе спасителния пояс **2. (co)** преплувам (нещо): **~al trať za 1 minutu 25 vteřin** той преплува трасето за 1 минута и 25 секунди

úplavic|e, -e ж. мед. дизентерия: **~e cukrová** диабет; **~e močová** полиурия

upl|ést, -etu св. (co) изплета, оплета (нещо): **~ést** **считателно** **~stábl|ě** **експр.** сам си търся белята; хвърля камък в обставената си градина, вкарам си автогол

úplet, -u м. текст. трикотажно изделие

upliv|nout (se), -nu (se) св. експр. книж. плюна, плювна, изплюя: **~nout si leknutím** плюна (суеверно) от уплах; **~nout se před někým** (демонстративно) плюна пред някого от възмущение, от погнуса, от презрение и под.

úpln|ěk, -ku м. пълнолуние, пълна луна: **měsíc je v ~ku** луната е във фаза пълнолуние; **měsíc jít ~ku** **побивашно** **~k** **měsíček v ~ku** свети като месечинка

úplně нар. напълно, абсолютно, изцяло, съвсем: **žít ~ sám** живяе съвсем сам; **~ s tebou souhlasím** изцяло съм съгласен с теб

úpln|ý, -á, -é 1. пълен, цял, цялостен: **~ý ročník časopisu** пълна годишнина на списание; **~ý sirtek** кръгъл сирак; **~ý odraz** физ. пълно отражение; **~é zatmění Měsíce** астр. пълно лунно затъмнение; **~á stopa** лит. пълна крайна стъпка (на стих); **~ý závěr** език. пълна преграда **2.** абсолютен, пълен: **je ~é bezvětří** абсолютно безветрие е; **je ~é ticho** абсолютно тихо е; **mít ~ou jistotu** абсолютно, напълно съм сигурен; **potřebaovat ~ý klid** имам нужда от пълен покой; **mít ~ou pravdu** напълно съм прав; **~á reakce** хим. пълна (химическа) реакция **3. експр.** върховен, абсолютен, истински: **to je ~á pohádka!** това е истинска приказка! **je to ~ý zážrak!** това е истинско чудо! **to je pro mne ~á novinka** това е съвсем ново за мен

uply|nout, обикн. третол. -ne св. 1. измине, изтече (за време и под.): **ne~nulo ani půl hodiny** не беше изминал и половин час; **cesta rychle ~nula** пътуването мина, свърши бързо; **život**

rychle ~nul животът изтече бързо **2. малко книж.** изтече (за вода и под.): **mnoho vody ~nulo** обикн. прен. много вода изтече оттогава

uplynul|ý, -á, -é изминал, преминал, изтекъл: **~á lhůta** изтекъл срок; **~é období** изминал период

uplýv|at, обикн. третол. -á неск. **1.** минава, изминава, преминава, отминава, изтича (за време и под.) **2. малко книж.** изтича (за вода и под.)

upnout, upnu св. 1. (co čím) малко остар. спец. закрепя, укрепя, прикрепя (нещо с нещо): **~ náklad provazem** закрепя товар с въже; **~ něco do svěráku** закрепя нещо в мѐнгеме **2. (co)** закопча (се) до врата **3. (koho, co do čeho)** натикам, набутам (някого в тясна дреха) **4. (co kat)** книж. привлѐка, съсредоточа, впѐря (внимание, поглед и под. върху някого, върху нещо): **~ k něčemu pozornost** съсредоточа внимание върху нещо; **~ na něco myšlenky** съсредоточа мислите си върху нещо; **~ oči na řečníka** впѐря очи в оратора

upnout se, -nu se св. (na koho, na co; ke komu, k čemu) съсредоточа се, фиксирам се (върху някого, върху нещо); твърде много държā (на някого, на нещо): **~ se na rodiče** твърде много държā на родителите си; **~ se na práci** съсредоточа се, фиксирам се върху работата си; твърде много държā на работата си

upocen|ý, -á, -é изпотѐн

upokoj|it, -ím св. (koho, co) успокоя, усмиря, укротя (някого)

upokoj|it se, -ím se св. успокоя се, усмиря се, укротя се

upokoj|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) успокоявам, усмирявам, укротявам (някого, нещо)

upokoj|ovat se, -uji se/разг. -uju se неск. успокоявам се, усмирявам се, укротявам се

upolín, -u м. бот. планински божур (Trollius)

upomenout, -nu св. (koho o co; koho na co; koho k čemu) напѐмня, припѐмня, подсѐтя, подкāня (някого за нещо): **~nout dlužníka o peníze** напѐмня на длъжник да върне парите; подкāня длъжник да върне парите; **~nout o knihu** напѐмня, подкāня да (ми) върнат книга

upomínac|í, -í, -í напѐмнителен, припѐмнящ, подкāнящ: **~í dopis** напѐмнително писмо; **~í výlohy** напѐмнителни разходи, разходи за напѐмняне; **~í řízení** юрид. напѐмнително дѐло

upomín|at, -ám неск. (koho o co; koho na co; koho k čemu) напѐмням, припѐмням (нещо на някого), подсѐщам, подкāням (някого за нещо)

upomínk|a, -u ж. 1. напѐмняне: **soudní ~a** юрид.

съдѣбно напòмняне; **~а о vracení knihy** напòмняне да се вѣрне книга **2.** сувенир: **~у z cest** сувенири от пътешествия; **v ~у** за спòмен **upomínkov|ý, -á, -é** в съчет. **~ý předmět** сувенир **úponk|a, -у ж. 1.** бот. мустак, въздушен корен на растèние (за пълзене и увиване) и **úpon|ek, -ku м.** извн спец. текст: **~у vinné révy** мустаци, въздушни корени на лоза **2.** стропт. скрепка: **podlahová ~а lešení** подова скрепка на скеле

úporn|ý, -á, -é упорит, неотстъпен, настойчив, ожесточен: **~ý kašel** упорита кашлица; **~ý boj** ожесточена борба; **~é přemýšlení** настойчив, упорит размисъл

uposlech|nout, -nu св. (koho – вин., остар род., čeho, по-рядко со; –) послушам (някого); изпълня съвет, нареждане (на някого); подчиня се (на нечия заповед): **~nout matku** послушам майка си; **~nout rozkazu** изпълня заповед; **~nout rady** послушам съвет; **~nout výzvy** подчиня се на призив; **~nout na slovo** подчиня се безпрекословно

upotřeben|ý, -á, -é употребяван, използван; който е от втора употреба: **~é zboží** употребявана стока; стока втора употреба

upotřebitel|ný, -á, -é използваем, годен, приложим, употребим

upotřeb|it, -ím св. 1. (со/по-рядко čeho) употребя, използвам, оползотворя (нещо): **~it všechny zbytky vlny na šálu** употребя, използвам всичката останала прежда за шал **2.** (koho – вин., по-рядко со/čeho) използвам (някого, нещо): **~it nabytých vědomostí** използвам придобитите знания

upouštět, -ím, 3 мн. -ějí/-í неск. 1. (со) изпускам, изтървавам (нещо): **~ět kapesník** изпускам носна кърпа **2.** (od кого, od čeho) отказвам се (от някого, от нещо): **~ět od svých zásad** отказвам се от принципите си; **ne~í od svého milého přes odpor rodičů** тя не се отказва от любимия си въпреки съпротивата на родителите

upout|at, -ám св. 1. (koho, со k čemu) привържа, завържа (някого, нещо към нещо), затегна колан (на някого, на нещо): **~at se pásem (v letadle, v autě)** затегна предпазен колан, слюжа си предпазен колан (в самолёт, в колà) **2.** (koho, со k čemu) книж. прикова, окова (някого, нещо към нещо): **nemoc ho ~ala na lůžko** болестта го прикова на легло **3.** (koho – вин.) книж. привлéка, увлекà, пленя, завладèя (някого с нещо): **~at pozornost** привлéка вниманието; **ta kniha mě ~ala** книгата ме увлèче; **~at posluchače přednáškou** увлекà, завладèя слушатели с лекция

upoutáv|at, -ám неск. 1. (koho, со k čemu) при-

вѣрзвам, завѣрзвам (някого, нещо към нещо) **2.** (koho, со k čemu) книж. приковавам, оковавам (някого, нещо към нещо) **3.** (koho – вин.) книж. привлéчам, увлéчам, пленявам, завладèявам (някого)

upoutáv|k|a, -у ж. рекламен клип за телевизионно предаване

upovídán|ý, -á, -é експр. приказлив, бѣбрив

upozorněn|í, -í ср. предупреждение, забелѣжка, обръщане на внимание: **děkuji za ~í** благодаря, че ми обрънахте внимание; **pisemné ~í** писмено предупреждение; **tabule s výstražným ~ím pro motoristy** табло с предупреждение за автомобилисти

upozorn|it, -ím св. (koho – вин. на кого, на со) предупредя, уведомя, известя (някого за някого, за нещо); обръна внимание (на някого за някого, за нещо): **~it na nebezpečí** предупредя, известя за опасност; **~it na nedostatky** обръна внимание върху недостатъци; **~it na sebe** привлéка вниманието върху себе си; **předem bych chtěl ~it, že...** предварително бих искал да обръна внимание, че...; **~it bezpečnostní orgány** уведомя, предупредя органите на сигурността

upozorn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho – вин. на кого, на со) обръщам внимание, предупреждавам, уведомявам, известявам (някого за някого, за нещо)

upracovan|ý, -á, -é похабен, съсипан от работа: **~é ruce** ръце похабени, съсипани от работа

uprac|ovat se, -uji se/разг. -uju se св. преуморя се, изморя се, съсипя се от работа: **~ovat se k smrti** работя до припадък, изтощя се до краен предел

upráš|it, -ím св. (koho, со) напраща, запраща, изпраща (някого, нещо)

úprav|a, -у ж. 1. формиране, коригиране, оформяне: **postupná ~а cen** постепенно коригиране, формиране на цени; **~а toku** коригиране коритото на река **2.** обработка: **složitá ~а masa** сложна обработка на месò; **~а vzduchu** климатизация на въздуха; **pracovat na ~ě písně pro mužský sbor** муз. обработвам, аранжирам песен за мъжки хор; **klavírní ~а** муз. аранжмент за пиано; **jazyková, redakční ~а** език. езикова, редакторска обработка (на текст); **po-vrchová ~а výrobu** техн. обработка на повърхността на изделие; **chemická, mechanická ~а** техн. химическа, механична обработка; **~а rudy** минно обработка, обогатяване на руда; **chemická, mechanická ~а osiva** сел. стоп. химическа, механична обработка на сème за посев **3.** оформление, аранжиране: **pracovat na ~ě terénu** работя върху оформлението на

терен; **slavnostní ~a sálu** тържествена украса на зала; **typografická ~a (knihy)** полиграфско оформление (на книга); **vkusná ~a výkladní skříně** аранжирана, подредена с вкус витрина

upraven|ý, -á, -é 1. оформен, аранжиран: **~ý zevnějšek** спретнатата външност; **dobře ~é jídlo** вкусно ястие **2.** поддържан, обработен: **~á žena** поддържана жена

uprav|it, -ím св. 1. (koho, co) подреда, оформя, приготвя, направа, разг. стегна (някаго, нещо): **~it si vlasy** оправа си, пригладя си косата; **~it se do divadla** приготвя се, разг. стегна се за театър; **~it stůl k jídlu** подреда, приготвя масата **2.** (co) уредя, формирам (нещо): **~it vztahy mezi národy** уредя отношенията между народите; **~it zákon** изменя и допълня закон; внеся поправки в закон **3.** (co) оформя, обработя, аранжирам, подреда, приготвя (нещо): **~it knihu graficky** оформя графично книга; **~it píseň pro sbor** аранжирам песен за хор; **~it večeri** приготвя вечеря **4.** (co; co na co, v co) преустрой (нещо в нещо): **~it byt na kanceláře** преустрой апартамент в офиса **5.** (co) спец. обработя, адаптирам (нещо): **~it povídku pro film** обработя, адаптирам разказ за екранизация; **~it uhlí** минно обработя, обогатя въглища; **~it tkaninu** текст. обработя тъкан

uprav|it se, -ím се св. оправа се, подреда се, наредя се, докарам се: **~í se to samo sebou** ще се нареди от само себе си; **stav pacienta se ~il** състоянието на пациента се промени, оправи се

úpravn|a, -y жс. 1. спец. обогатителен цех; обогатителна, флотационна фабрика; цех за предварителна обработка: **uhelná ~a** обогатителна фабрика за въглища; **~a rudy** обогатителна, флотационна фабрика за руда; **~a papíru** цех за предварителна обработка на хартия **2.** в съчет. **~a pitné vody** филтърна станция за питейна вода **3.** рядко тоалетна

úpravn|ý, -á, -é спретнат, подреден, оформен, аранжиран, благоустроен: **~ý zevnějšek** спретнатата външност; **~ý sešit** подредена тетрадка; **~ý byt** подреден апартамент; **~é městečko** благоустроено градче

uprav|ovat, -uji/разг. uju нескв. 1. (koho, co) подреждам, оформям, приготвям (някаго, нещо), правя (нещо): **~ovat prostranství v nových sídlištích** оформям пространството в нови жилищни комплекси **2.** (co) уреждам, формирам (нещо): **zákon ~uje majetkové poměry** закон урежда имуществените отношения **3.** (co) оформям, обработвам, аранжирам, приготвям (нещо): **~ovat pokrmu podomácku** приготвям ястия по домашному; **~ovat rukopis pro tisk** обработвам ръкопис за печат **4.** (co; co na co,

v co) преустройвам, ремонтiram (нещо в нещо): **~ovat bytu** преустройвам апартаменти

5. (co) спец. обработвам, обогатявам, подготвям (нещо): **~ovat tkaninu** текст. обработвам тъкани; **~ovat rudu** метал. обогатявам руда

uprav|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. оправам се, подреждам се, нагласявам се, докарвам се, издокарвам се: **~ovat se do divadla** оправам се, издокарвам се за театър

uprázdn|it, -ím св. (co) освободя, опразня, овакантя (нещо)

uprázdn|it se, обикн. третол. -í se св. опразни се, освободи се, оваканти се: **v úřadě se ~ila dvě místa** в службата се освободиха, овакантиха се две места

uprazdň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) опразвам, освобождавам, овакантиявам (място и под.)

uprazdň|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. опразвам се, освобождавам се, овакантиявам се

upraž|it, -ím св. (co) изпека (нещо): **čerstvě ~ená káva** прясно изпечено кафе; **slunce nás ~ilo** експр. изгоряхме, изпекохме се на слънце

upraž|it se, -ím se св. изгоря (на слънце)

uprchlick|ý, -á, -é бежански; който се отнася до бежанец: **~ý tábor** бежански лагер

uprchlík, -a м. бежанец, беглец

uprchl|ý, -á, -é избягал

uprch|nout, -nu св. (-; před kým, před čím; komu) избягам (от някого, от нещо; -): **~nout z vězení** избягам от затвор; **~nout do ciziny** избягам в чужбина; **~nout svým pronásledovatelům** избягам от преследвачите си

úprk, -u м. препускане, бяг, бързо бягане: **zběsilý ~** бясно препускане; **dát se na ~** хукна да бягам

úprkem нар. бързо, тичешком, с все сили: **hnát se ~** препускам с все сили

upros|it, -ím св. (koho, co) склоня, убедя (някаго, нещо) с молби: **tak dlouho ho prosil, až ho ~il** моли го, моли го докато го склоня; **nedá se nijak ~it** не можеш да го убедяш, да го склоняш с никакви молби

uprostřed I нар. в средата, по средата, в центъра: **náměstí má ~ kašnu** в средата на площада има шадраван; **sedí ~ mezi oběma přáteli** седи в средата между двамата приятели; **vlasy s cestičkou ~** коса с път по средата

uprostřed II предлог с род. посред, насред, по средата, в средата, на средата: **~ města** посред, насред град; **~ Evropy** в средата, в центъра на Европа; **odejít ~ přednášky** изляза си посред лекция; **~ zimy** посред зима; **~ života** в средата на живота; **zarazit se ~ hovoru** прекъсна си приказката по средата

upřeny|ý, -á, -é съсредоточен, впърен, втрънен, вторачен: **zrak ~ý do dálky** поглед впърен в

искан да ви засегна; **~it někoho falešným podezřením** обидя някого с несправедливо подозрение; **~it něčí čest** засегна някого на чѣст

uraz|it se, -ím se св. обидя се, засегна се, докача се: **~it se pro každé slovíčko** обидя се от всяка дѹма; **~it se do krve** крѣвно се засегна, обидя; обидя се до смѣрт

úrazovost, -í ж. стат. количество, брѹй, процент на злополѹки: **vysoká** ~ висѹк процент злополѹки; **snížit** ~ намаля процента на злополѹките; ~ **stoupá, klesá** количеството, брѹят на злополѹките се увеличава, намалява; **boj proti ~i** борба срещу злополѹките

úrazov|ý, -á, -é който се отнася до злополѹка, до контузия, до травма, до телѣсна повреда: **~ý sanitní vůz** линейка за злополѹки; **~ý případ** (слѹчай на) злополѹка; **~é pojištění** застраховка (срещу) злополѹка; **~ý důchod** инвалидна пенсия след злополѹка; **~é lékařství мед.** травматология, травматична медицина; **~á zábrana спец.** охрана на труда

urazeně нар. обидено: **zatvářit se** ~ направа обидена физиономия

urazen|ý, -á, -é обиден, засегнат, оскърбен: **~á ješitnost** *прен.* засегнато самолюбие

uráž|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í не св. 1. (со) отчѹпвам, счѹпвам (*нещо*) 2. (со) изминявам (*пѹт*) 3. (*кого, со*) обиждам, оскърбявам, засягам (*някого, нещо*): **~et někoho na cti** засягам някого на чѣст; **~et estetický vkus** обиждам естетическия вкус

uráž|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/ -í se не св. обиждам се, засягам се, чѹствам се оскърбен

urážka, -y ж. обидя, оскърбление, огорчение, *остар.* докачение: **smrtná ~a** смѣртна обидя, крѣвна обидя; **dopustit se ~y** нанесе обидя; **odpustit ~u** простя, извиня обидя; **~a na cti юрид.** оскърбление на чѣст

urážliv|ý, -á, -é 1. оскърбителен, обиден: **~é jednání** обидно държание; **~á lhostejnost** обидно равнодѹшие; **učinit něco s ~ým úmyslem** направа нещо с цел обидя 2. обидчив, чувствителен

urbanizm|us, urbanism|us [-zm-], -u м. урбанизтика, градоустройство, градостроителство

určen|í, -í ср. 1. определяне, установяване, констатиране, диагностициране: **~í nemoci** поставяне на диагноза 2. предназначение, местоназначение; предопределение: **vrátit něco původnímu ~í** върна нещо към първоначалното му предназначение; **dojít na místo ~í** *пош.* пристигна на местоназначението; **země ~í** *пош.* страна на местоназначението 3. *в съчет.* **příslovecně ~í** *език.* обстоятелствено пояснение, обстоятелство

určen|ý, -á, -é 1. определен, уречен, фиксиран: **v ~ou hodinu** в уречения час 2. предназначен, предопределен: **knihá je ~a pro čtenáře do 10 let** книгата е предназначена за читатели до десетгодишна възраст; **~ý osudem** предопределен от съдбата

určitě I нар. определено, ясно, категорично, със сигурност, непременно, положително: **vůjádřit se** ~ изкажа се определено, категорично; **poznal jsem ho docela** ~ познах го със сигурност; **nevím už ~, jak to bylo** вече не помня със сигурност как беше

určitě II част. 1. сигурно, непременно: **zítra ~ přijdu** утре непременно ще дойда; **to tedy ~ ирон.** да, да! как пък не! непременно! 2. сигурно, вероятно, по всяка вероятност: **~ na to zapomene** сигурно ще забрави; **~ se stalo nešťetí, když nepřišel** по всяка вероятност се е случило нещо лошо, щѹм тоѹ не дойде; **трябва** нещо (лошо) да е станало, щѹм не дойде

určiteln|ý, -á, -é определен, дефинируем

urč|it, -ím св. 1. (со) определя, установя, констатирам (*нещо*): **~it cenu výrobku** определя цена на издѣлие; **~it vzdálenost** определя разстояние; **~it termín** определя срок; **~it si cíl** поставя си (за) цел; **~it podmínky** определя условия; **~it národní mužstvo** определя, селекционирам, номинирам национален отбор; **~it chorobu** поставя диагноза; **~it krevní skupinu** установя, определя крѣвната група; **~it něčí věk** определя възраст на някого; **~it světové strany** установя посоките на света 2. (со *кому*) предназнача (*нещо за някого*): **~it knihu dětem** предназнача книга за деца

určitost, -i ж. сигурност, увереност, определеност, яснота, категоричност: **vědět s ~í** зная със сигурност, с положителност; **zamítnout se vší ~í** откажа с цялата категоричност; **na-bývá na ~i** все повече се изяснява

určit|ý, -á, -é 1. сигурен: **mít zcela ~é zprávy** имам съвсѣм сигурни сведения, съобщения; **dát jasnou a ~ou odpověď** дам ясен и сигурен отговор 2. определен: **nikdo nic ~ého nevěděl** никой не знаеше нищо определено; **scházet se jen v ~ý den** *обикн. мн.* срѣщаме се само в определен ден; **udělat něco do ~é doby** направа нещо до определено време; **~ý integrál мат.** определен интеграл; **~ý tvar slovesný** *език.* спрегана форма на глагола; **~á číslovka** *език.* определено числително; **~é zájmeno** *език.* определително местоимение; **~ý člen** *език.* определителен член 3. известен: **do ~é míry má pravdu** до известна степен е прав(а); **udělat něco jen za ~ých okolností** направа нещо само при известни условия

urč|ovat, -uji/разг. -uju нескв. **1.** (со) определям, установявам, констатирам (нещо): **~ovat světové strany** определям посоките на светà; **~ovat diagnózu** определям, поставям диагноза; **~ovat termín** определям срок; **~ovat cíl** воен. определям, поставям цел **2.** класифицирам: **~ovat rostliny** определям, класифицирам растения **urgence, -e** ж. напòмняне, напòмнително писмò, настояване: **obchodní ~e** търговско напòмняне **urg|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. и св. (кого, со; -) напòмням/напòмня, настоявам/настоя (за някого, за нещо): **~ovat objednávku** напòмням/напòмня за поръчка; **~ovat vyřizení žádosti** настоявам/настоя за уреждане на молба **urn|a, -u** ж. урна: **volební, hlasovací ~a** избирателна урна **urnov|ý, -á, -é** ўрнов; който се отнася към ўрна: **~ý háj** колумбарий, ўрнова част от гробище **úrod|a, -u** ж. обикн. само ед. **1.** реколта: **sklidit ~u včas** навреме прибера реколтата; **bohatá ~a** богàта реколта **2. експр.** жетва, реколта, придобивка: **~a nových rekordů** сèрия от нòви рекорди **urod|it se, обикн. третол. безл. -í se** св. роди се: **na polích se málo ~ilo** реколтата е слàба, нивите малко родиха **úrodn|ý, -á, -é** плодороден, плодovit: **~á půda** плодородна почва **~du** дўмите паднаха в благодàтна почва **úrok, -u** м. обикн. мн. **úroky, -ů** лихва, лихвен процент: **uložit peníze na ~** влòжа пари срещу лихва; **půjčka na ~** фин. зàем с лихва; **~y z kapitálu** фин. лихва върху капитал; **~y z ~ů** фин. лихва върху лихви, капитализирана лихва; **~y z prodlení** фин. лихва за забàвяне, **zvázně** с лихвите, върне ми се т̀пкано **úrok|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. фин. **1.** нòся лихва **2.** начислявам полага̀емата се лихва **úrokov|ý, -á, -é** фин. лихвен; който се отнася до лихва, до лихвен процент: **~ý počet** изчисляване на лихвен процент; **~á sazba** (оснòвен) лихвен процент; **~é procento** лихвен процент; **~á míra** размер на лихва **uron|it, -ím** св. книж. (со) отрòня (нещо), обикн. в съчет. **~it slzu, slzičku** прорòня, отрòня сълза **urostl|ý, -á, -é** стрòден, сна̀жен, нап̀ет: **~á postava** стрòйна фигура; **je ~ý jako jedle, jako topol** стрòден е като бòр, като топòла **urous|at, -ám** св. (со) намòкря с росà (нещо) **urous|at se, -ám se** св. намòкря се с росà **úrov|eň, -ně** ж. равнище, нивò: **pod, nad mořskou ~ní** под, над мòрското равнище; **životní ~eň** жìзнено равнище, жìзнен стандарт; **mzdová ~eň** нивò на запла̀тите; **cenová ~eň** равни-

ще, нивò на цените; **umělecká ~eň** художествено равнище; **kulturní ~eň** културно равнище; **utkáni mělo slabou ~eň** срещата б̀ше на ниско равнище; **to je pod jeho ~eň** товà е под неговото равнище, под неговото достòйство; **klesnout na ~eň zvířete** падна до нивòто на живòтно, на скòт; **~eň silničního povrchu** *строит.* равнище на ўлично платнò; **~eň stavby** *строит.* нивò на стрòеж; **korunová ~eň** *лес.* нивò на корòната на дърветата; **konference na nejvyšší ~ni** публ. конферèнция на най-висòко равнище; **~eň radiace** воен. нивò на радиация; **~eň hluku** физ. нивò на шумà; **~eň napětí** физ. нивò на напрежèние

urovn|at, -ám св. (со) **1.** изравня, подравня (нещо): **~at zem** изравня, подравня земя, пòчва, пр̀ст; **~at cestu** *прен.* подравня п̀т **2.** подрèдя, слòжа в рèд (нещо): **~at knihy v knihovně** подрèдя книги в библиотèка; **~at si myšlenky** *прен.* подрèдя мислите си **3.** уредя (въпроси и под.); изглàдя, премàхна (*спорове, пречки и под.*): **~at své záležitosti** уредя си нещàта; **~at spor** изглàдя спòр; **~at vše po dobrém** уредя всйчко с добрò

urovn|at se, третол. -á se св. уреди се, опр̀ви се: **poměry se ~aly** нещàта се уреди́ха, опр̀виха се; **spor se brzy ~al** спòр̀т скòро се разреши, изглàди се

urovnáv|at, -ám нескв. (со) **1.** изравнявам, подравнявам (нещо) **2.** подрèждам, слàгам в рèд (нещо) **3.** опр̀вам, изглàждам, урèждам, премàхвам (*спорове, пречки и под.*)

urovnáv|at se, обикн. третол. -á se нескв. урèжда се, опр̀ва се, разрешàва се (*за спорове, пречки и под.*)

urozen|ý, -á, -é благороден, знàтен: **~á dáma** знàтна дàма, дàма от аристократичен рòд; **~é vrstvy** аристократически слòве

urputně нар. упòрито, ожесточèно: **tvářit se ~** ймам упòрит, ожесточèн вид

urputn|ý, -á, -é **1.** упòрит, неотстъпчив, непоправим, инàт: **~ý rváč** непоправим побòйник **2.** упòрит, сурòв, жестòк, ожесточèн: **~é boje** упòрити, ожесточèни боевè; **~á bolest** упòрита, жестòка бòлка; **~é mrazu** сурòви, жестòки студовè

urv|at, -u св. **1.** отк̀сна, отск̀бна, изтр̀гна (нещо): **~at květinu** отск̀бна цвèте **2.** (со; со коти, щети) *експр.* отво̀вам, изво̀вам, изтр̀гна (нещо от някого, от нещо): **~at vedení v zápase** изво̀вам преднина в мàч; **~at alespoň něco z dědictví** изтр̀гна понè нѐщо от наследство

urv|at se, -u se св. отк̀сна се, изтр̀гна се: **pes se ~al z řetězu** к̀чето се отк̀сна от веригата

urychlen|ý, -á, -é ускорѐн: **~é tempo** ускорѐно тѐмпо; **~ý postup** ускорѐна методика
urychl|it, -ím св. (со) ускорѧ (нещо): **~it výstavbu** ускорѧ стройтелство; **~it vyřizení žádosti** ускорѧ придвѣжване на молбѧ
urychlovač, -e м. 1. спец. ускорител: **~ vulkanizace** ускорител на вулканизация; **~ tavení skla** ускорител на топѐне на стѣклò 2. физ. ускорител: **~ elektronů, iontů** ускорител на електрòни, на йòни
urychl|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) ускорѧвам (нещо)
urypn|out, -nu св. (со) грѐбна, чòпна, изкопѧя, отчòпля, изчòпля, изрòвя (малко от нещо): **~nout trochu kaše** грѐбна малко каша
urýt, uryj|it/разг. uryju св. 1. (со/čeho) отчòпля, изрòвя, отделя (нещо): **~ nehty kus hlíny** отчòпля малко прѣст с нòкти 2. обикн. трепол.
uryje сѐкне, прекѣсне се (за звук): **klavír uryl a bylo ticho** звукът на пианото сѐкна и стѧна тихо 3. и **urýt se** рядко експр. трòсна се, озѣбя се, изрѣмжѧ
úryv|ek, -ku м. òткъс, òткъслек, извѧдка: **~ek z románu** òткъс от ромѧн; **nesouvislé ~ky řeči** несвѣрзани òткъслеси от гòвор
úryvkovit|ý, -á, -é òткъслечен, фрагментѧрен, частичен, òддѐлен: **~á řeč** òткъслечна рѣч; **~é vzpomínky** òткъслечни, òддѐлни спòмени
úřad, експр. ouřad, -u м. 1. учреждѐние, ведòмство, управлѐние, институция, слùжба, бюрò, канцелѧрия: **pořtovní** ~ пòщенска слùжба; **celní** ~ мѣтница; **bytový** ~ жѣлищна слùжба; **plánovací** ~ по-рано плѧнова комѣсия; **farní** ~ енòрия; **zastupitelské** ~у дипломатически представителства; посòлства; **správní** ~у учреждѐния, òргани на държавното управлѐние; **vojenské** ~у воѐнни влѧсти, ведòмства; **okupační** ~у окупациòнни влѧсти; **Státní** ~ **sociálního zabezpečení** Държавна агѐнция за социѧлно осигурѧване; **~ předsednictva vlády** канцелѧрия на министър-председателя; **~ pro patenty a vynálezy** институт за изобретѐния и рационализации; патѐнтно бюрò, патѐнтна слùжба; **běhat po ~ech** експр. тѣчам по инстанциите; **mít potahování s ~у** експр. ймам разправи с влѧстите 2. длѣжност, слùжба, пост: **kandidovat na ~ prezidenta** кандидатствам за длѣжностѧ президент; кандидат сѣм за президент; **ujmout se ~у** встѣпя в длѣжност; **zastávat** ~ изпълнявам длѣжност, слùжба; **ponechat si** ~ запѧзя длѣжностѧ си; **nařídít něco z moci svého ~у** наредѧ нѐщо по силата на служѐбното си положѐние; **zbavit někoho ~у** освободѧ някого от длѣжност 3. сгрѧда на учреждѐние, на институция; òфис: **jít do ~у**

òтѣвам в канцелѧрията, в кабинѐта си, в òфиса си 4. разг. работно време: **po ~é chodí plavat** след работа хòди на плѣване
úřad|a, ouřad|a, -y м. експр. обикн. пейòр. бюрократ, книжен плѣх: **byrokratický ~a** бюрократичен книжен плѣх
úřad|ovat, -uji/разг. -uju експр. **ouřad|ovat, -uju** неск. работѧ чинòвническа работа, слùжба, чинòвник сѣм, на слùжба сѣм, на работа сѣм, ирон. бюрократствам: **~ovat jen dopoledne** работното ми врѐме е сѧмо преди обѧд; **dnes se ne~uje** безл. днѐс не сѐ работи
úřadovn|a, -y ж. канцелѧрия, кантòра, бюрò, кабинет, òфис
úředně, експр. ouředně нар. официѧлно, служѐбно: **přicházet** ~ йдвам служѐбно; **~ oznámit** съобщѧ официѧлно; **~ zakázat** официѧлно забранѧ; **~ potvrzená zpráva** официѧлно потвѣрдѐно съобщѐние; **~ stanovené ceny** официѧлно установѐни цени; **chovat se ~ експр. пейòр.** държѧ се официѧлно, студѐно; **tvářit se ~ експр. пейòр.** изглѣждам, ймам вид на студѐн, на сдѣржан, на стрòг човѐк
úředn|í, -í, -í 1. служѐбен, официѧлен; кòйто се отнѧся до (чиновническа) работа: **~í hodiny a) приѐмни часовѐ б) работно врѐме;** **~í tajemství** служѐбна тайна; **~í osoba** длѣжностно лице; **~í listina** официѧлен документ; **~í povolení** официѧлно разрешѐние; **~í výkon** служѐбен акт; **~í spis** служѐбна документация; **~í vyhláška** официѧлно съобщѐние, нарѣждане; **zasáhnout z moci ~í** намѐся се по силата на служѐбното си положѐние; **~í cestou** по официѧлен пѣг; **~í zkouška** техн. официѧлно изпитѧние 2. често експр. пейòр. чиновнически, бюрократичен: **nasadit ~í tón** изпòлзвам чиновнически тòн; **~í styl** чиновнически стѣл
 ◆ **úřednic|e, -e** ж. чиновничка, служѣтелка
úřednick|ý, -á, -é чиновнически, бюрократичен: **~á kariéra** административна, чиновническа кариѐра; **~á vláda** полит. служѐбно правѣтельство
úřednictv|o, -a ср. събир. чиновници, служѣтели, слùжещи
úředník, -a м. чиновник, служѣтел: **technický** ~ техник, технически служѣтел; **celní** ~ мѣтнически служѣтел; мѣтничар; **staniční** ~ гарòв чиновник, служѣтел
uřez|at, -žu/-zám, книж. -ži св. (со) отрѣжа, ампутирам (нещо) постепенно, на части
uřezáv|at, -ám неск. (со) отрѣзвам, ампутирам (а/òтòмнѧт) **~atv**
pod sebou рѣжа клòна, на кòйто седѧ

uřícený, -á, -é прегръял, изморен, задъхан, изпотен, вѝр-водà

uřící se, uřeknout se, uřeknu se св. кажа неволно, издàм се: **člověk se někdy uřekne** случва се да кажеш нещо неволно, да издàдеш нещо

uříz|nout, -nu св. **1.** (со/čeho, по-рядко koho) отрèжа, отсека (нещо, някого): **raději bych si jazyk ~l, než bych to řekl** експр. по-скоро ще отрèжа миям

~mí ostudu изложà се, посрамя се **2.** (со) прен. експр. прекъсна, прекратя (нещо): **~nout hovor** прекратя разговор, млъкна насред думата

uřvaný, -á, -é експр. **1.** ревлив, плачлив **2.** разреван, разплакан

uřv|at, -u св. (koho – вин.) експр. заглушà (някого), накарам (някого) да млъкне с рев, с реване, с кръсъци

uřv|at se, -u se св. експр. изтощя се, съсия се от реване, от рев

usad|ít, -ím св. **1.** (koho – вин. kam, kde) настаня, разположа, слòжа (някого) да седне (някъде): **~it hosta ke stolu** настаня гòст да седне на масата; **~it roj** ичел. хвана, разположа пчелен рòй, рояк (в кошер) **2.** (со; со kam) малко остар. поставя, слòжа, разположа, монтира (нещо някъде): **~it motor** техн. монтира, разположа двигател; **~it panel** строит. монтира панел **3.** (koho – вин.) експр. поставя (някого) на място

usad|ít se, -ím se св. **1.** (kam, kde) седна, настаня се, разположа се, намèства се (някъде) **2.** (kde) отседна, заселя се (някъде): **~it se trvale v pohraničí** заселя се (за постоянно) в пограничен район **3.** обикн. третол. **-í se** (na čem, kde) утай се, наслой се (върху нещо, някъде): **~it se ve vrstvách** геол. утай се на слоеве; **víno se před stáčením musí ~it** преди наливането винòто трябва да се утай **4.** обикн. третол. **-í se** експр. затихне, утихне, успокой се, престàне: **vítr se ~il** вятърът престàна

usazenin|a, -y ж. утáйка, наслоение: **na dně zůstala ~a** на дъното остàна утáйка; **~a kávy** утáйка от кафè; **pevninská, mořská ~a** геол. континентàлна, мòрска утáйка; континентàлен, мòрски седимент; **ledovcová ~a** геол. лèдникова утáйка; лèдников седимент

usaz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (koho – вин.) **1.** настанявам, разполагам, намèствам (някого), слàгам (някого) да седне **2.** експр. поставям, слàгам (някого) на място: **~ovat účastníky debaty** парирам участниците в дебàти, събесèдниците си

usaz|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. **1.** (kam, kde) сядам, настанявам се, намèствам се (ня-

къде) **2.** (kde) отсядам, заселявам се (някъде) **3.** обикн. третол. **-uje se** (na čem, kde) утаява се, наслоява се (върху нещо, някъде) **4.** обикн. третол. **-uje se** затихва, укротява се, успокоява се

úseč, -e ж. геом. сегмент, òтрез: **kruhová ~** сегмент от кръг; **kulová ~** сегмент от кълбò

úsečk|a, -y ж. геом. отсèчка

úsečn|ý, -á, -é отсèчен, отривист, отмèрен, кратък, лаконичен: **~ý Pavel** отсèчена, отривиста команда; **~á odpověď** лаконичен, кратък òтговор

used|at, -ám нескв. **1.** малко книж. сядам: **~at k práci** сядам да работя **2.** малко остар. спирам: **~at se** плаче, та сърцето ти спира, къса се

usedav|ý, -á, -é сърцераздирателен, безутешен: **~ý pláč** сърцераздирателен плач

usedlík, -a м. заселник

usedlost, -i ж. чифлѝк, имение

usedl|ý, -á, -é **1.** заселен: **člověk po léta ~ý v cizině** човèк, от години заселен, живещ в чужбина; **u řeky ~í voráři** заселили се край реката салджи **2.** отседнал, уседнал: **~é kmeny** уседнали племена; **~ý způsob života** уседнал начин на живот **3.** сериòзен, солиден, зрял, улèгнал, уравновесен: **~ý člověk** улèгнал човèк; **~á povaha** сериòзен, уравновесен характер

used|nout, -nu св. (kam; –) седна, настаня се, разположа се (някъде): **~nout do čela stolu** седна на почетното, на председателското място на масата; **~nout na své místo** седна на мястото си; **~nout na trůn** прен. възкача се на престола

~žalovaných седна на подсъдимата скамейка **úsek, -u** м. район, сèктор, участък, отрязък: **volební ~** избирателен район; **časový ~** период, интервал от време; **~ fronty** участък от фронта; **vědní ~** научна област, научна дисциплина, област на знанието; **silniční ~** пътна отсèчка; **železniční ~** железопътен район; **pracovní ~** работен участък, район; **větný ~** език. фраза, колон, ритмична единица

úsekář, -e м. жарг. по-рано профсъюзен деятел, активист

úsekářk|a, -y ж. жарг. по-рано профсъюзна деятелка, активистка

usek|at, -ám св. (со) **1.** отсека, отрèжа (нещо) постепенно, на части **2.** накълцам, нарèжа (нещо) на ситно: **~at nadrobno petržel** нарèжа на ситно магданòз

usekáv|at, -ám нескв. (со) отсичам, отрязвам (нещо) постепенно, на части

usek|nout, -nu св. (со) **1.** отсека, отрèжа (нещо)

се **2. разг. експр.** прекъсна, пререче (нещо): **~nout větu v polovině** прекъсна изречението по средата, млъкна посред думата
úsekov|ý, -á, -é участъков, районен, секционен, отраслов, браншов: **~á ekonomika** отраслова икономика; **~é plánování** по-рано отраслово, браншово планиране; **~á schůze** по-рано събрание на профорганизация
useň, usně ж. кожар. обработена кожа
uschl|ý, -á, -é изсъхнал, сух, засъхнал, увяхнал
uschnout, usně ж. изсъхна, засъхна, увяхна ♦ **už naprší a ~ne** разг. на кукво лято; когато цъфнат налъмните; **div že strachy ne~la** експр. тя щеше да умре от страх; спече се от страх
úschov|a, -y ж. съхранение, депозирание, запазване: **dát věci do ~y** дам нещата си на гардероб, на съхранение; **~a cenných papírů** фин. съхранение на ценни книжа
uschov|at, -ám св. (со) книж. **1.** скрия, укрива, скътам (нещо) **2.** съхраня, запазя (нещо)
uschováv|at, -ám нескв. (со) книж. **1.** скривам, укривам, кътам (нещо) **2.** съхранявам, запазвам (нещо)
úschovn|a, -y ж. гардероб, склад за съхранение: **~a zavazadel** гардероб за багаж
úschovn|é, -ého ср. така за съхранение, за гардероб
usídl|it se, -ím se св. (kde) заселя се, поселя се, установя се (някъде)
úsil|í, -í ср. усилие, старание, стремѐж: **pracovní ~í** трудово усилие, старание; **~í o zlepšení kvality** усилия, стремѐж, борба за подобряване на качеството; **zaměřit své ~í na něco** насоча усилията си към нещо; **vyplývat na něco mnoho ~í** прахосам, изхабя много усилия за нещо; **dosáhnout něčeho s velkým ~ím** постигна нещо с много усилия; **pracovat bez zvláštního ~í** работя без особено усилие, без особено напрежение; **přes všechno ~í** въпреки всички усилия; **společným ~ím** с общи усилия; **vynaložit na něco velké ~í** вложа много усилия за нещо
usil|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (о со/по-рядко с инф.) **1.** стремя се (към нещо); старая се, полагам усилия, настоявам, боря се (за нещо): **~ovat o dobrý pracovní výkon** стремя се към добри трудови резултати; **~ovat o mír ve světě** боря се за мир в света **2. книж.** посягам (на нещо), заплашвам (нещо): **~ovat o něčí život** йскам да отнема нечий живот
usilovně нар. усилено, усърдно, напрегнато, настойчиво: **~ pracovat** работя усилено, напрегнато; **~ přemýšlet** усилено размишлявам; **~ hledat východisko** настойчиво търся изход
usilovn|ý, -á, -é усилен, усърден, напрегнат, на-

стойчив: **~á práce** усилен труд; **~á snaha** настойчив стремѐж
usín|at, -ám нескв. заспивам: **~at na věky** евфем. заспивам завинаги, умирам
uskak|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (kam) отскъчам (настрани): **~ovat z cesty** отскъчам от пътя
úskal|í, -í ср. **1.** скала, подводна скала; риф **2. прен.** опасност, голямо затруднение: **narazit na ~í** сблъскам се с трудности, натъкна се на затруднения; **proplout šťastně ~ím** благополучно преодоля трудности; **vyhnout se ~í** избегна затруднения
uskladn|it, -ím св. (со) складирам, прибера (нещо) в/на склад: **~it zboží ve skladišti** прибера стока в склад
uskladň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) складирам, прибирам (нещо) в/на склад
uskoč|it, -ím св. (kam) отскоча (настрани, назад)
úskočně нар. коварно, лукаво, подло
úskočn|ý, -á, -é коварен, лукав, подъл
úskok, -u м. **1.** коварство, хитрост, лукавство, хитрина, улówka, клопка, капан: **dělat ~y** хитрувам, слагам капани, улówki **2. спорт.** скок встрани
uskromn|it se, uskrovn|it se, -ím se св. (v čem) огранича се (в нещо), задоволя се с малко (от нещо): **musíš se trochu ~it** трябва да се ограничиш малко; трябва да живееш малко поскромно
uskromň|ovat se, uskrovn|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (v čem) ограничавам се (в нещо), задоволявам се с малко (от нещо)
uskř|nout, -nu св. (со) рядко притисна, прищипя, прискріпя (нещо): **~nutí kýly** мед. прищипване на хърния; **~nutý nerv** мед. притиснат, прищипнат нерв
uskříp|nout, -nu св. (со) прищипя, прескріпя (нещо): **~nout si prsty mezi dveřmi** прищипя си пръстите на вратата
uskutečniteln|ý, -á, -é осъществим, изпълним, възможен: **~é plány** осъществими, изпълними планове
uskutečn|it, -ím св. (со) осъществя, реализирам (нещо)
uskutečn|it se, -ím se св. осъществя се, реализирам се, сбъдна се, състоя се, случа се: **jeho obavy se ~ily** опасенията му се сбъднаха; **zájezd se ~í v druhé polovině listopadu** екскурзията ще се състои през втората половина на ноември
uskutečň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (со) осъществявам, реализирам (нещо)
uskutečň|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. осъществявам се, реализирам се, сбъдвам се
úslov|í, -í ср. израз, обрът на речта: **oblíbené ~í**

любим обрат, израз; **trefné ~í** точен израз, сполучлив обрат на речта; **ustálené ~í** език, устойчиво словосъчетание

úsluh|a, -u ж. услуга: **prokázat někomu ~u** окажа услуга на някого; **byl hned samá ~a** той веднага се хвърли да прави услуги; **буду vás prosit o ~u** ще ви помоля за една услуга

úslužn|ý, -á, -é услужлив, отзивчив: **být k lidem ~ý** отзивчив съм към хората

uslyš|et, -ím св. (koho, co; со о кот, о чет) чуя, дочуя (някого, нещо; нещо за някого, за нещо): **ty o mně ještě ~íš** ти тепърва има да слушаш за мен(е)

usmlát se, -ěji se/разг. -ěju se св. 1. (-; kоти, čети; на коho; над čím) усмихна се (на някого, на нещо): **nepatrně se ~át** усмихна се едва забележимо, усмихна се под мустак; **ze široka/široce se ~át** усмихна се широко; **~át se v duchu** усмихна се вътрешно; **~át se skrze slzy** усмихна се през сълзи

usmaž|it, -ím св. (со) изпържа (нещо)

usmaž|it se, -ím se св. изпържа се: **~it se na slunci** експр. изпържа се, изгоря на слънце

usměrn|it, -ím св. (со; koho, co) насоча (нещо, някого), дам насочка (на някого, на нещо): **~it diskusi** насоча дискусия; **~it myšlení** ориентирам, насоча мисленето; **~it duševní vývoj mladých lidí** ориентирам духовното развитие на младите хора; **~it proud** електр. включва токоизправител, преобразувам променлив в постоянен ток; **~it napětí** електр. преобразувам променливо в постоянно напрежение; **~it míč do branky** спорт. насоча топката към вратата

usměrn|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со; koho, co) насочвам, направлявам (нещо, някого); давам насочка (на някого, на нещо)

úsměš|ek, -ku м. 1. злбна, злорада, подигравателна усмивка: **přezíravý ~ek** презрителна усмивка; **stáhnout ústa v ~ek** изкривя уста в злбна усмивка 2. присмех, надсмиване: **poslouchat něčí ~ky** слушам надсмиването, насмешките на някого; **být objektem ~ků** стана обект на присмех; **tropit si z někoho ~ky** присмивам се на някого

úsměv, -u м. усмивка: **letný ~** бегла, мимолетна усмивка; **trpký ~** горчива усмивка; **shovívavý ~** снизходителна усмивка; **pohrdavý ~** презрителна усмивка; **blažený ~** щастлива, блажена усмивка; **výmluvný ~** многозначителна усмивка; **nepřirozený ~** пресилен, неестествена, изкуствена усмивка; **ironický ~** иронична ус-

мивка; **odpovídat s ~em** отговарям с усмивка; **na rtech mu pohrává ~** по устните му играе усмивка

usměvav|ý, -á, -é (който често е) усмихнат, за-смян

usmířen|í, -í ср. покôй, мир, смирение: **hledat v něčem ~í** търся в нещо покôй, смирение

usmíř|it, -ím св. (koho, co; koho, co s kým, s čím) помиря (някого, нещо с някого, с нещо), умиротворя, усмиря, успокоя (някого, нещо): **~it protivné strany** помиря противоположни страни; **~it si rodiče** помиря се с родителите си; **~it své svědomí** прен. успокоя съвестта си, намѐря покôй за съвестта си

usmíř|it se, -ím se св. (s kým; -) помиря се (с някого): **~it se s protivníkem** помиря се с противник

usmív|at se, -ám se неск. (-; čети; над čím; na koho) усмихвам се (на някого, на нещо): **~at se koutkem úst** усмихвам се с ъгълчетата на устните; **~at se do vousů** усмихвам се под мустак, подсмиввам се; **~at se na celý svět** усмихвам се на целия свят, приветлив съм

usmlouv|at, -ám св. (со) спазаря (нещо), постигна (отстъпки) с пазартък: **~at na ceně 5 korun** спазаря 5 крони отстъпка от цената; **na něm nic ne~áš** експр. с него не можеш да спазаряш отстъпка

usmolen|ý, -á, -é 1. експр. омърлян, оцапан, зацапан, замърсен: **~ý kluk** омърляно момче 2. експр. скалъпен, изсмукан от пръстите: **~ý úkol** изсмукано от пръстите домашно

usmol|it, -ím св. експр. 1. (koho, co) омърлям, измърлям, зацапам, замърся (някого, нещо): **~it listy knihy** омърлям листове на книга 2. (со) по-рядко скалъпя, измайсторя (нещо): **~it báseň** скалъпя стихотворение

usmrč|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, co) умъртвавам, убивам, унищожавам (някого, нещо): **~ovat hmyz** убивам насекоми; **~ovat bakterie** унищожавам бактерии; мед. убивам бактерии

usmrkan|ec, -ce м. разг. пейор. сополанко

usmrkan|ý, -á, -é 1. сополлив 2. разг. пейор. недорасъл, зелен, пиклив, сополлив: **~ý kluk** грубо сополанко, пикльо

usmrt|it, -ím св. (koho, co) умъртвя, усмъртя, убия, унищожа (някого, нещо)

usmysl|it si, по-рядко usmysl|et si, -ím si св. (со) наумя си, намысля си, реша (нещо); хрумне ми, щукне ми (нещо): **co si ~í, to provede** каквото си науми, прави го; **chce všechno, co si ~í** иска всичко, каквото му/и хрумне; **~el si, že odjede** той си науми да замине

usnadv|it, -ím св. (kоти со) улесня, облекча (нещо на някого): **~it někomu život** улесня жи-

vôta на някого; **~it přístup** облекчã дõстъп; **~it si práci** облекчã, рационализирам трудã си
usnadň|ovat, -uji/разг. -uju неск. (коти со) улеснявам, облекчãвам (нещо на някого)
usnáš|et se, -ím se 3. мн. **-ejí se/-í se** неск. вземам решёние (за нещо), постановявам (нещо) (обикновено за колективен орган)
usnesen|í, -í ср. решёние, постановление, резолюция; **vládní ~í** правителствено постановление; **přijmout ~í** приёма резолюция; взема решёние; **provést ~í** изпълня постановление, резолюция; **opravné ~í** юрид. отменително решёние на по-висша инстанция
usnĕst se, -esu se св. (на џет, о џет; со) приёма, постановя (нещо); взема решёние, приёма резолюция (за нещо): **~ĕst se na smĕrnicích** приёма директиви; **~ĕst se o zákonĕ** взема решёние относно закон; **~ĕst se většinou hlasů** взема решёние с мнозинствò от гласовёте, остар. с вишегласие; **rada se ~esla, aby...** съветът взё решёние, постанови да...
usnout, -nu св. 1. заспя: **tvrdĕ ~nout** заспя дълбоко; **~nout zdravým spánkem** заспя здрав сън; **~nout nad knihou** заспя над книгата; **~nul, jako by ho do vody hodil** прен. експр. той заспа като къпан; **vítř ~nul** прен. вятърът затихна, утихна; **ta věc ted' ~nula** разг. експр. тази работа сегã е в глуха линия; **nechat stížnost ~nout** разг. отлòжа жалба за неопределено време ♦ **~nout navěky** загина лãврите си 2. в съчет. **~nout na věky; ~nout věčným snem** евфем. заспя вёчен сън, умра
usoud|it, -ím св. (со/по-рядко на со; -) заклòча, решã, разбере (нещо); стигна до заклòчение, направя извод (за нещо): **~il, že je zle** той разбрã, че работата е лòша; **~il, že bude pršet** той предположи, че ще вали; **lékař ~il na zánĕt** лекарят постави диагноза възпалёние
usouž|it, -ím св. (koho, со) измъча, изтормòзя, изтерзã (някого, нещо): **~ila ho nemoc a** измъчи, изтерзã го болест б) човек не стãва от него след тази болест в) той почина от болестта; **starosti by ho byly ~ily** грижите за мãлко да го довършат
usouž|it se, -ím se св. (čím) измъча се, изтормòзя се, изтерзã се (от нещо): **~it se k smrti** измъча се до смърт; **~it se zármutkem** изтерзã се от скръб; **~it se starostmi** изтормòзя се от грижи, грижите ще ме довършат
usp|at, -ím св. (koho, со; koho, со čím) приспя (някого, нещо с нещо) и прен.: **~at nemluvnĕ ukolĕbavkou** приспя бёбе с приспивна пёсен; **~at pacienta před operací** слòжа пълна упойка на пациент пред операция; **~at něčí ostražítost** прен. експр. приспя нёчия бдителност

uspáv|at, -ám неск. (koho, со) приспивам (някого, нещо) и прен.
úspěch, -u м. успёх; **nesporný, pozoruhodný** ~ безспòрен, забележителен успёх; **pochybný** ~ съмнителен успёх; **mít ~** ймам успёх; **dosáhnout ~u** постигна успёх; **sklidit ohromný** ~ пожъна огрòмен успёх; **s ~em dokončit studia** успёшно завърша слёдване; **jeho úsilí bylo korunováno ~em** усилията му се увенчãха с успёх; **z ~ů se mu zatočila hlava** успёхите му завъртъха главãта; **jeho snažení zustalo bez ~u** усилията му останаха без успёх, без резултãт, усилията му останаха напрãзни
uspĕchanĕ нар. забързано, бързешкòм
uspĕchan|ý, -á, -é забързан, бърз, припрян: **~á chůze** забързана походка; **~ý novinář** припрян журналист **~ý nákup** бързи покòпки; покòпки направени на бърза ръка; **~á doba** прен. забързано време
úspěšně нар. успёшно, сполучливо, удачно
úspěšn|ý, -á, -é успёшен, сполучлив, удачен
uspĕt, -ĕji/-ĕju, 3. мн. -ĕjí/-ĕjou св. (v џет; с инф.) книж. успёя (в нещо; да направя нещо): **mĕl dobrý úmysl, ale ne-ĕl** той ймаше добри намерёния, но не успя; **při zkoušce ne-ĕl** той не успя да вземе изпита; скъсаха го на изпит
uspĕš|it, -ím св. (со) ускоря (нещо): **~it rozhodnutí** ускоря решёние; **~it vývoj** ускоря развитие; **nachlazení ~ilo její smrt** настинката ускори смъртта й
uspĕš|ovat, -uji/разг. -uju неск. (со) ускорявам (нещо)
uspokojen|í, -í ср. удовлетворёние, задовòлство: **nalézt v něčem ~í** намёра удовлетворёние в нёщо; **s hlubokým ~ím** с дълбоко удовлетворёние; **projevit nad něčím ~í** проявя удовлетворёние от нёщо; **vzít na vědomí s ~ím** приёма информация със задовòлство; **s ~ím si oddechnout** доволно си отдъхна; **k všeobecnému ~í** за всеòбщо удовлетворёние
uspokoj|it, -ím св. (koho, со) 1. удовлетворя, задоволя (някого, нещо): **~it potřeby** задоволя нужди, потребности; **~it zvýšenou poptávkou** удовлетворя повишёно търсене; **~it zvědavost** задоволя любопытство; **~it své choutky** задоволя мерãците си 2. успокоя (някого, нещо): **vysvětlení rodiče ~ilo** обяснёнието успокой родителите
uspokojiv|ý, -á, -é удовлетворителен, задовòлителен: **~á odpověď** удовлетворителен, задовòлителен отговор; **~é výsledky** задовòлителни резултãти; **~ý stav pacienta** задовòлително състояние на пациента
uspokoj|ovat, -uji/разг. -uju неск. (koho, со)

1. удовлетворявам, задоволявам (*някого, нещо*) 2. успокоявам (*някого, нещо*)

uspokojující, -í, -í удовлетворителен, задоволителен

úspo|ra, -ry ж. 1. *обикн. мн.* **úspo|ry, -r** спестявания: **sáhnout do ~r** посегна към спестявания; **vybírat z ~r** тегля, изтеглям от спестявания; **vyčerpát všechny ~ry** изчерпам, свърша всички спестявания; **žít z ~r** живея от спестявания 2. пестене, икономия, икономисване, спестяване: **~ra času** икономия, пестене на време; **~ra paliva** икономия на гориво; **~ry snížením vlastních nákladů** пестене чрез снижаване на себестойността

úsporně нар. пестеливо, икономично: **~ hospodařit** пестеливо стопанисвам; **~ se vyjádřit** изразя се пестеливо

úsporný, -á, -é 1. който се отнася към икономии, към пестене: **~á opatření** мерки за икономии; **z ~ých důvodů** от съображения за икономии 2. икономичен, пестелив: **~á kamna** икономична печка; **~é osvětlení** енергоспестяващо осветление

uspořádat, -ám св. (co) 1. подрежда, наредя, разпределя, устрой (*нещо*): **~at chronologicky** подрежда в хронологичен ред; **~at abecedně** подрежда по азбучен ред; **~at něčí pozůstalost podle závěti zemřelého** разпоредя се с наследството на починал според завещанието му; **~at si myšlenky** подрежда мислите си; **~at výbor z díla** подрежда избрани съчинения 2. урежда, устрой, организирам (*нещо*): **~at manifestaci** устрой манифестация; **~at představení** организирам, устрой представление; **~at někomu ovace** устрой овации на някого

uspořít, -ím св. (co) спестя (*нещо; за нещо*): **~it si na auto** спестя си пари за кола 2. (*co*) спестя, икономисам (*нещо; от нещо*): **~it čas** спестя време; **~it na pohonných látkách** спестя от горива 3. (*koti co*) спестя (*на някого нещо*): **tu námahu sis mohl ~it** можеше да си спестяш това усилие; **~it člověku utrpení** спестя мъки на човека

usrkáv|at, -ám, usrk|ovat, -uji/разг. -uju неск. (čeho) посръбвам, сърбам, близвам (*от nutie*)

usrk|nout, -nu св. (čeho) сръбна (*от nutie*): **~nout horkého čaje** сръбна от горещ чай

úst|a, úst ср. само мн. уста: **široká, souměrná ~a** широка, съразмерна уста; **otevřít ~a** отвора уста; **jíst plnými ~y** ям с пълна уста; **nevezme víno do ~** капка вино не слага в уста; **od rána jsem neměl v ~ech (nic)** от сутринта нищо не съм слагал в уста; **slíny se mu sbíhají v ~ech** лиги му потичат; **zpráva letěla od ~ k ~ům** вестта се разпространява

na celá ~a ще ми се разчекне устата от прозяване; **stát, dívat se, poslouchat s otevřenými ~y** стоя, гледам, слушам със зяпнала уста; **mazat někomu med kolem ~** подмазвам се на някого; **utřel ~a** той остана с пръст в уста; не му се уреди работата; **jí, až se mu od ~ práší** ядѐ като невидял, като разпран; ядѐ, та пущек се вдига; **nemá co do ~** няма какво да сложи в уста; **žít z ruky do ~** живея ден за ден; *разг.* каквото изчұкам, изпұкам; **utrhovat si od ~** късам от зълъка си; **čeká, že mu budou pečení holubi lítat do ~** мисли, че всичко ще му поднесат на тепсия; **celý den ~a nezavře** по цял ден не си затвара устата, не млъква; **má plná ~a chvály** само похваля са му на устата; **vzal jste mi to z ~** взехте ми думата от устата; **vyklouzlo mu to z ~** изплъзна му се от устата; **řící něco plnými ~y/na plná ~a** кажа нещо с пълен глас, право в очите; **řící něco jedněmi ~y** плюлю сме си в устата; **mluvit na půl ~** говоря с половин уста; **nevidí si do ~** не си знае устата; не си мѐри приказките; не внимава какво приказва; **zacpat, zavřít někomu ~a** запуща устата на някого; **dát si pozor na ~a** внимавам какво говоря; **nebrat si servítek před ~a** не си подбирам думите; **dostat se, přijít do lidských ~** вляза в устата на хората; започнат да ме одумват; **lže, až se mu od ~ práší, kouří** лъже, та пущек се вдига; **viset někomu na ~ech** гледам някого в устата; слушам някого много внимателно; стремя се да не изпусна нито една дума

ustá|jit, -ím св. (koho, co) сел. стоп. настаня (*животни*) в обор, в конюшня, в кошара

ustálen|ý, -á, -é постоянен, установен, траен, стабилен, устойчив: **~é hodnoty** трайни стойности; **~é tradice** устойчиви традиции; **~á hodnota veličiny физ. техн.** постоянна стойност на величина; **~ý stav teploty физ. техн.** стабилно състояние на температурата; **~ý znak rostlin биол.** постоянен, траен белег на растения; **~é slovní spojení език.** устойчиво словосъчетание

ustá|lit, -ím св. (co) установя, определя, стабилизирам, фиксирам (*нещо*): **~it ceny** стабилизирам ценя; **~it tradici** установя традиция; **~it odborné názvosloví** установя специална терминология; **~it normu** установя норма; **~it film фотогр.** фиксирам филм; **~it barvu, textilii текст.** фиксирам боя, текстил

ustá|lit se, -ím se св. установя се, задържа се, стабилизирам се: **počasí se ~ilo** времето се стабилизира, задържа се без промяна; **ceny se ~ily** цените се стабилизираха; **poměry se ~ily** условията се стабилизираха, обстановката

- се стабилизирам; **~ilo se mínění, že...** установи се мнѣние, че...
- ustalovač, -e** *м. спец.* стабилизатор, фиксатор, фиксаж
- ustalovat, -uji/разг. -uju** *несв. (со)* установявам, фиксирам, стабилизирам (*нещо*)
- ustalovat se, -uji se/разг. -uju se** *несв.* установявам се, стабилизирам се
- ustání, -í** *ср. обикн. в съчет.* **bez ~í** непрекъснато, непрестанно, безспирно, неуморно; **bez ~í pracovat** работя неуморно, работохолик съм; **bez ~í mluvit** говоря непрестанно, не млъквам; **bez ~í naříkat** непрекъснато се вайкам
- ustanovení, -í** *ср.* разпореджане, законоположение, постановление, наредба, решение, определение, изискване: **podle ~í zákona** според изискванията на закона; **řídít se ~ími vyhláškou** ръководя се от разпореджания на наредба; **mzdová ~í** щатни таблици; **zákonné ~í** *юрид.* законоположение; **~í soudu** *юрид.* определение на съда; решение на съда
- ustanovit, -ím** *св. 1. (кого, со; по-рядко с инф.)* разпоредя, установя, постановя, определя (*някого, нещо; да се направи нещо*): **~it datum svatby** определя датата за сватба; **v závěti ~it, že...** разпоредя в завещанието си да... **2. (кого – вин. кým, за кого)** назнача, определя, изпълномощя (*някого като някакъв, за някакъв*): **~it nového ředitele** назнача нов директор; **~it někoho svým dědicem** определя някого за свой наследник; **~it obhájce** *юрид.* назнача защитник
- ustanovovat, -uji/разг. -uju** *несв. 1. (кого, со; по-рядко с инф.)* постановявам, установявам, определям (*някого, нещо; да се направи нещо*): **~ovat lhůty** определям срокове **2. (кого – вин. кým, за кого)** назначавам (*някого като някакъв, за някакъв*): **~ovat univerzitní profesory** назначавам университетски преподаватели
- ustaraně** *нар. малко остар.* угрижено, загрижено, озадачено: **vypadat ~** имам угрижен вид, изглеждам угрижен
- ustaraní, -á, -é** *малко остар.* угрижен, загрижен, озадачен; съспан, уморен от грижи
- ustat, -nu** *св. малко книж. 1. (с инф.; в чет, с čím)* престана, спра (*да правя нещо*), преустановя (*нещо*): **~t v práci** престана да работя; **naše korespondence téměř ~la** нашата кореспонденция почти се прекъсна **2. обикн. третол. -ne** сѣкне, прекъсне, изчезне, замрѣ, стъхне, заглъхне: **bolesti ~ly** болките изчезнаха; **výtr ~l** вятърът престана, стъхна, утихна
- ustát, -ojím** *св. (со)* спра, прекратя, овладя, преодолѣя (*нещо*): **vláda ~ála stávku** правителството прекрати, овладя стачките
- ustát se, обикн. третол. -ojí se** *св.* утай се, избистри се: **káva se ~ála** кафѣто се утай, избистри се
- ústav, -u** *м. 1.* научен институт: **vědecko-výzkumný** ~ научно-изследователски институт; **archeologický** ~ археологически институт; **~ pro jazyk český** институт за чѣшки език; **ústřední ~ geologický** централен геоложки институт; **výzkumný ~ telekomunikací** научен институт по телекомуникации **2.** учреждение, заведение, институт: **nemocniční** ~ болнично заведение; **~ národního zdraví** поликлиника; **kojenecký** ~ дом за кърмачета, дом „Майка и дете“; **~ pro nevidomé** институт за хора с увредено зрѣние; **~ hluhoněmých** институт за глухонѣми; **~ pro tělesně postižené** дом за инвалиди; **~ pro choromyslné** психиатричен институт; **pojišťovací** ~ застрахователен институт; **pohřební** ~ погребална агенция **3.** училище, учебно заведение, институт: **učitelský** ~ *по-рано* учителски институт
- ústaví, -y** *ж.* конституция
- ústavíat, -ám** *несв. (в чет; с čím)* *малко книж.* преставам, спирам, прекъсвам (*нещо; да правя нещо*); сѣквам, стъхвам, утихвам, заглъхвам, замирам
- ustavičný, -á, -é** постоянен, непрекъснат, неспирен: **~ý dozor** постоянен надзор; **~é podmínky** непрекъснати забелѣжки
- ustavít, -ím** *св. (со)* учредя, основа, съставя (*нещо*): **~it vládu** съставя правителство; **~it spolek** основа, учредя дружество
- ustavít se, обикн. третол. -í se** *св.* основѣ се, учредѣ се, състави се: **nová vláda se ~ila** новото правителство се състави
- ústavní I, -í, -í** болничен, клиничен: **~í léčba** болнично, клинично лечение; **~í řád** правилник за вътрешния ред (в клиника, в институт); **~í šaty a)** болнично облекло **б)** униформа
- ústavní II, -í, -í** конституционен: **~í práva** конституционни права; **~í slib** клетва пред конституцията
- ústavodárný, -á, -é** законодателен; който се отнася до създаване на конституция
- ustavovat, -uji/разг. -uju** *несв. (со)* учредявам, основавам, съставям (*нещо*)
- ustavovat se, -uji se/разг. -uju se** *несв.* учредявам се, основавам се, съставям се
- ústí, -í** *ср. 1. геогр.* устие: **~í řeky** устие на река; **deltovité ~í** делтовидно устие; делта; **nálevkovité ~í** фуниевидно устие **2.** устие, отвор: **~í roury** устие на трѣба; **~í propasti** гърло на пропасть; **~í močové trubice** *анат.* отвор на пикочопровод; **~í děla** *воен.* дуло на оръдие; **~í hlavně** *воен.* дуло на цѣв

ústředí, **-í** *ср.* център, централа, централно управление; **řídít práci odboček z ~í** ръководя работата на клоновете от централата; **~í sportovní organizace** централа на спортна организация; **nervové ~í** *анат.* нервнен център; **zrakové ~í** *анат.* център на зрението; **~í řeči** *анат.* център на речта; **reflexní ~í** *анат.* център на рефлексите

ústřední, **-ý** *ж.* централа; **telefonní ~a** телефонна централа; **dispečerská ~a** диспечерска (централа); **zpravodajská ~a** информационна, новинарска агенция; **kriminální ~a** криминална полиция

ústřední, **-í, -í** **1.** централен; **~í statistický úřad** централен статистически институт; **~í topení** централно парно отопление; **~í výbor komunistické strany** *по-рано* централен комитет на комунистическата партия; **~í rada odborů** *по-рано* централен съвет на профсъюзите; **~í ma-zání** *техн.* централно смазване; **~í nervová soustava** *анат.* централна нервна система **2.** централен, основен, главен; **~í postava románu** главен герой на роман; протагонист; **~í motiv** лайтмотив; **~í problém** основен проблем

ustřelit, **-ím** *св.* (коти *со*) откъсна (*нещо* на някого) със стрелба; **~ili mu prst** куршум му откъсна пръста

ústříc, **-e** *ж.* *зоол.* стрида (Ostraea)

ústříčnik, **-a** *м. зоол.* стридожд (мтица) (Naematopus)

ustříhat, **ustříhat**, **-ám** *св.* (со) отрежа, изрежа постепенно, на части (*нещо*) с нोजица

ustříhnout, **-nu** *св.* (со) отрежа (*нещо*) с нोजица **ustříhovat**, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* (со) отрязвам, изрязвам постепенно, на части (*нещо*) с нोजица

ústřížek, **-ku** *м.* **1.** парчѐ, отрязък, нещо отрязано; **~у papíru** парчѐта хартия **2.** талон, купон; **kontrolní ~ek** контролен талон

ústup, **-u** *м.* **1.** отстъпление; **donutit nepřítele k ~u** принудя неприятеля да отстъпи; **zahnat někoho na ~** обърна някого в отстъпление; **strategický ~** стратегическо отстъпление; **bezhlavý ~** безумно, паническо отстъпление; **dát se na ~ a)** започна отстъпление **б)** *прен.* бия отбой **2.** намаляване, отслабване; **epidémie je na ~u** епидемията отслабва, намалява

ústupek, **-ku** *м.* отстъпка; **dělat někomu ~ku** правя отстъпки на някого; **být donucen k ~kům** принуден съм на отстъпки, да правя отстъпки

ústupný, **-á, -é** отстъпчив, сговорчив, податлив, *експр.* мекушав

ustupovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* **1.** (odkud, od čeho) отстъпвам, отгеглям се (от *нещо*) **2.** (komu v čem; před kým) отстъпвам, правя отстъпка

(на някого за *нещо*) **3.** (od čeho) откъзвам се (от *нещо*), изоставям (*нещо*)

ustýdlý, **-á, -é** *малко остар.* изстинал

ustýdnout, **-nu** *св.* **1.** рядко настйна, изстина, простудя се **2.** обикн. *третол.* **-ne** изстине, застине, втвърди се; **láva ~la** лавата застйна; **krev mu ~la v žilách** *прен.* кръвта му изстина, смръзна се в жилите, във вените; **slova mu ~la na rtech** *прен.* думите замръзнаха на устните му

ustýlat, **-ám** *несв.* (со) постылам, застылам (*нещо*); *оправям* (легло)

úsuděk, **-ku** *м.* (о кот, о *čet*; -) умозаключение, мнение, разсъждение (за някого, за *нещо*): **utvořit si, udělat si o věci správný ~ek** съставя си правилно мнение за нещо; **pronášet svůj ~ek** изказвам своето мнение; **zdravý ~ek** здрав разум; **řešení početní úlohy ~kem** *мат.* решаване на задача по аритметика чрез умозаключение

úsudkový, **-á, -é** умозаключителен; който се отнася към разсъждение, към умозаключение; **~ý příklad** *мат.* задача за разсъждение, за доказване; **~ý test** *псих.* тест за проверка на способността за умозаключения

usušit, **-ím** *св.* (со) изсуша, подсуша, избърша (*нещо*): **~it vyprané prádlo** изсуша пранѐ; **~it seno** изсуша сенò; **~it si uplakané oči** подсуша, избърша си разплаканите очи

usušit se, **-ím se** *св.* изсъхна, изсуша се

usuzovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* (со, на со; -) заключавам, решавам (*нещо*), правя извод, правя заключение, съдя (за *нещо*)

usvědčit, **-ím** *св.* (koho, со z čeho) улича, изоблича (*някого, нещо в нещо*): **~it někoho ze lži** изоблича, улича, хвана някого в лъжа; **~it někoho z podvodu** улича някого в измама

usvědčovat, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* (koho, со z čeho) уличавам, изобличавам (*някого, нещо в нещо*)

úsvit, **-u** *м.* разсъмване, развиделяване, зорà, зазоряване; **na ~ě** на разсъмване, в зори; **pracovat od ~u do noci** работя от тъмно до тъмно; **~ svobody** *прен. книж.* зорà на свободата

usychat, **-ám** *несв.* изсъхвам

usyk|nout, **-nu** *св.* изсъскам; **~nout bolesti** изсъскам от болка; **vztekle, zlostně ~nout** яростно, злобно изсъскам

usypat, **-u/-ám** *св.* (со; *čeho*) отсипя (*нещо*; от *нещо*)

usypáv|at, **-ám** *несв.* (со; *čeho*) отсипвам (*нещо*; от *нещо*)

ušák I, **-a** *м. експр.* дългоушко, дългоухо животно (*заек и под.*)

ušák II, **-u** *м. разг.* кресло с висòки странични облегалки за главата

ušatý, **-á, -é** дългоух; който има голѐми уши

ušetřit, **-ím** *св.* 1. (–; *со*; *на со*; *на кот*, *на чет*) спестя (си), икономисам (*нещо*; *за нещо*; *от някого*, *от нещо*): **~it na byt** спестя за апартамент; **~it na jídle** спестя от храната; **~it materiál** спестя материал; **~it den cesty** спестя си един ден път 2. (*со*) запазя (*нещо*): **~it si nový oblek** запазя си новия костюм; **~it si zdraví** запазя си здравето; **~it si oči** запазя си очите 3. (*кого*, *со*; *кого*, *со* *čeho*, *před čím*, *od čeho*) спася, пощадя, избавя (*някого от нещо*): **~it životy dětí** пощадя живота на деца; **~it rodinu před hladem** спася семейството си от глад; **~it někomu potupy** спася някого от унижение 4. (*коти со*) спестя (*нещо на някого*): **~it někomu nepřijemnosti** спестя неприятности на някого; **~it někomu dlouhé vyjednávání** спестя на някого дълги преговори, разправии

ušetřit si, **-ím si** *св.* (*со*) спестя си (*нещо*), въздържа се (*от нещо*): **tu požámku sis mohl ~it** можеше да си спестиш тази забележка; **~i si ty vtípy** спести си вицовете

ušít, **ušijí/разг.** **ušiju** *св.* (*со*) ушия, направя; зашивя, съшивя (*нещо*): **dát si ~ šaty** поръчам да ми ушийт рокля, костюм; **boty ušité na míru** обувки на мяр ◆ **ušáček**, **ušáček**, **bouda** кройка кюляф на някого, сложа капан на някого; **má jméno jak na sebe ušité** името му е като по поръчка, много му подхожда

uškleb|ek, **-ku**, *по-рядко книж.* **uškleb**, **-u** *м.* гримаса, присмех, подигравка, насмешка

uškleb|ovat se, **ušklíb|ovat se**, **-uji se/разг.** **-uju se**, **ušklíb|at se**, **-ám se** *несв.* 1. гримаснича, кривя се, правя гримаси: **~ovat se po straně** скрито правя иронични гримаси; **pofouchle se ~ovat** гримаснича, правя ехидни физиономии; **kysele se ~ovat** правя кисели физиономии 2. *експр.* присмивам се, хия се подигравателно: **~ovat se nad svým nezdarem** подсмивам се на неуспеха си; **~ovat se výtkám** присмивам се на ўкори

ušklíb|nout se, **-nu se** *св.* направя гримаса, подсмийна се, ухия се подигравателно: **~nout se koutky úst** усмийна се подигравателно с ўгълчетата на ўстните; **~nout se špatnému vtípu** подсмийна се на лош виц; **ironicky se ~nout** подсмийна се иронично

uškod|it, **-ím** *св.* (*коти*, *чети*) напакостя, навредя (*на някого*, *на нещо*); увредя, ощетя (*някого*, *нещо*): **~it státu** ощетя държавата; **~it si na zdraví** увредя си здравето; **čerstvý vzduch mu ne~í** свежият въздух няма да му навреди; **ne~í, zaprší-li trochu** не е лошо да падне малко дъжд; не е лошо малко да завали; **tím si můžete jen ~it** с това можете само да си навредите

uškrť|it, **-ím** *св.* (*кого*, *со*) удушя, задушя (*някого*, *нещо*)

ušklub|nout, **-nu** *св.* 1. (*со*) отскубна, откъсна (*нещо*) 2. (*чим*) дръпна, отдръпна, изтегля (*нещо*): **polekaně ~nout rukou** изплашено отдръпна ръка 3. (*со/čeho*) *експр.* грабна, лапна, отмъкна (*нещо*): **~nout něco z podílu** грабна нещо от дял

ušlap|at, **-ul-ám** *св.* 1. (*со*) утѣпча, утрамбовам (*нещо*): **~at zem** утѣпча, утрамбовам земя; **~at někomu cestičku** *прен.* прокарвам пътя на някого 2. (*кого* – *вин.*) стѣпча, сгъзя, смачкам (*някого*): **~at někoho v tlačeni** стѣпча някого до смърт в блѣсканица

ušlapáv|at, **-ám**, *по-рядко* **ušlapovat**, **-uji/разг.** **-uju** *несв.* 1. (*со*) утѣпквам, утрамбовам (*нещо*) 2. (*кого* – *вин.*) стѣпквам, сгъзвам, смачквам (*някого*)

ušlap|ek I, *разг.* **oušlap|ek**, **-ku** *м.* 1. унижение, оскърбление 2. *лов.* стѣпкано растение в следа от еленово копито

ušlap|ek II, **-ka** *м.* *експр.* отрѣпка, парцъл, унижен човек

ušlapnut|ý, **-á**, **-é** унижен, унижаван, оскърбяван, смачкан

ušleh|at, **-ám** *св.* (*со*) *готв.* разбия (*нещо*): **~at bílky** разбия белтъци

ušlechtil|ý, **-á**, **-é** 1. благороден, изискан, културен: **~ý skutek** благородна постѣпка; **~ý cíl** благородна цел; **mít ~é srdce** имам благородно сърце 2. изящен, фин, красив: **~é rysy tváře** изящни черти на лицето; **~é chování** изяшно, фино държание 3. *обикн. спец.* породист, чистокръвен, благороден, чист: **~é rudy** *минно* благородни, богати руди; **~é oceli** *метал.* благородни стомани; **~á odrůda** *сел. стоп.* селекциониран сорт; **~ý pes** породисто куче

ušl|ý, **-á**, **-é** 1. уморен, изморен от ходене 2. *икон.* пропу́снат: **~ý zisk** пропу́снатата печалба; пропу́сната полза; **náhrada ~é mzdy** компенсация за пропу́снато възнаграждение

ušmudlan|ý, **-á**, **-é** *експр.* зацапан, замърлян

ušmudl|at, **-ám** *св.* (*со*) *експр.* зацапам, замърлям, оцапам (*нещо*)

ušmudl|at se, **-ám se** *св.* *експр.* зацапам се, замърлям се, изцапам се

ušn|í, **-í**, **-í** ўшен: **~í lékař** ўшен лекар; **~í choroby** ўшни болести; **~í kapky** капки за уши; **~í maz** ўшна кал; **~í boltec** *анат.* ўшна мийда; **~í lalůček** *анат.* долната месеста част на ухото; **~í bubínek** *анат.* тѣпанче

ušpině|n|ý, **-á**, **-é** изцапан, замърсен

ušpin|it, **-ím** *св.* (*со*) изцапам, замърся (*нещо*)

ušpin|it se, **-ím se** *св.* изцапам се, замърся се

uštědř|it, **-ím** *св.* (*со* *коти*) *книж.* подаря, дам,

- даря (нещо на някого): **~it almužnu** дам милостиня; **život mu ~il lekci** животът му даде урок; **~it někomu výprask** експр. набия някого, шегов. отпусна един бой на някого
- uštěračn|ý, -á, -é** язвителен, хаплив, подигравателен, ехиден: **~ý člověk** язвителен, ехиден човек; **~á poznámka** хаплива, язвителна забелѣжка
- uštěračně** нар. язвително, хапливо, подигравателно, ехидно, остро: **~ se někomu vysmívát** присмивам се ехидно на някого; **~ odpovídat** отговарям язвително
- uštěřek, -ku** м. 1. отлѡмка, треска, парчѣ: **mít ~ek kovu v oku** влѣзе ми парчѣнце метъл в окѡто 2. обикн. мн. **uštěřky, често ouštěřky, -ků** експр. в съчет. **dělat si z někoho ~ky** подигравам се, присмивам се на някого; **odpovídat s ~kem** отговарям присмехулно, язвително
- uštířat, -u/-ám** св. 1. (со) отсека, отцѣпя, отрѣжа (нещо): **~at hřebíkům hlavičky** отрѣжа главички на гвѡздеи 2. (коho, со) изпохапя, нажйля, изпожйля (някого, нещо) (за насекоми): **~at někoho k smrti** нажйля някого до смърт; **ti dva by se ~ali** прен. експр. двамата ще се изядат един друг; **lidé by ji ~ali** прен. експр. хората ще я изядат
- uštířnout, -nu** св. (со) отцѣпя, отсека, отрѣжа, отщйпя (нещо): **~nou kleštěmi drát** отрѣжа тел с клѣщй
- uštířnout se, третол. -ne se** св. откъсне се, отцѣпи се
- uštířovat, -uji/разг. -uju** нескв. (со) 1. отсичам, отцѣпвам, отрязвам (нещо) 2. чўпя по малко (от нещо), пощйпвам (от нещо): **~ovat housku** чўпя малки залчета от хлѣбче
- uštířnout, -nu** св. (коho – вин.) ухапя (някого) (за змия): **sérum proti hadímu ~nutí** сѣрум против ухапване от змия; **~nout někoho jazykem** прен. експр. ухапя някого с дўми; **vyskočil jako ~nutý** тѡй скѡчи като ужйлен
- uštvan|ý, -á, -é** 1. изтощѣн, преуморѣн, съсйпан от тйчане: **~ý kuň** изтощѣн кѡн; **~ý běžec u cílové pásky** преуморѣн бегач на финалната линия 2. експр. изтощѣн, преуморѣн, капнал, останал без сили: **~ý student** преуморѣн студѣнт; **~é srdce** съсйпано сърцѣ
- uštvať, -u** св. (коho – вин.) 1. уморя, изтощя, преуморя (някого): **~at jelena při honu** уморя елен с гѡнене на лѡв 2. експр. измѣча, изтощя, преуморя, съсйпя (някого) от умѡра: **člověk ~aný starostmi** човек съсйпан от грижи; **~at k smrti** изморя до смърт
- uštvať se, -u se** св. 1. изтощя се, изморя се, преуморя се 2. експр. измѣча се, изтормѡзя се, съсйпя се
- utáboř|it se, -ím se** св. разположа се на лагер
- utahan|ý, -á, -é** експр. 1. износен, овехтъл, вехт (за предмет) 2. изнурѣн, изморѣн, уморѣн, измѣчен, изтощѣн, съсйпан от умѡра (за човек)
- utah|at, -ám** св. експр. 1. (со) износѣ, скѣсам, съсйпя (нещо) 2. (коho, со) изнуря, изморя, уморя, измѣча, изтощя, съсйпя от умѡра (някого, нещо)
- utah|at se, -ám se** св. (s kým, s čím; čím) експр. уморя се, изморя се, изтощя се, измѣча се, съсйпя се (от някого, от нещо; с нещо): **~at se těžkou prací** изтощя се от тежка работа
- utah|nout, -nu** св. 1. (со) стѣгна, затѣгна, пристѣгна (нещо): **~nout obvaz na ránu** стѣгна преврѣзка на рана; **~nout brzdu** затѣгна спирачка; **~nout šroub/šrouby a)** затѣгна болт б) прен. стѣгна юздйте; **~nout si řemen, opravit ho** прен. стѣгна юздйте на някого
- ~nut někomu chomout** дрѣпна юздйте на някого 2. (коho, со) завържа, затѣгна, укрепя (някого, нещо): **~nout těžký náklad** завържа, укрепя тежък товар 3. разг. експр. справя се, издържа, успѣя да поддържам (нещо): **~nout spoustu práce** справя се с много работа; **člověk to tu sám ne~ne** сам човек не мѡже да поддържа всйчко тўк, да се справи с всйчко тўк; **nemůže to finančně ~nout** тѡй не мѡже да издържи финансово
- utah|nout se, -nu se** св. затѣгна се, стѣгна се: **trhnutím se uzel ještě víc ~l** от дрѣпването вѣзелът ѡще пѡвече се затѣгна
- utah|nout si, -nu si** св. (z koho, z čeho) разг. експр. погодя нѡмер, присмѣя се (на някого), подиграя се, направа си шегѡ (с някого): **~nout si z kamaráda** погодя нѡмер на приятел
- utah|ovat, -uji/разг. -uju** нескв. (со) стягам, затыгам (нещо)
- utah|ovat se, -uji se/разг. -uju se** нескв. стягам се, затыгам се
- utah|ovat si, -uji si** разг. -uju si нескв. (z koho, z čeho) разг. експр. присмивам се (на някого), подигравам се, правя си шегй (с някого), погаждам номерѡ (на някого)
- utajen|ý, -á, -é** затаѣн, скрит; спец. латѣнтен: **~é teplo** физ. латѣнтна, скрйта топлина
- utajit, -ím** св. 1. (со před kým) скрйя (нещо от някого); премълча, не кажа (нещо пред някого); запѡзя (нещо) в тайна: **~it před někým svůj záměr** запѡзя в тайна от някого намерѣнието си; **~it přečin** скрйя простѣпка; **~ení manévru** воен. запѡзване на манѡвѣр в тайна 2. (со) затая, потйсна, прикрйя (нещо); въздържѡ се (от нещо); не дам проява (на нещо): **~it dech** затая дѣх; **~it nechuť** потйсна неже-

ланието си; **~it překvapení** не издам изне-
ндалки◆ **~it** не стой
utajit se, обикн. *третол.* **-í se** св. скрие се, остане
в тайна, не се разбере: **taková věc se ne-í** та-
кова неща не може да се скрие, да не се разбере
utajovat, -uji/разг. -uju не св. **1.** (со *před kým*)
скривам (нещо от някого); прикривам, пре-
мълчвам, не казвам (нещо пред някого);
запазвам (нещо) в тайна (от някого) **2.** (со)
затаявам, скривам, потискам (нещо); въздър-
жам се (от нещо); не давам проява (на нещо)
utancovat, -uji/разг. -uju, utančit, -ím св. (кохо,
со) преуморя, съсия с танци, с танцуване
(някого, нещо): **~ovat své tanečnice** преуморя
танцърките си; **~ovat si nohy** преуморя си
краката с танци
utancovat se, -uji se/разг. -uju se, utančit se, -ím se св. преуморя се, съсия се от танцуване:
~ovat se k smrti преуморя се до смърт от
танци, от танцуване
utančit, utancit se вж. **utancovat, utancovat se**
utápět, -ím, 3. мн. -ějí/-í не св. (со *v čem*) давя,
удавам, заглушавам, потискам (нещо в не-
що): **~ět žal ve víně** давя мъката във вино
utápět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se не св. давя се,
потъвам, губя се: **cesta se ~í v blátě** пътят се
губи в калта; **~ět se v podrobnostech** потъвам
в подробности; **~ět se v domněnkách** губя се
в догадки
utéci, utéct, разг. utýct, uteču/книж. uteku св.
1. (*před kým, před čím; komu, čemu; kat; -; od
koho, od čeho; za kým; odkud*) избягам, по-
бягна, забягна, убягна (от някого, от нещо;
отнякъде, някъде; с някого, при някого): **~**
od rodiny забягна, избягам от семейството
си; **~ před výpraskem** избягам от бой; **~ svým
pronásledovatelům** избягам от преследвачите
си; **~ výčitkám svědomí** избягам от угризения
на съвестта; **~ svému osudu** избягам от съд-
бата си; **ženich jí utekl** женихът ѝ избяга; **já
bych od té práce nejraději utekl** иска ми се,
щѐ ми се да зарѐжа тази работа; **~ od tématu**
прен. сменя темата, избягам от темата; **zavří,
uteklo by teplo** затвори, щѐ излезе, щѐ избяга
тпли◆ **~utěnsaržanici**
престана да го работя; **nic mu neuteče** нищо
не мѹ убягва; **však ti to neuteče** има време,
това няма да ти избяга; **~ hrobníkovi z lopaty**
разг. експр. прескоча трапа, спася се от смърт
(обикн. от болест); **kdo uteče, ten vyhraje**
поговорка Бежанова майка пейла, Стоянова
плакала; който избяга, печели; **co se vleče,
neuteče** *поговорка* бавната работа няма да ти
избяга; **má moc řečí, ale skutek utek** много

приказва, но нищо не прави; много приказва,
а резултат няма **2.** обикн. *третол.* **uteče** из-
течѐ, потечѐ: **nechat ~ trochu vody** остава да
изтечѐ малко вода; **mléko uteklo** млякото
изкипя; **uteče ti oko na punčošě** щѐ ти се пусне
бръмка на чоръпа; **hodně vody uteče než...** мно-
го вода щѐ изтечѐ докато... **3.** обикн. *третол.*
uteče изтечѐ, измине, мине: **čas utekl při ho-
voru** времето мина в разговори; **život utekl,
ani jsem se nenadál** животът мина, изтечѐ до-
като се обърна; **cesta nám rychle utekla** пътят
ни мина неусѐтно
utěci se, utéct se, разг. utýct se, uteču se/книж. uteku se св. *книж. (ke komu, k čemu; kat)*
потърся закрила, убежище (от някого, от
нещо; някъде); обърна се за помощ, помѐля
за помощ (някого, нещо); прибягна (към ня-
кого, към нещо): **~ se domů** потърся закрила,
убежище у дома си; **~ se k rodičům o radu**
прибягна до родителите си за съвет; **~ se k
někomu s prosbou** обърна се към някого с
молба; **~ se pod něčí ochranu** потърся закри-
ла от някого; **~ se k přetvářce** прибягна до
преструвка
utečen|ec, -ce м. бежанец, беглец; **vězeňský ~ec**
беглец от затвѐра; **vojenský ~ec** дезертѐр;
tábor politických ~ců лагер на политически
бегълци, емигранти
útěch|a, -u ж. утѐха, разтѹха, утешѐние: **~a v
neštěstí** утѐха в нещастие; **dat někomu ~u/
~u** дам на някого утѐха, утеша някого; **hledat
v něčem ~u** търся утѐха в нещо; **hledat ~u u
někoho** търся утѐха при някого; **pro ~u** за раз-
тѹха; **bez ~u** без утѐха; **slova ~u** утешителни
дѹми; **pohár ~u** спорт. утешителна купа,
утешителна награда
útek, útku м. текст. вѹтък
útek, -u м. бягство: **dat se na ~** побягна; **být na
~u** бягам, побѐгнал съм, избягал съм; **zahnat
někoho na ~** обърна някого в бягство; **pokus
o ~** опит за бягство; **pokusit se o ~** опитам се
да избягам; **zachránit se ~em** спася се с бяг-
ство; **chytili ho na ~u z vězení** хванаха го при
бягство от затвѐра; **~ obyvatelstva z venkova
do měst** експр. бягство на населѐнието от се-
лата в градовете; **~ od povinností** експр. бяг-
ство от задължения; **~ od skutečnosti** експр.
бягство от действителността
útěkář, -e м. *разг.* беглец-рецидивист; беглец от
затвѐр; затвѐрник, който многократно бяга
utěrka, -u ж. кърпа за бърсане на съдове
úterní|í, -í, -í втѐрнишки; който се отнася към
втѐрник
úter|ý, -ý ср. **úter|ek, -ka/по-рядко -ku** м.
втѐрник

útes, **-u** м. **1.** скала, зъбер, чукър, канарà **2.** подводна скала; риф: **korálový** ~ корáлов риф
utěsn|it, **-ím** св. (со) уплътня (нещо): **hermeticky** ~ит уплътня херметически; ~ит **vodovodní kohoutek** уплътня водопроводен кран; ~ení **ložisek** техн. уплътняване на лагери
utěš|ovat, **-uji**/разг. **-uju** нескв. (со) уплътнявам (нещо)
utěš|it, **-ím** св. (кого, со) книж. утешà (някого, нещо)
utěš|it se, **-ím se** св. (čít, s kým, s čím; -) книж. утешà се, разтушà се (с някого, с нещо): ~ит se **v zármutku prací** утешà се в скръбта с работа
utěš|ovat, **-uji**/разг. **-uju** нескв. (кого, со) книж. утешàвам (някого, нещо)
utěš|ovat se, **-uji se**/разг. **-uju se** нескв. (čít; s kým, s čím) книж. утешàвам се: ~ovat se **nadějí, že...** утешàвам се с надеждата, че...; ~ovat se **planou nadějí** залгъвам се с напразни надежди
utich|nout, **-nu** св. книж. утихна, притихна, стихна, усмиря се, замълчà, успокоя се: **vítr** ~I вятърът затихна, стихна; **děti** ~ly децата се усмиряха, укротиха; **nepokoje** ~ly вълненията заглъгнаха, затихнаха; **hlasy** ~ly гласовете притихнаха, замлъгнаха; **celá věc** ~la прен. цялата работа заглъгна, затихна
utí|kat, **-ám** нескв. **1.** (před kým, před čím; komu, čemu; kam) бягам, избягвам, забягвам (от някого, от нещо, някъде): ~at **před pronásledovatelem** бягам от преследвач; ~at **pronásledovatěm** бягам, избягвам от преследвачи; ~at **do bezpečí** бягам на безопасно място; ~at **do ciziny** бягам, забягвам в чужбина; ~at **před odpovědností** прен. бягам от отговорност **2.** (kat; pro koho, pro co) тичам, бягам, бързам (за някъде, за някого, за нещо): ~at **pro lékaře** тичам за лекар; ~at **do práce** бързам за работа; **proč tak ~áte?** експр. защо толкова бързате? ~á, **div se nepřerazí** бяга, та мълчи **stáčíly, jako by mu hlava hořela, jako by mu hlavu zapálil** той бягаше колкото можеше, колкото му държаша краката; той тичаше като на пожар; ~ají ti **oka na punčošě** пускат ти се бримки на чорáпа **3.** обикн. третол. -á изтича, течè (за течност и под.): **pivo** ~á **ze sudu** бирата изтича от бъчвата; бъчвата пуска, течè; **mléko** ~á млякото излиза, изкипява **4.** обикн. третол. -á минàва, течè, изтича, летí (за време и под.): **to to ~á!** бôже, как летí времето! **cesta rychle ~á** пътят, пътуването минàва бързо
utí|kat se, **-ám se** нескв. (ke komu, k čemu; kam) книж. търся закрила, защита (от някого, от нещо); обръщам се за помощ (към някого, към нещо); прибягвам (към някого, към нещо)

utilit|a [uty-], **-y** ж. комп. допълнителна, надстрóечна програма; ютилити
utín|at, **-ám** нескв. (со) отсичам, отрязвам (нещо)
utír|at, **-ám** нескв. (кого, со) бърша, избърсвам, изтривам, подсушàвам, изсушàвам (някого, нещо): ~at **prach** бърша прах; ~at **nádobí** избърсвам съдове; ~at **školní tabuli** бърша училищна дъска; ~at **si pot z obličeje** избърсвам потта от лицето си; ~at **si nos** избърсвам си носà; ~at **si slzy** избърсвам, изтривам сълзите си
útisk, **-u** м. гнет, потисничество: **boj proti bezpráví a** ~u борба срещу безправията и потисничеството
utiskovat, **-e** м. потисник
utisk|ovat, **-uji**/разг. **-uju** нескв. (кого - вин.) угнетявам, потискам (някого)
utiš|it, **-ím** св. (со) укротя, уталòжа, успокоя, усмиря, притгпя, утоля, заглушà (нещо): ~it **bolest** уталòжа, притгпя, успокоя бôлка; ~it **zármutek** уталòжа, заглушà скръб; ~it **žízeň** утоля жàжда; ~it **své svědomí** успокоя съвестта си; ~it **vřavu** укротя врява
utiš|it se, **-ím se** св. утихна, успокоя се, усмиря се, укротя се, уталòжа се, намалèя, заглъгна: **kašel se** ~il кашлицата утихна, успокоя се
utít, **utnout**, **utnu** св. (со) отсека, отрèжа, прерèжа, прекъсна (нещо): ~ **strom** отсека дърво; ~ **hovorný** прекъсна комуникация
izvednĕž, vnezàпно; bolest přestala, jako když utne бôлката престàна изведнĕж, бôлката сèкна
ut|nout se, **-nu se** св. порèжа се, нараня се при рèжè
inistěs sèndy нечестно ка всèки мòже да сгрешí; и майсторът не è безгрешен
utkán|í, **-í** ср. **1.** спорт. срèща, мач, турнир: **fotbalové, hokejové** ~í фúтболна, хòкейна срèща; **lehkoatletické** ~í лекоатлетически турнир; **tenisové, šachové** ~í турнир по тèнис, по шàх; **přátelské** ~í приятелска срèща; **odvetné** ~í срèща-ревàнш; **kvalifikační, mezi-státní** ~í квалификационна, международна срèща **2.** книж. сражèние, сблѝсък, конфликт: ~í **dvou nepřátelských vojsk** сражèние на двè неприятелски войски; **názorové** ~í конфликт на възгледи; **slovní** ~í словесен сблѝсък **3.** срèща, съревновàние, съпèрничество, състèзàние: ~í **vynikajících houslistů (na hudebním festivalu)** срèща, съпèрничество на изтĕкнати цигуларí (на музикален фестивàл)
utk|at, **-ám** св. (со) изтĕка (нещо)
utk|at se, **-ám se** св. (s kým, s čím; -) **1.** спорт. изигрàя (мач, спортна срèща и под. с някого, с нещо; -) **2.** книж. сблѝскам се, срèщна се,

вляза в конфликт (с някого, с нещо): **~at se s nepřítelem** премѣря сили с неприятел; **~at se v diskusi** вляза в спѳр, в дискусия, в словѣсен конфликт; **~at se v soutěži** срѣщна се в състезание

utkávat se, -ám se несов. (s kým, s čím; -) **1. спорт.** изигравам (мач, спортна срѣща и под. с някого, с нещо) **2. книж.** сблѣсвам се, влизам в спѳр, в конфликт (с някого, с нещо)

utkvělý, -á, -é книж. натрапчив, неподвижен, втрѣнчен: **~ý pohled** неподвижен, втрѣнчен поглед; **~á myšlenka** псих. натрапчива мисъл; **~á představa** псих. натрапчива идея, представа; фикс идея

utkvít, -ím, 3. мн. -í/-ějí св. книж. **1. (v čem, v kom)** връжа се, запечатам се, залѣгна, остана (в някого, в нещо): **~ět v paměti** запечатам се в паметта **2. (na kom, na čem; v čem)** спра се (на някого, на нещо), втрѣнча се (в някого, в нещо): **~ět na něčem pohledem** впѣря поглед в нещо; **na rtech mu ~ěl úsměv** ўстните му бяха застынали в усмивка

utlačit, -ím св. (со) в състояние съм да изтикам, да избута (нещо): **~it naložený vozík do kopce** успѣя да издърпам, да изтикам натоварена вагонѣтка по стръмнина, по хълм

utlačovaný, -á, -é потискан, потиснат, угнетяван, угнетѣн, онесправдан

utlačovatel, по-рядко utlačitel, -e м. потисник, угнетител, насилник, тиран

utlačovat, -uji/разг. -uju несов. (koho, co) потискам, угнетявам (някого)

útlak, -u м. гнет, потисничество, ѳго: **národnostní** ~ национално потисничество; **koloniální** ~ колониален гнѣт, колониално рѳбство; **sociální** ~ социално потисничество; **osvobodit se od ~u** освобѳдя се от гнѣт, от ѳго

útlacitný, -á, -é книж. деликатен, нежен, чувствителен

utlouci, разг. utlout, -uču/книж. -ku св. **1. (koho - вин.)** пребия, убия, утрѣпя, претрѣпя (някого); смѣжа, смѣля (някого) от бѳй: **~ouci k smrti** пребиям

ще ги пребием с лявата ръка; лесно ще ги натѳпаме **2. (со)** стрия, сѳукам (нещо): **~ouci cukr** сѳукам захар **3. (со)** по-рядко утѳпча, утрамбѳвам (нещо) **4. (со)** експр. убия (време): **neví, jak by ~oukl večer** тѳй не знае как да убие вечерта; **musím nějak ~ouci zbývající čas** трябва някак да убия оставащото време

utlout se, разг. utlout se, -uču se/книж. -ku se св. **1.** убия се, утрѣпя се: **pták se ~oukl v kleci** птицата се уби с блѣскане в клѣтката **2. (po čem; по-рядко pro co)** разг. експр. мра, умирам (за нещо), много си падам (по нещо):

po mase by se mohl ~ouci умира за месѳ, много обича месѳ

útlum, -u м. **1. физиол.** задѳржане, затормѳзване: **nadhраниční** ~ надпределно задѳржане; **zpoždovací** ~ забавящо затормѳзване; **vyhasínací** ~ угасващо, отпадащо задѳржане **2. физ. електр.** блокиране, блокаж, изключване: **~ měřicích přístrojů** блокаж на измерителни ўреди

utlumit, -ím св. (со) книж. заглуша, понижа, намаля (нещо)

útlý, -á, -é **1.** тѳнък, стрѳен, нежен, крѣхък: **~á postava** крѣхка фѳгура; **~ý svazek** малко, тѳнко тѳмче **2. книж.** ранен, крѣхък, нежен: **zemřít v ~ém věku** умра в ранна вѳзраст; **od ~ého mládí** от ранна млѳдост

utnout вж. **utít**

útočičtě, -ě ср. убежище, приѳт, подслѳн: **hledat ~ě** тѳрся убежище; **mít v něčem, v někom ~ě** намирам убежище, закрила някъде, у някого

útočit, -ím несов. (na koho, na co) нападам, атакувам (някого, нещо): **~it na nepřítele** нападам, атакувам враг; **kritika ~í na autora** критиката напада, разнишва автора; **~it na někomu otázkami** атакувам някого с вѳпрѳси; **~it na světový rekord** публ. атакувам светѳвен рекорд; **~it na branku спорт.** атакувам вратата

útočník, -a м. **1.** нападаѳтел, агрѳсор, атакуваш: **odrazit vpád ~a** отблѣсна напаѳение на нападаѳтел, на агрѳсор **2. спорт.** нападаѳтел: **střední** ~ център-нападаѳтел; **křídelní** ~ крило, страничен нападаѳтел

útočný, -á, -é **1.** нападаѳтелен, настѳпателен, агрѳсивен: **~á povaha** агрѳсивен характер; **~é úmysly** агрѳсивни намерѣния; **~á válka** завоевателна война; **~á politika** агрѳсивна политика; **~á operace воен.** нападаѳтелна операция, атака; **~á hra спорт.** нападаѳтелна игра; **~é vody геол.** агрѳсивни води **2.** кѳйто се отнася към напаѳение, към атака: **~ý prostor** зѳна на напаѳението; **~á linie** линия на напаѳението; **~é vojenské a mořské základny** нападаѳтелни военни и военномѳрски бѳзи; **~é zbraně** нападаѳтелни орѳжия; **~á vozba воен.** бронетанкови, бронирани войсковѳ части; **~é pásmo спорт.** линия на напаѳението

útok, -u м. **1.** атака, напаѳение, шурм, набѳг: **být vojensky připraven pro případ náhlého ~u** подгѳтвен съм във воѳнно отношение за слѳчай на внезапна атака, на внезапно напаѳение; **povel k ~u** заповед за атака; **ozbrojený** ~ вѳоръжено напаѳение; **atomový** ~ атомно напаѳение; **dělostřelecký** ~ артилерийска атака; **letecký** ~ самолетно напаѳение; **plynový** ~ газова, химическа атака; **čelní, frontální** ~ воен.

фронтална атака; **boční** ~ флангова атака, атака във фланг; ~ **z týlu** нападение в тил; ~ **na bodáky** атака на нож; **podniknout** ~ предприема нападение, атака; **přecházet do ~u** преминавам в нападение; **brát něco ~em** атакувам нещо; **dobýt ~em** превзема нещо с атака; **odrazit** ~ отблъсна атака; **zabránit ~u** предотврати нападение **2.** нападка, обвинение, обίδα, оскърбление, атака: **být vystavený ~ům tisku** подложен съм на нападки в печата; **v každém slově viděl hned ~ proti sobě** във всяка дума той веднага виждаше нападка срещу себе си; ~ **y proti moderním směrům v umění** нападки срещу модерните направления в изкуството; ~ **na něčí čest** оскърбление на нечия чест; **stal se terčem ~ů** той стана обект на нападки; **dosáhnout z ~u branky sport.** атакувам директно вратата **3. експр.** атака, юруш: **jít na někoho, na něco ~em** юрна се срещу някого, срещу нещо; **vzít někoho, něco ~em** нахвърля се на някого, на нещо на юруш; **vánoce jsou ~ na kapsu** Коледа е атака срещу кесията **4. спорт.** нападение: **první** ~ първа тройка, нападателна тройка на хокеен тим

uto|nout, -nu св. книж. **1.** (-; *v čem*) удавя се (*в нещо*): ~ **nout při koupání** удавя се при къпане; **zachránit někoho před ~nutím** спася някого от удавяне; ~ **nout v cizím moři** *прен.* изчезна в чуждо море, асимилирам се; ~ **nout v moři zapomnění** *прен.* потъна в морето на забравата **2.** (*v čem*) потъна, затъна (*в нещо*): ~ **nout v dluzích** потъна в дългове

utonul|ý, -á, -é книж. удавен

utopen|ec, -ce м. **1.** удавник **2. готв.** наденница (кисната) в марината

utopen|ý, -á, -é **1.** удавен **2.** потънал, скрит: **stromy ~é v mlze** дърветата скрити в мъгла; **člověk ~ý v práci** човек потънал в работа

utopick|ý, -á, -é утопичен: ~ **ý román** утопичен роман; ~ **ý socializmus** *филос.* утопичен социализъм

utopije, -e ж. утопия

utopista|a, -y м. утопист, мечтател

utopistick|ý, -á, -é утопичен

utopizm|us, utopism|us [-zm-], -u м. утопизъм, утопичност

utop|it, -ím св. **1.** (*koho, co*) удавя (*някого, нещо*): ~ **it povstání v krvi** *прен.* удавя въстание в кръв

♦ **utop|it, -ím** св. **1.** (*koho, co*) удавя (*някого, нещо*): **~it červa** удавя съвестта си във винò **2. експр.** пропия, прахосам: **výdělek hned ~ili v kořalce** веднага прахосаха спечеленото за пиене, за ракия **3.** (*co; co v čem, по-рядко čím*) *експр.* удавя, потисна, заглуша: ~ **it starosti ve víně** удавя грижи във винò **4. често страд.**

být ~en *експр.* потънал съм, скрит съм: **lázně byly ~eny v lesích** баните бяха скрити сред гори **5. (koho, co) разг. експр.** проваля, унищожя, съсия (*някого, нещо*); похабя (*нещо*): ~ **it studenta při zkoušce** проваля студент на изпит; ~ **it slibný talent** проваля обещаващ талант; ~ **it své konkurenty** съсия конкурентите си

utop|it se, -ím se св. **1.** удавя се **2.** (*v čem*) *книж. експр.* потъна, затъна, изгубя се, изчезна (*в нещо*): ~ **it se v dluzích** затъна, потъна в дългове; ~ **it se ve frázích** удавя се в празни фрази; **cesta se ~ila v blátě** пътят затъна в кал

utrác|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í *несв.* **1.** (*co*) харча, прахосвам, пиля (*нещо*): ~ **et výdělek po nocích** прахосвам спечеленото по нощите; ~ **et zbytečně čas** напрáзно губя, пиля времето си; ~ **et své nadání** прахосвам дарбата си **2. (koho) убивам, умъртвявам (някого): ~et zajatce** убивам пленници; ~ **et raněná zvířata** убивам ранени животни

útra|pa, -py ж. *обикн. мн.* **útra|py, -p** *малко книж.* страдание, мъчение, мъка: **válečné ~py** страдания по време на война; ~ **py dlouhého cestování** неудобствата, мъките на дълго пътуване; **snášet všechny ~py** понасям всички страдания

utrápeně *нар.* измъчено: **tvářit se ~** гледам измъчено; **vypadat ~** изглеждам измъчен

utrápen|ý, -á, -é измъчен, изстрадал, изтерзан: ~ **ý starostmi** измъчен от грижи; ~ **ý steskem** изтерзан от носталгия; **je celý ~ý** много е измъчен

utráp|it, -ím св. (*koho – вин.*) измъча, изтерзая, съсия, погубя (*някого*): ~ **it někoho k smrti** изтерзая някого до смърт

utráp|it se, -ím se св. измъча се, изтермозя се, изтерзая се, съсия се, претегля много, погубя се: ~ **it se pro někoho** измъча се, изтермозя се заради някого

útrat|a I, -y ж. сметка, разходи, разноски, похарчени пари: **udělat velkou ~u** направа голяма сметка, похарча много пари; **soudní ~y** съдебни разноски, разноски по дело; **na něčí ~y** на нечии разноски: **na vlastní, na cizí, na státní ~y** на собствени, на чужди, на държавни разноски

útrat|a II, outrat|a, -y м. *одуш. експр.* прахосник, развейпрах

utrát|it, -ím св. **1.** (*co*) похарча, изхарча, изразходя, прахосам (*ценности*) **2. (koho, co)** убия, погубя (*някого, нещо*): **dát ~it nemocné zvíře** поръчам, заръчам да убият болно животно

utrejch, -u м. **1. хим.** арсеник: **hubit krysy ~em** трова плъхове с арсеник; **to pivo je jako ~** тази бира е отвратителна; **huba plná ~u** *прен.*

избърша, забърша (нещо, някого): ~ **prach** избърша, забърша прах; ~ **nádobí** избърша съдове; ~ **tabuli** изтрия черна дъска; ~ **si ruce** избърша си ръцете; ~ **si zpacené čelo** избърша пот от чело; ~ **si zaslzené oči** озбърша насълзеной избършило ~ **hubu** грубо остана с пръст в уста; не получа нищо **2.** (со) стрия, счукам, разбия (нещо): ~ **žloutky s cukrem** разбия жълтъци със захар; ~ **česnek** счукам чесън

utuh|nout, -nu св. втвърдя се, вкоравя се, застина, замръзна

utuch|at, -ám неск. книж. отслабвам, заглъхвам, угасвам: **nadšení ne~á** възторгът не отслабва

utuch|nout, -nu св. книж. отслабна, заглъхна, угасна: **zájem o věc ne~l** интересът към проблема не отслабна

útul|ek, -ku м. малко книж. дом, приют, подслон, убежище: **dětský ~ek** приют за безпризорни деца; ~ **ek pro přestárlé** старчески дом, приют за стари хора; *остар.* старопиталище; **poskytnout ~ek** приютя, подслоня, предоставя убежище; **najít ~ek** намѣря подслон, убежище; **uchýlit se do ~ku** отида в приют

útulně нар. уютно

útuln|ý, -á, -é уютен

utul|at, -ám св. (со) замъжа, заглъдя, потуля, скрия (нещо): ~ **at věc** замъжа работата; ~ **at aféru** потуля афера

utuž|it, -ím св. (со) книж. публ. укрепя, заздравя, засия (нещо): ~ **it přátelské styky** укрепя приятелски контакти; ~ **it kázeň** заздравя дисциплина

utuž|it se, -ím se св. книж. публ. укрепя се, заздравя се, засия се

utuž|ovat, -uji /разг. **-uju** неск. книж. (со) публ. укрепвам, заздравявам, засилвам (нещо)

utuž|ovat se, -uji se /разг. **-uju se** неск. книж. публ. укрепвам се, заздравявам се, засилвам се

útvár, -u м. **1.** книж. спец. форма, формация, образување: **horský** ~ планинска формация; **krápníkový** ~ карстова форма, карстово образување; **sopěčný** ~ вулканично образување; **křídový** ~ геол. кредна формация; **kamenoúhelný** ~ геол. каменовъглено образување; **geometrický** ~ геом. геометрична форма; **rostlinný** ~ бот. растителна форма, растително образување; **slovotvorný** ~ език. словообразователна формация; **slohový** ~ език. стиллова форма **2.** воен. част, формация: **vojenský** ~ войскова част, формация; **letecký** ~ военновъздушна част; **nastoupit ke svému ~u** постъпва в частта си **3.** спорт. строй: **řadit se do ~u** строям се, образувам строй; **změna ~u**

промяна на строя, престрояване; в **sevřeném ~u** в компактен строй; в **pochodovém ~u** в маршов, в походен строй **4.** отдел: **plánovací** ~ планов отдел; **výrobní** ~ производствен отдел

utvář|et, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. (со) книж. формирам, оформям, образувам (нещо)

utvář|et se, -ím se, 3. мн. -ejí se/-í se неск. книж. формирам се, оформям се, образувам се

utvoř|it, -ím св. (со) **1.** създам (нещо): ~ **it si správný úsudek** създам си правилна представа; ~ **it si o něčem jasný obraz** създам си ясна представа за нещо **2.** образувам, съставя (нещо): ~ **it komisi** образувам, съставя комисия; ~ **it vládu** съставя правителство

utvoř|it se, -ím se св. създам се, образувам се, съставя се

utvrd|it, -ím св. **1.** книж. (кого в чет) утвърдя, затвърдя, потвърдя (на някого нещо): ~ **it někoho v domněnce** потвърдя предположението на някого; **úsudky jiných mě ~ily v mém přesvědčení** прецѣнките на другите затвърдиха моето убеждение **2.** (со; со čím) укрепя, заздравя (нещо с нещо): ~ **it přátelství** заздравя приятелство; ~ **it národní uvědomění** укрепя национално съзнание

utvrd|it se, -ím se св. книж. **1.** (в чет) убедя се (в нещо); потвърдя си (мнението за нещо) **2.** обикн. третол. **-í se** книж. укрепя се, заздравя се, наложи се: ~ **il se názor, ze...** наложи се мнението, че...

utvrz|ovat, -uji неск. книж. (со) утвърждавам, укрепвам, заздравявам (нещо)

utvrz|ovat se, -uji se неск. книж. **1.** (в чет) убеждавам се (в нещо) **2.** третол. **-uje se** утвърждава се, укрепва се, заздравява се

utýr|at, -ám св. (кого, со) измъча до смърт, изтерзая, изтормозя (някого, нещо): ~ **at někoho hladem** изтормозя някого с глад; ~ **at někoho prací** измъча някого с работа; **být nervově ~án** нєрвите ми не издържат; **nemoc ho ~á експр.** болестта ще го довърши

uvad|at, -ám неск. увяхвам: **krása ~á прен.** книж. красотата повяхва

uváděč, uvaděč, -e м. театр. разпоредител

uváděčk|a, uvaděčk|a, -y ж. театр. разпоредителка

uvád|ět, -ím, 3. мн. -ejí/-í неск. **1.** (кого, со кат) въвеждам, пускам, настанявам (някого, нещо някъде): ~ **ět hosta ke stolu** настанявам гост на масата; ~ **ět dceru do společnosti** въвеждам дъщеря си в обществото; **schodiště nás ~í do prostorného vestibulu** стълбището ни води в просторен вестибюл **2.** (кого – вин. кат) малко остар. представям (някого някъде)

3. (co) představám, pokázuвам, изпълнявам (нещо): **filharmonie ~í nové koncertní cykly** филхармонията представя нови концертни цикли

4. (koho, co do čeho) предизвиквам (нещо у някого); довеждам, докарвам (някого, нещо до някакво състояние); пускам (нещо в действие, в ход): **~ět někoho v úžas** довеждам някого до възторг, будя у някого възторг; **~ět motor do chodu** пускам, задвижвам двигател; **~ět do provozu** пускам в експлоатация

5. (koho, co) посочвам (някого, нещо): **pachatele ne~íme jménem** не посочваме извършителя по име

6. (koho, co do čeho) въвеждам (някого в нещо): **~ět někoho do nové problematiky** въвеждам някого в нова проблематика; **autor ~í spis předmluvou** авторът въвежда, започва трудът си с предговор; **věta ~í přímou řeč** изречението въвежда пряка реч

7. мат. привеждам: **~ět na společného jmenovatele** привеждам под общ знаменател

uvádět se, -ím se, 3. мн. -ějí se/-í se нескв. представям се, показвам се в някаква светлина: **svou odměřeností se ne~í zvláště příznivě** със своята резервираност не се представя в особено благоприятна светлина

uvadlý, -á, -é увяхнал

uvadnout, -nu св. **1.** увяхна, повяхна **2. книж.** състаря се, повяхна: **~la v denním plahočení a starostech** тя повяхна във всекидневното блъскане и грижи **3. третол.** **-ne** книж. отмина, отлетя, помръкне: **~la moje mladost** младостта ми отлетя; **její krása ~la** красотата ѝ помръкна

úvalha, -hy ж. разсъждение, размисъл, размисление, преценяване, преценка: **střízlivá ~ha** трезв размисъл; **nebylo času na dlouhé ~hy** нямаше време за дълги размисления; **rozhodnout po zralé ~ze** взема решение след зряла преценка; **to stojí za ~hu** струва си да помисля за това; **brát něco v ~hu** взема нещо предвид

úval м. **1.** малко книж. долина, овраг **2. геогр.** геол. седловина, падина

uválcovat, -uji/разг. -uju св. (co) валирам, утъпча (нещо) с валик: **~ovat silnici** валирам шосе, утъпча шосе с валик

uválet, -ím, 3. мн. -ejí/-í св. **1.** (co) валирам, изравня, утъпча (нещо) с валик **2.** (co, по-рядко koho) експр. изпомачкам, изпомърлям (нещо, някого)

uvalit, -ím св. (co na koho) книж. стоваря, налôжа (нещо на някого): **~it na někoho trest** стоваря наказание върху някого; **~it na někoho vazbu** налôжа àрест на някого; **~it na někoho**

daň налôжа данък на някого, облôжа някого с данък; **~it embargo** налôжа ембарго; **~it na sebe něčí hněv** предизвиквам нечий гняв; **~it na sebe podezření** навлекá си подозрение; **~it na někoho hanbu** злепоставя, посрâмя някого

uvalovat, -uji/разг. -uju нескв. (co na koho) книж. стоварям, свâлям, прехвърлям, налôгам (нещо на някого), облôгам (някого с нещо)

uvarovat se, -uji se/разг. -uju se св. (čeho, по-рядко před čím) книж. избягна (нещо), предпазя се (от нещо): **~ovat se omylů** предпазя се от грешки; **~ovat se nepřijemností** избягна неприятности

uvařit, -ím св. (co) **1.** сгòтвя (нещо): **~it oběd** сгòтвя обяд **2.** сваря (нещо): **~it si kávu** сваря кафе

ovářina ж. домашните работи да не излизат навън; **žádná kaše se nejí tak horká, jak se ~í** пословица дяволът не è тòлкова черен

uvařit se, -ím se св. **1.** обикн. третол. **-í se** сгòтви се, стàне гòтòво (за ястие) **2.** обикн. третол. **-í se** сваря се **3.** експр. опека се, сваря се: **dnes se ve vlaku ~íme** днес ще се сварим във влака (от жезга)

uvázat, -žu/книж. -ži св. **1.** (co; co komu; co kam, kde) вържа, завържа (нещо на някого, някъде): **~zat něco na uzel** вържа нещо на възел; **~zat si šátek na babku** вържа си забрадка по селски, по жътварски; **~zat si kravatu** вържа си вратовръзка; **~zat si stuhu do vlasů** вържи косата

~zati někoho, něco na krk разг. експр. увеса някого, нещо на врата си, натоваря се с грижата за някого, за нещо **2.** (koho, co) привържа, вържа, завържа (някого, нещо): **~zat psa k boudě** привържа куче към колибка; **žena je stále ~zána u plotny** прен. експр. жената е постоянно вързана за печката **3.** (koho – вин.) експр. обвържа (някого) **4.** (co) оплетá, завържа (нещо): **~zat kytici** направя букет; **~zat věnec** изплета венеч

~zavřít св. затворя, заключва, хвърлям камъни в собствената си градина; вкарáм си àвтогòл

uvázat se, -žu se/книж. -ži se св. (k čemu) книж. поема задължение, обещава, задължá се (да направя нещо): **smluvně se k ničemu ne~zal** тòй не поè никакво дòговорно задължение

úvazek, -ku м. задължение, работа; норматив, норма, щат: **pracovní ~ek** натовареност; **pedagogický ~ek** педагогическа, учителска натовареност; **pracovat na poloviční ~ek** работя на половин щат; **zvýšit ~ek** увеличá натовареността, нормата; **brát na sebe ~ek** поемам задължение; **zbavit se ~ku** освободя се от задължение

uváz|nout, разг. uvíz|nout, -nu св. 1. (*kde; -*) за-сѣдна, заклѣща се, хвана се, остана (*някъде*): **lod' ~la na mѣlčinѣ** корабът засѣдна на плитчина; **moucha ~la v pavučinѣ** мухата се хвана в паяжина; **~nout v léčce** хвана се в капан; **~nout ve slepѣ uličce** *прен.* остана в задънена улица
uváz|nout ще му остане под ноктите; който бърка в меда не може да не си облизне прѣстите
2. (*kde*) *експр.* забавя се, задържа се (*някъде*): **~nout u sousedky, v hospodѣ** забавя се при съседката, в кръчмата **3.** *обикн. третол.* **-ne** остана, задържи се: **nѣco mu přece ~lo v pamѣti** всѣ пак нѣщо остана в паметта му; **ani stopa podezření na mnѣ nesmí ~nout** върху мен не бива да остана и следã от подозрѣние **4.** *обикн. третол.* **-ne** остана, втрѣнчи се (*за поглед*): **můj pohled ~l na protѣjší střeše** погледът ми се спря на отсрѣщния покрив **5.** *обикн. третол.* **-ne** престãне, прекѣсне се, закѣса, спре: **hovor ~l** разговорт се прекѣсна; **jednání nesmí ~nout** прѣговорите не бива да спират **6.** (*v čet, na čet*) озова се, окажа се (*в неприятно положение*): **~nout v neřešitelnѣ situaci** окажа се в безизходно положѣние

uváz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*koho, co*) връзвам, привързвам, завързвам (*някого, нещо*)
2. (*koho-vин.*) обвързвам (*някого*)

uvážen|á, -ѣ ж. само в съчет. **dávat na ~ou** давам тема за размисъл; оставам те/ви да си помислиш/помислите; **to stojí za ~nou** струва си да се помисли

uvážen|í, -í ср. обмисляне, обсъждане, размислѣние, размисъл, усмотрѣние: **dát na ~í** поставя нещо за обмисляне, за обсъждане; **po zralém ~í** след задълбочѣн размисъл; **jednat podle svého ~í** действам по своѣ усмотрѣние; **beze všeho ~í** бѣз да се замисля, стихийно

uvážen|ý, -á, -ѣ обмислен, претѣглен, премѣрен: **~ѣ rozhodnutí** обмислено решѣние; **dobře ~ý čin** добрѣ обмислено дѣйствиѣ; добрѣ обмислена, претѣглена постѣпка

uváz|it, -ím св. (co) обмисля, обсъдя, преценя, взѣма предвид (*нещо*): **~it odpovѣď** обмисля отговор; **~it všechny okolnosti** обсъдя, взѣма предвид всички обстоятелства; **je třeba ~it, že...** трябва да се има предвид, че...

uváz|liv|ý, -á, -ѣ съобразителен, разсъдлив, благоразумен

uvaž|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (*o kot, o čet*) обмислям (*нещо*); мисля, размишлявам, разсъждавам (*за някого, за нещо*): **správnѣ ~ovat** разсъждавам правилно; **logicky ~ovat** разсъждавам логично; **~ovat nahlas** размишля-

вам на глас; **dlouho jsem o tom ~oval** дълго мислих за това, дълго обмислях това; **dá se o tom ~ovat** може да се помисли върху това; **není třeba o tom ~ovat** няма смисъл да се мисли за това **2.** (*o čet*) предвиждам, планирам (*нещо*): **~uje se o zřízení hřiště** планира се построяване на игрище

uvědomě|lý, -á, -ѣ 1. съзнателен: **~á kázeň** съзнателна дисциплина **2.** осъзнãт, самоосъзнãт: **~ѣ reakce organizmu** осъзнãти реакции на организма

uvědomě|ní, рядко книж. uvědomen|í, -í ср. 1. съзнãние: **národní ~í** национално съзнãние **2.** осъзнãване

uvědom|it, -ím св. (koho - вин. o čet) *книж.* известя (*на някого нещо*), уведомя, информирам (*някого за нещо*): **~it někoho o výsledku zkoušek** уведомя някого за резултãта от изпити

uvědom|it se, -ím se св. осъзнãя се: **národnѣ se ~it** осъзнãя се национално

uvědom|it si, -ím si св. (co) разбера, осъзнãя, съзнãя (*нещо*); дам си сметка (*за нещо*): **~it si svou chybu** осъзнãя грѣшката си; **~it si svou odpovědnost** дам си сметка за своãта отговорност; **~it si svou situaci** осъзнãя положѣниѣто си, дам си сметка за положѣниѣто си

uvědom|ovat si, -uji si/разг. -uju si нескв. (co) разбирам, съзнãвам, осъзнãвам (*нещо*); дам си сметка (*за нещо*): **~uji si to** зная, разбирам го, съзнãвам го

uveleb|it se, -ím se св. (kde; -) *експр.* настаня се, разположа се, сѣдна удобно (*някъде*)

uveleb|ovat se, -uji se/разг. -uju se нескв. (kde; -) *експр.* настанявам се, разполагам се, сядам удобно (*някъде*)

úvěr, -u м. икон. кредит: **krátkodobý, dlouhodobý** ~ краткосрочен, дългосрочен кредит; **dát na ~ něco** дам нещо на кредит; **poskytnout ~** отпусна кредит, кредитирам; **otevřít, povolit ~** откривã кредит; **zastavit, vypověďt ~** закривã кредит

úvěr|ovat, -uji/разг. -uju нескв. и св. 1. (*co*) *икон.* кредитирам (*нещо*): **~ovat nákup materiálu** кредитирам покупката на материал **2.** (*koho co*) *фин.* отпускам/отпусна кредит (*на някого, на нещо*): **~ovat podnik** отпускам/отпусна кредит на предприятие

úvěrov|ý, -á, -ѣ икон. кредитен: **~ý systém** кредитна система; **~ý účet** кредитна сметка; **~á banka** кредитна банка

uverej|nit, -ím св. (co) публикувам, обнародвам (*нещо*)

uverej|ňovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) публикувам, обнародвам (*нещо*)

uvěřit, -ím св. (*komu, čemu; komu co*) повървам (на някого, на нещо; на някого за нещо): **~it na slovo** повървам напълно, на всяка дума; **nemohu ~it, že...** не мога да повървам, че... ; **nemohu ~it vlastním očím, uším** не мога да повървам на очите си, ушите си

uvést, uvedu св. **1.** (*koho, co kam*) заведà, въведà (*някого, нещо някъде*): **~ hosty do pokoje** въведà гòсти в стаята; **~ někoho na správnou cestu** *прен.* вкарам някого в правия път **2.** (*koho – вин. kam*) въведà, представя (*някого някъде*): **~ snoubenku do rodiny** въведà, представя годеницата си на семейството; **~ děti do života** въведà децата в живота; **~ dceru do společnosti** въведà дъщеря си в обществото **3.** (*co kam*) въведà, пусна (*нещо някъде*): **~ nové zboží na trh** пусна нова стока на пазара **4.** (*co*) представя, поставя на сцена (*художествено произведение*): **~ něco na scéně** поставя нещо на сцена; **Národní divadlo uvedlo Sofoklova Antigonu** Народният театър представя „Антигона“ на Софокъл; **~ nový film** представя, прожектирам нов филм **5.** (*koho, co do čeho, v co*) вкарам, поставя (*някого в някако положение*): **~ někoho do rozpaků** объркам, смутя някого; **~ někoho v omylu** вкарам някого в заблуждение; **~ někoho v pokušení** съблазня някого; **~ někoho do dobré nálady** създам добро настроение на някого **6.** (*co do čeho*) пусна, приведа (*нещо в действие, в ход*): **~ motor do chodu** пусна мотор ход; в движение; **~ něco do provozu** пусна нещо в експлоатация; **~ do bojové pohotovosti voen.** приведа в бойна готовност; **~ na společného jmenovatele** *мат.* приведа под общ **замисъл**

увѣрити, -и́ти *у* поставя нещата на местата им; коригирам нещата (*с оглед на действителността*) **7.** (*co*) посоча, приведа, изтъкна (*нещо*): **~ důvody** посоча причини; **~ podrobnosti** приведа подробности; **~ jako příklad** приведа за пример, посоча като пример; **~ výjimku** посоча изключение; **~ použitou literaturu** приведа използвана литература; **~ odesilatele** посоча подател **8.** *в съчет.* **~ na paměť, na mysl** (*koho, co komu*) припомня, напòmня (*някого, нещо на някого*): **~ na paměť zesnulé rodiče** напòmня за покойните родители **9.** (*koho – вин.; na co*) наведà (*някого на нещо*), подсèтя (*някого за нещо*), обърна внимание (*на някого за нещо*): **~ někoho na stopu zločinu** наведà някого на следà от престъпление **10.** (*co čít*) въведà (*в нещо с нещо*), представя (*нещо с нещо*): **~ knihu předmluvou** въведà, представя книга с предговор **11.** (*koho do čeho*) въведà (*някого*

в нещо), запозная (*някого с нещо*): **~ do studia oboru** въведà в изучаването на специалността **12.** (*koho – вин. do čeho, v co*) *книж.* въведà в длъжност (*някого*); ръкоположа (*някого в сан*)

uvést se, uvedu se св. представя се, покажа се, проявя се: **ty ses ale uvedl** *ирон.* ама и ти се представи! здравата се изложил!

uvěznit, -ím св. (*koho – вин.*) арестувам, затворя (*някого*), хвърля (*някого*) в затвора

uvězt, uvezu св. (*co*) откарам, смòгна да извòзя (*нещо*): **nakládáte mi víc, než mohu** ~ *товариците ми повече, отколкото мога да вòзя*

uvidět, -ím св. **1.** (*koho, co*) видя (*някого, нещо*): **~ět na obzoru les** видя гора на хоризонта; **~ět svou chybu** видя, разбере грешката си; **rád ~ím, co dokážes** с удоволствие ще видя каквò можеш; **~íme, co se dá dělat** ще видим каквò може да се направи; **nikomu ani muk, nebo ~iš!** на някого нито дума, че ще видиш; **už mě tam nikdo ne~í** кракът ми няма да стъпи там

♦ **увидѣти, -и́ти** *у* желàния **2.** (*koho – вин.*) *и увидѣт се* (*s kým*) срèщна (се), видя (се) (*с някого*): **~íme se až za rok** ще се видим чак след година; **přijďte, rádi vás ~íme** заповядайте, ще се радваме да се видим с вас, ще се радваме да ви видим

uvítat, -ám св. **1.** (*koho, co*) посрèщна (*някого, нещо*): **~at delegaci** посрèщна делегация **2.** (*co*) привèтствам (*нещо*): **~at návrh** привèтствам предложение; **~at možnost spolupráce** привèтствам, приèма с радост възмòжност за сътрудничество; **s radostí ~at narození dítěte** привèтствам, посрèщна с радост раждането на детè

uvítat se, -ám se св. (*s kým*) поздравя се (*с някого*): **~at se s matkou** поздравя се с майка си

uvít, uvíji/разг. uviju св. (*co*) изплетà, увия (*нещо*): **~ věnec** увия венèц

uvláčet, по-рядко uvláčít, -ím, 3. мн. -eji/-í св. **1.** (*co*) *сел.стоп.* бранувам (*нива*): **~et pole** бранувам нива **2.** (*koho – вин.*) *експр.* уморя, съспия (*някого*) с ходене, с влачене, с пътуване, с препращане *и под.*

uvláci, uvláct, разг. uvlíct, -eču/книж. -eku, uvláknout, разг. uvlíknout, -éknu/-iknu св. (*co, по-рядко koho*) повлекà, смòгна да влача/ да влекà (*нещо, някого*): **nejsem tak silný, abych to ~ekl** не съм достàтъчно силен, за да смòгна да го влача

uvnitř *нар.* **1.** вòтре, отвòтре: **plášť s kožšinou** ~ шлифер с кòжа отвòтре, с кòжена подплата; **nevím, jak ten byt vypadá, nebyl jsem** ~ не знам/не зная как изглèжда апартаментът, не съм бил вòтре **2.** вòтрешно **člověk ~ spokojený** вòтрешно доволен човек

uvnitř II *предлог с род. (čeho)* вътре, в (нещо):
~ **domu** вътре в къщата

úvod, -u м. 1. въстъпление, въведение, úвод:
několik slov ~em няколко въстъпителни дүми;
po krátkém ~u se přešlo k jednání след кратко
въведение се премина към работа по съще-
ство; **zeptat se bez ~u** попита́м без úвод, ди-
ре́ктно 2. úвод, přeđговор, предислòвие: **opa-
třit knihu ~em** снабдя́ книга с предислòвие, с
přeđговор; ~ **do estetiky** úвод в естетиката
úvodní, -í, -í úводен, въстъпителен: ~í **projev** въ-
стъпителна реч, въстъпително слòво; ~í **článek** úвод-
на стàтия; ~í **přednáška** въстъпителна лекция
úvodník, -u м. úводна стàтия

uvoljit se, -ím se св. (к čemu) книж. склоня,
съглася се, благоволя (да направя нещо): ~it
se k **náhradě škody** съглася се да обезщетя
вредà; ~il se, že **vypracuje návrh nového
plánu** тòй поè задължение да изработи пред-
ложение за нов план

uvolněný, -á, -é отпу́снат, свободен: ~é **držení
těla** отпу́снато държàне на тялото; ~é **chování**
свободно държàние

uvolnit, -ím св. 1. (koho, co) освободя́ (някого,
нещо): ~it si **ruce** *прен.* развържа си ръцете;
~it **spoluhrače** спорт. освободя́ съиграч (от
противникови играчи) 2. (co) разхлàбя, осво-
бодя́ (нещо): ~it si **límeček** разхлàбя, раз-
копчà си якàта; ~it **omdlelému šat** разхлàбя
дрехите на припаднал; ~it si **vlasy** разпүсна
си косàта; ~it **vazbu** хим. прекъсна връзка,
освободя́ валентност 3. (co) разклàтя (нещо):
~it **tyčku v plotě** разклàтя лèтва от ограда
4. (koho – вин.) освободя́, уволня́ (някого):
~it **zaměstnance** уволня́ служител; ~it **hráče
pro jinou jednotu** освободя́, пүсна играч за
друг отбòр; ~it z **funkce** освободя́, уволня́ от
длжност 5. (co) освободя́, отпу́сна, отделя́
(средства): ~it **prostředky** отпу́сна, освободя́
средства; ~it **devizy pro dovoz** отпу́сна валүта
за внос 6. (co) отслабя́, намаля́ (нещо): ~it
kázeň отслабя дисциплината; ~it **mezinárodní
napětí** намаля́ междунардното напрежение
7. (co; co kоти) опра́зня, отстпья, освободя́,
омаканти́ (нещо за някого): ~it **byť** опра́зня,
освободя́ апартамент, квартира; ~it **místo v
tramvaji** отстпья място в трамвая

uvolnit se, -ím se св. 1. освободя́ се: ~it se ze
sevření освободя́ се от притискане; ~it se
спорт. освободя́ се (от противников играч);
~ění **plynů** хим. освобождàване на газове
2. обикн. третол. -í se разхлàби се, откъсне
се: **smýčka se ~ila** примката се разхлàби; **šroub
se ~il a)** винтът се разхлàби б) винтът се
откъсна, изпадна 3. освободя́ се, уволня́ се:

~it se z **práce** освободя́ се от работа; ~it se z
funkce напүсна длжност, уволня́ се от длж-
ност 4. третол. -í se намалее, отслабне: **kázeň
se ~ila** дисциплината се разхлàби, отслабна;
napětí se ~ilo напрежението намаля́, спадна
5. безл. -í se (коти) олèкне (на някого): **ne-
mocnému se ~ilo** на бòлния му олèкна 6. обикн.
третол. -í se освободи́ се, опра́зни се, ова-
канти́ се: v **přízemí se ~il byt** на пàртера се
освободи́ апартамент; **to místo se ~í až v září**
мястото ще се оваканти́ чак през септèmври;
cesta se ~ila ппътят се отвори; **až se mi ~í
některý den** кога̀то ми се освободи́ някой дèн
uvolň|ovat, -uji/разг. -uju нескв. 1. (koho, co)
освобождàвам (някого, нещо): ~ovat **spou-
taného** освобождàвам вързан; **hudba, jež
~uje myšlenky** *прен.* мўзика, която освобож-
дàва, отпу́ска мислите 2. (co) разхлàбвам (не-
що): ~ovat **koni sedlo** разхлàбвам седлò на
кòн 3. (co) разклàщам (нещо): ~ovat **zátku**
разклàщам запущàлка 4. (koho – вин.) осво-
бождàвам, уволня́вам (някого): ~ovat **ně-
koho z práce** уволня́вам някого от работа
5. (co) отделя́м, отпу́скам (средства): **po-
stupně ~ovat vklady** постепèнно освобождà-
вам влòгове 6. (co) отпу́скам, освобождàвам,
разхлàбвам (нещо): ~ovat **kázeň** разхлàбвам
дисциплината; ~ovat **básnické formy** осво-
бождàвам поетичните фòрми 7. (co) освобож-
дàвам (нещо): ~ovat **cestu** освобождàвам ппът
(от препятствие); ~ovat (si) **soboty** освобож-
дàвам (си) с̀ботите; ~ovat **křídlo** спорт. осво-
бождàвам крилòто (от противников играч)
uvolň|ovat se, -uji se/разг. -uju нескв. 1. (čeho,
z čeho, od čeho) освобождàвам се (от не-
що): ~ovat se od **společenských povinností**
освобождàвам се от обществени задължения
2. третол. -uje se разхлàбва се: **smýčka se
~uje** примката се разхлàбва 3. третол. -uje
se разклàща се 4. уволня́вам се, освобождà-
вам се: ~ovat se z **práce** освобождàвам се от
работа 5. третол. -uje se освобождàва се,
разпүска се: **mravy se ~ují a)** нр̀вите се раз-
крепостяват б) нр̀вите са в упадък 6. безл.
-uje se (коти) олèква (на някого): **nemocné-
mu se pomalu ~uje** на бòлния постепèнно му
олèква 7. обикн. третол. -uje se освобождà-
ва се: **postupně se ~ují další místnosti** по-
степèнно се освобождàват òще нòви по-
мещения

úvoz, -u м. колàрски ппът

uvozovací, -í, -í книж. спец. въстъпителен, въ-
вèждащ: ~í **věta** език. изречèние, въвèждащо
пряка реч; ~í **spojka** език. въвèждащ с̀юз
uvoz|ovat, -uji/разг. -uju нескв. (co) книж. спец.

въвѣждам (нещо): **~ovat přímou řeč** език. въвѣждам пряка рѣч; **~ovat větu** въвѣждам изречѣние

uvozov|ka, -ky обикн. мн. **uvozov|ky, -ek** кавички: **dát do ~ek** поставя в кавички

uvrh|nout, -nu св. (koho, co do čeho, v co; co na koho, na co) хвърля (някого, нещо в нещо; нещо върху някого): **~nout někoho do vězení** хвърля някого в затвор; **~nout někoho do neštěstí** докарвам на някого нещастие; **~nout někoho do zoufalství** доведа някого до отчаяние; **~nout hanu na rodinu** опозоря семейство

uvrt|at, -ám разг. (koho – вин. do čeho, na co, k čemu) експр. **1.** придумам, уговоря, склоня (някого за нещо) **2.** вържа, закрепостя (някого към нещо): **~at někoho k těžké práci** накарвам, вържа някого да работи тежка работа; **dát se ~at na jedno místo** позволя да ме вържат на едно място

uvyk|at (si), по-рядко uvykáv|at (si), -ám (si) неск. (na koho, na co; koho, čemu) свиквам, привиквам (с някого, с нещо; към някого, към нещо)

uvyk|lý, -á, -é (čemu, na co) свикнал, привикнал, навикнал (с нещо; на нещо)

uvyk|nout (si), -nu (si) св. (koho, čemu; na koho, na co) свикна, привикна, навикна (с някого, с нещо; към някого, към нещо): **~nout pořádku** свикна на ред; **~nout volnosti** привикна към свобода; **~nout těžší práci** свикна, навикна с по-тежка работа

uzákon|it, -ím св. (co) узаконя, легализирам (нещо)

uzamk|nout, -nu св. (co) заключва, затвора (нещо): **~nout závěr** техн. воен. сложа на предпазител (оръжие)

uzamk|nout se, -nu se св. (–; před kým, před čím) заключва се, затвора се, изолирам се (от някого, от нещо); уединя се: **~nout se do sebe** затвора се в себе си; **~nout se před světem** изолирам се от света; **~nout se do své rodiny** затвора се в семейството си; **~l se na léta ve své pracovně** той се затвори за дълго в кабинета си

uzamyk|at, -ám неск. (co) заключвам, затварям (нещо)

uzávěr, -u м. **1.** тапа, запушалка: **~ lahvi** тапа, запушалка за бутилки **2.** клапа, кран: **~ páry** клапа, кран за пара; **plynový** ~ кран за газ; **vodní** ~ водна клапа, кран; **hlavní (domovní)** ~ **plynu** централен спирателен кран за газ; **hlavní (domovní)** ~ **vody** главен спирателен кран за вода **3.** брава, ключалка, заключалка: **bezpečnostní** ~ секретна брава, заключалка

uzávěr|a, -y ж. **1.** преграда: **minová ~a** воен.

мийна преграда; **~a jámová** минно ямна преграда; **požární ~a** противопожарна преграда

2. затваряне: **~a zamořené oblasti** затваряне на заражена област; **~a hranic** затваряне на граници

uzávěr|k|a, рядко остар. uzavír|k|a, -y ж. **1.** клапа, кран **2.** фин. приключване, баланс: **~a účtu** приключване на сметка; **~a konta** приключване на влог **3.** приключване, връзване (на брои); краен срок за предаване на материали: **zprávy došlé těsně před ~ou** новини, получени непосредствено преди връзването на броя; **večerník má ~u ve 14 hodin** вечерният вестник приключва приемането на материали в 14 часа

uzavír|ac|í, -í, -í **1.** техн. затварящ: **~í ventil** затварящ вентил **2.** който се отнася до затваряне: **~í doba v obchodech** край на работното време в магазините; **~í hodina** час на затваряне; **~í den** почивен ден

uzavír|at, -ám неск. **1.** (co) затварям, заключвам (нещо): **~at dveře, okna** затварям врати, прозорци **2.** (co) затварям, преграждам (нещо), спирам движение (някъде): **~at v zimě cesty** затварям пътица през зимата; **~at vodu pro opravu** спирам водата за ремонт **3.** (co) запущвам, покривам, затварям (нещо): **strojní ~ání konzerv, lahvi** машинно затваряне на консерви, на бутилки **4.** (co kam, do čeho) прибирам, заключвам (нещо някъде): **~at peníze do pokladny** прибирам, заключвам пари в каса; **~at pečlivě důležité listiny** прибирам грижливо важни документи **5.** (co) закривам, затварям (институция), прекратявам работата (на нещо): **~at neprospějící obchody** закривам губещи магазини; **~at školy při epidemii** затварям училищата при епидемия **6.** (co) завършвам, приключвам (нещо), слагам край (на нещо): **~at projev výzvou** завършвам рѣч с призив; **~at řadu (při pletení)** завършвам ред (при плетене) **~at pokladnu** фин. приключвам каса; **~at účty** фин. приключвам сметки; **~at účetní knihy** фин. приключвам счетоводни книги **7.** (co) склучвам (сделка, договор и под.): **~at obchodní smlouvy** икон. склучвам търговски договори; **~at přátelství** завързвам приятелство

uzavír|at se, -ám se неск. **1.** затварям се, заключвам се: **dveře se ~ají samy** вратата се затваря сама **2.** затварям се: **na noc se květy ~ají** нощем цветовете се затварят; **kruh se ~á** обикн. прен. книж. кръгът се затвара **3.** (kde; proti komu, proti čemu; před kým, před čím; čemu) затварям се (за някого, за нещо), изолирам се (от някого, от нещо), оставам глух

(за нещо): **~at se do sebe** затвърям се в себе си; **~at se pokroku** книж. затвърям се за прогреса, изолирам се от прогреса; **~at se před světem** изолирам се от света, затвърям се за света

uzavřen|í, -í ср. в съчет. **byť pod (jedním) ~ím** самостоятелен апартамент

uzavřen|ý, -á, -é 1. затворен, заключен 2. спец. закрит, затворен: **~á pojistka** електр. затворен, закрит бушон; **~á matice** техн. затворена гайка; **~ý motor** техн. закрит мотор 3. завършен: **tvorit ~ý celek** образувам завършено цяло; **~ý obvod** електр. затворена верига; **~ý krevní oběh** биол. затворено кръвообращение; **~ý řetěz** хим. затворена верига 4. затворен, необщителен: **~á společnost** затворено общество; **~á povaha** затворен характер

uzav|řít, -řu/книж. -ru св. 1. (со) затвора, заключа (нещо): **~řít dveře a)** затвора врата б) заключа врата 2. (со) затвора, преградя (нещо), спрă движението (по нещо): **~řít plyn** затвора, спрă газта; **~řít dočasně průchod** временно затвора пасаж; **~řít ulici pro nákladní auta** затвора улица за товарни автомобили; **to mu ~řelo přístup do společnosti** прен. това затвори достъпа му до обществото; **~řel si cestu ke kariéře** той си отрязă пътя към кариерата; **~řel si zpáteční cestu** той си затвори пътя за отстъпление 3. (со) запуща, запечатва, затвора (нещо): **~řít bednu víkem** затвора сандък с капак 4. (со) заградя, обградя, затвора (нещо): **dvůr ze všech stran ~řený zdí** двор, заграден от всички страни със зидове; **~řít kruh** затвора кръг; **~řít závorku** мат. затвора скоба 5. (со kat, kde) затвора, заключа, приберă, скрия (нещо някъде): **~řít peníze do pokladny** заключа пари в каса; **~řít tajemství ve svém srdci** прен. скрия тайна в сърцето си 6. (со) закривă, затвора (институция), прекратя дейността (на нещо): **~řít důl ohrožený vodou** затвора мина, застрашена от наводнение; **~ření vysokých škol za okupace** затваряне на висшите училища по време на окупацията 7. (со) малко книж. приключва, завърша (нещо): **~řít diskusi** приключва, завърша дискусия; **~řít knihu doslovem** завърша книга с послеслов; **~řít účet** фин. приключва сметка 8. (со) сключва (договор, сделка и под.): **~řít smlouvu** сключва договор; **~řít mír** сключва мир; **~řít obchod** сключва сделка; **~řít sázku** обзаложă се; **~řít pojistku** застраховам се, сключва застраховка; **~řít sňatek** сключва брак; **~řít přátelství** завържă приятелство

uzav|řít se, -řu se/книж. -ru se св. 1. затвора се 2. (-; kde; proti kómu, proti čemu; před kým, před čím; čemu); изолирам се (от някого, от

нещо), затвора се (за някого, за нещо), остăна глух (за нещо): **~řít se do sebe** затвора се в себе си; **~řít se v mlčení** затвора се в мълчание; **~řít se světu** изолирам се от света

uzd|a, -u ж. юздă: **nasadit koni ~u** слóжă юздă након ♦ **držetněkohna** ~экспр. държă някого изкъсо; **povolit někomu ~u** отпусна юздăта на някого; **držet jazyk na ~ě** държă си езика зад зъбите; **pustit jazyk z ~u** развържă си езика; **pustit ~u fantazii** пусна въображението си на воля

uzdrav|ít, -ím св. (koho, co) излекувам, изцеря (някого, нещо)

uzdrav|ít se, -ím se св. оздравявă, излекувам се, изцеря се

uzdra|vovat, -uji/разг. -uju неслв. (koho, co) лекувам, изцерявам, церя (някого, нещо)

uzdrav|ovat se, -uji se/разг. -uju se неслв. оздравявам, излекувам се, изцерявам се

uzdvih|nout, uzved|nout, -nu св. мóгă да вдигна: **to by ~lo i malé dítě** това мóже да го вдигне и малко дете

uzel, uzlu м. 1. възел: **zavázat na ~** вържă на възел; **udělal se ~** направи се възел; **rozvázal ~** развържă възел; **tkalcovský ~** текст. тъкачен възел; **horolezecký ~** спорт. алпинистки възел ♦ **uzlíčkov|ý, -á, -é** спец. възелест; **rozsekat, rozvřerjă** гóрдиевия възел 2. прен. възел, нещо преплетено: **uzly svalů** възли, камăри от мýскули; **zmítající se ~ těl** мятăщи се преплетени телă 3. кок: **řecký ~** гръцки кок 4. център, възел, кръстопът: **železniční ~** железопътен възел; **dopravní, komunikační ~** транспортен, комуникационен възел; **letecký ~** авиационен център; **vodní ~** център на воден транспорт; **horský ~** геогр. планински възел, масив; **obranu воен.** отбранителен център; **spojovací ~** воен. център за връзка 5. въззоп, денк 6. мор. възел (мярка за скорост)

uzlíč|ek, -ku м. умал. възелест

uzlíčkov|ý, -á, -é спец. възелест; който се отнася до възел: **~ý steh** възелест бод; **~á příze** текст. прѣжда буклѣ; **~ý zánět spojivek** мед. трахóма

územ|í, -í ср. 1. територия, земя, зóна, предѣли: **státní ~í** територия на държăва; **pohraniční ~í** гранична зóна; **zakázané ~í** забранѣна зóна; **na ~í České republiky** на територията, в предѣлите на Чешката република 2. спорт. полѣ, зóна: **trestní ~í** наказателно полѣ; **obranné ~í** отбранителна зóна

uzemněn|í, -í ср. електр. заземяване

územn|í, -í, -í териториален: **~í celek** териториална единица; **~í požadavky** териториални претенции

uzemnit, **-ím** св. 1. (со) електр. заземя (нещо): **~it anténu** заземя антена 2. (кого – вин.) жарг. нокаутирам (някого): **svou odpovědí ho úplně ~il** прен. експр. с отговора си той съвсѐм го нокаутира

uzemňovat, **-uji**/разг. **-uju** несов. (со) електр. заземявам (нещо)

uzenáč, **-e** м. пушена риба

uzenárn|a, **-u** колбасарница, работилница за колбаси

uzenář, **-e** м. колбасар

uzenářsk|ý, **-á**, **-é** колбасарски: **~é výrobky** колбасарски изделия; **~ý krám** колбасарски магазин

uzenářstv|í, **-í** ср. колбасарство

uzen|é, **-ého** ср. пушено месо

uzenin|a, **-u** ж. колбас

uzenk|a, **-u** ж. малко остар. спец. крѐнвирш

uzen|ý, **-á**, **-é** пушен: **~é maso** пушено месо; **~ý sýr** пушено сирене

úzko, експр. **ouzko** нар. предикативно много притеснено, разстрѐдено, тревожно: **je mi ~** страшно ми е притеснено

úzkokolejn|ý, **-á**, **-é** ж.п. теснолинейн: **~á dráha** теснолинейна ж.п. линия

úzkoprofilov|ý, **-á**, **-é** публ. дефицитен: **~é zboží** дефицитна стока

úzkopr|ý, **-á**, **-é** обикн. пейор. тесногрѐд, ограничен

úzkost, **-i** ж. тревога, страх, притеснение, безпокойство, боязнь: **popadla, přepadla mne** ~ обхвана ме притеснение, притесних се; **po-ciťovat před někým** ~ притеснявам се, страхувам се от някого; **srdce se mi svírá ~í o někoho** сърцето ми се свива от тревога за някого; **pohled plný ~í** поглед, пълен с безпокойство; **pocit nevyslovené ~í** чувство на неизказана тревога; **smrtná ~í** смъртен страх; **schnout ~í** вѐхна от тревога, от страх

úzkostlivě нар. книж. съвестно, добросъвестно, много прилежно, педантично, акуратно: **~ se vypyťovat** прилежно, добросъвестно разпитвам; **~ zachovávat předpisy** стриктно спазвам указания, нареджания; **~ všechno propočítat** прилежно изчисля всичко; **~ dbát čistoty** педантично пазя чистота; **~ svědomitý člověk** педантично съвестен човек

úzkostliv|ý, **-á**, **-é** 1. книж. тревожен, изплашен, притеснен, боязлив: **~é volání o pomoc** изплашен вик за помощ; **~ý pohled** притеснен, тревожен поглед 2. съвестен, добросъвестен; извънредно прилежен, педантичен, акуратен: **být ~ý v plnění povinností** добросъвестен съм в изпълняването на задължения; **~á svědomi-**

tost педантична добросъвестност; **~á čistota** педантична чистота

úzk|ý, **-á**, **-é** тесен: **~é rty** тесни устни; **boty jsou mi ~é** обувките са ми тесни, обувките ме стягат; **~á specializace** тясна специализация; **v užším slova smyslu** в тесния смисъл на думата; **mít ~ý duševní obzor** пейор. имам ограничен духовен кръгозор; **~ý okruh přátel** тесен кръг приятели; **v ~ém kruhu rodinném** в тесен семеен кръг; **užší soutěž** ограничено състезание; **~á spolupráce** тясно сътрудничество; **být v ~é souvislosti** в тясна връзка съм; **být s někým v ~ých stycích** в тесни контакти съм с някого; **~ý film** филм. теснокраен филм; **~ý rozchod kolejí** ж.п. тясно междурѐлие; **~ý profil** публ. дефицит♦ **zhrnĕdub-ý** тесно някого натясно; **octnout se v ~ých** попадна в задънена улица, в безизходица; **pomoci někomu z ~ých** измъкна някого от безизходица

uzlík, **-u**/рядко **-a** м. умал. възелче: **mízní ~** анат. лимфен възел; **sinusový ~** анат. синусов възел (на сърцето)

uzlin|a, **-u** ж. спец. възел: **mízní ~a** анат. лимфен възел; **nervová ~a** анат. нервен възел, ганглий

uzlob|it se, **-ím se** св. измъча се, изнѐрвя се от ядосване: **~it se s dětmi** изнѐрвя се от ядове с деца

uzlovit|ý, **-á**, **-é** възлест; който се отнася към възел: **~é ruce** прен. възлести ръце; **~é tělo** възлесто тяло

uzlov|ý, **-á**, **-é** 1. който се отнася към възел: **~é písmo** възелно писмо 2. спец. публ. възлов: **~ý bod** геом. възлова точка; **~á čára** физ. възлова линия; **~é napětí** електр. възлово напрежение; **~ý bod vývoje** публ. възлова, ключова точка в развитието; **~é problémy** публ. възлови, ключови проблеми

uznalý, **-á**, **-é** признателен, благодарен

uznán|í, **-í** ср. признание, признаване, признателност: **zasloužit ~í** заслужа признание; **dojít ~í** полъча признание; **vyslovit někomu ~í** изкажа признателност на някого; **vyslovit se o něčem s ~ím** изкажа се за нещо с признание; **čestné ~í** почетна грамота; **pochvalné ~í** похвална грамота; **podle vlastního ~í** по събствено усмотрѐние, по събствена преценка; **mít pro někoho, pro něco ~í** признателен съм на някого, на нещо; **mít s někým ~í** признателен съм към някого, на някого

uzn|at, **-ám** св. 1. (со; кого, со за со, čím; –) призная, приѐма (някого, нещо за нещо): **~at svou chybu** призная грѐшката си; **~at něčí důvody** призная, приѐма нечии аргументи; **~at něčí námítky** приѐма нечии възражения; **~at**

otcovství призна́я ба́щинство; **~at smlouvu za platnou** призна́я до́говор за ва́лиден; **~at nově vzniklý stát de jure** призна́я юри́дически нововъзникнала държа́ва; **~at vládu** призна́я правите́лство; **~at někoho (nemocným)** призна́я, прие́ма ня́кого (за бо́лен); **~at někoho vinným** юри́д. призна́я ня́кого за ви́новен; **~at někoho neschopným** во́ен. призна́я ня́кого за негòден; **je třeba ~at, ze...** тря́бва да се призна́е, че... **2.** (*kořo, co za co; čít;* -) пре́ценя (*ня́кого катò ня́какъв*); на́меря, смётна (*ня́кого за ня́какъв, не́що за ня́какво; че ня́кой е ня́какъв*): **~at něco za vhodné** смётна не́що за удо́бно, за подо́ходящо; **~at něco za správné** смётна не́що за пра́вильно; **~at něco za možné** смётна не́що за възмо́жно; **~at něco za potřebné** смётна не́що за необхо́димо; **~at něco za dobré** на́меря не́що за добро́; **udělám, co ~ám za vhodné** ще напра́вя каквòто на́меря за добро́; **ne~at někoho za hodna slova** не смётна ня́кого досто́ен за една́ дýма **3.** (*co*) оценя́, призна́я (*не́що*): **~at něčí zásluhy** оценя́, призна́я не́чиини за́слуги; **nikdo ne~á, jaká to byla práce!** ни́кой ня́ма да ти призна́е какъ́в трóд беше то́ва!

uznáv|at, -ám не́св. **1.** (*co; kořo, co za co, čít;* -) призна́вам (*не́що; ня́кого, не́що за не́що; -*) **2.** (*kořo, co za co, čít;* -) смя́там, на́мирам (*ня́кого за ня́какъв; не́що за ня́какво; че ня́кой е ня́какъв*) **3.** (*co*) оценя́вам, призна́вам (*не́що*)

uzoučk|ý, uzounek|ý, по-рядко uzoulink|ý, -á, -é експр. те́сничък

uzpůsob|ít, -ím св. кни́ж. **1.** (*co, по-рядко kořo*) устано́й, на́глася́, на́стрòя (*не́що, ня́кого*) **2.** (*co, kořo k čemu/по-рядко pro co; с инф.*) приго́дя, преустано́й (*не́що, ня́кого за не́що*)

uzpůsob|ovat, -uji/разг. -uju не́св. кни́ж. **1.** (*co, по-рядко kořo*) устано́йвам, на́глася́вам, на́стро́йвам (*не́що, ня́кого*) **2.** (*co, kořo k čemu/по-рядко pro co; с инф.*) прига́ждам, преустано́йвам (*не́що, ня́кого за не́що*)

uzrál|ý, -á, -é зря́л

uzr|át, -ají/разг. -aju св. **1.** обикн. трето́л. **-aje** узрèе: **ovoce ~álo** пло́довèте узрèха **2.** обикн. експр. съзрèа **3.** обикн. трето́л. **-aje** кни́ж. на́зрèе, завèрши се, затвèрди се: **~álo ve mně předsevzetí** у мèн на́зря, затвèрди се решèнието; **ta věc ještě ne~ála** ра́ботата о́ще не è на́зряла, не è завèршена

uzráv|at, -ám не́св. узря́вам, съзря́вам, ста́вам зря́л

uzř|ít, -ím св. (*co*) кни́ж. ви́дя, съзрèа, зèрна, зèбè (на́р.) ♦ **~álo** св. на бя́л свя́т, родя́ се

uzurpátor, -a м. кни́ж. узурпа́тор

uzurp|ovat, -uji/разг. -uju не́св. и св. кни́ж. (*co*) узурпи́рам, присво́явам/присво́я незако́нно, загра́бвам/загра́бя (*не́що*): **~ovat moc** загра́бвам/загра́бя, узурпи́рам вла́стта

úzus, úzu м. **1.** кни́ж. обича́й, на́вик, тради́ция **2.** език. ўзус

uzvednout вж. **uzdvihnout**

už I нар. **1.** вèче: **~ je tady** то́й е вèче тýк; **~ bude konec** вèче свèршва; **už běžím** вèче трèгвам; **~ aby to začalo** да запòчва вèче; **~ abych tam byl** да мòжех вèче да сьм там; **~ dávno zemřel** то́й вèче отда́вна е почи́нал; **~ to mám!** сèтих се! готòво! **~ dost!** стига́ вèче! **mlč ~!** млькни́ вèче! млькни́ най-сèтне! **~ s tím přestaň!** стипа́на́не

~ to nechce (ani) slyšet вèче не шè и да чýе за то́ва; **~ k vám nepřijdu** вèче ня́ма да до́йда у вас; **ten tady ~ nebydlí** то́й вèче не живèе тýк; **~ nevím, kde jsem to slyšel** вèче не помня́ кдè сьм го чýл **2.** о́ще (*в обстоя́тствени по́яснения за вре́ме*): **~ za dávných časů** о́ще в ста́ри вре́мена; **~ před léty** о́ще преди го́дини **3.** и, а, и èто, дали́, макар и, е́два, щом (*в сьста́ва на сло́жни сьюзи*): **sotva..., ~...** е́два... и..., щом... и...; **sotva jsem na něho pomyslll,** **~ byl tady** щòм си помисли́х за нèго и то́й се появи́; **ať ~... či/nebo...** дали́... или́...; **ať ~ tak či onak** та́ка или́ и́наче; **když ~... tak...** щом... тогàва...; **když ~ to děláš, tak to dělej pořádně** щòм го пра́виш, пра́ви го ка́кто тря́бва; **~ proto, že** макар и са́мо за то́ва, че...

už II част. вèче, най-сèтне: **to ~ přestává všechno** то́ва вèче ми́нава вся́какви гра́ници; **kdy ~ se tě zbavím** кога́ най-сèтне ще се отгèрва от теб! **tak ~ tomu bývá** та́ка ста́ва (обикно́вèно)

úžas, -u м. изумлèние, смай́ване, слис́ване, удивлèние, учудване: **uvádět v ~** смай́вам, слис́вам; **budit ~** будя́ удивлèние, смай́ване; **pozorovat s ~em** на́блюда́вам с удивлèние; **ustrnout v ~u/~em** вцепèня́ се от учудване, глèтна си езика́ от удивлèние; **stát v němém ~u** сто́я в ня́мо удивлèние, учудване; ня́мам дýми

úžas|lý, -á, -é изумèн, смая́н, слис́ан, удивèн, учудèн

úžas|nout, -nu св. удивя́ се, изумя́ се, смая́ се, слис́ам се, учудя́ се

úžasn|ý, -á, -é изумитèлен, поразитèлен, смай́ващ, слис́ващ, удивитèлен, учудващ: **to je ~á paměť!** удивитèлна пàмèт! **to je přece ~é, něco ~ého** изумитèлно! **má ~ou sílu** то́й е изключитèлно си́лен; **to je nej~ější den mého života** то́ва è най-прекрасни́ят, най-необикно́вèният,

най-изключителният ден в моя живот; **~á rychlost** *експр.* поразителна скорост; **~á drzost** *експр.* поразително нахалство; **to je ~ý rozdíl!** *експр.* поразителна разлика! **mám ~ou radost** *експр.* страхотно се радвам

úžeh, -u *м. мед.* слънчев удар; **dobrat** ~ получаваш слънчев удар; **nebezpečí ~u** опасност от слънчев удар

úžin|a, -y *ж. геогр.* продлив, теснина

užít|at, -ám *несв.* **1.** (*co/čeho*) изяждам на части (*нещо*), подяждам (*от нещо*): **myši ~ali obilí** мишки подяждаха зърното **2.** (*co*) разяждам (*нещо*): **rez ~al železné obruče** рязяждаше железните обръчи **3.** (*koho – вин.*) *експр.* разяждам, дразня, мъча (*някого*): **starosti ho ~ají** грижите го ядат, той се топи от грижи; **závist ho ~á** завист го разяжда; **~at někomu zdraví** подкопавам, съсипвам здравето на някого

užít|at se, -ám se *несв.* (*čít*) *експр.* тормозя се, терзая се, мъча се (*с нещо*): **~at se neúspěchem** терзая се от неуспех; **~at se závistí** изяждам се от завист

užitečně *нар.* полезно

užitečn|ý, -á, -é **1.** полезен: **~á práce** полезна работа; **v čem Vám mohu být ~ý?** с каквò мога да ви бъда полезен? **spojit příjemné s ~ým** свързва полезното с приятното **2.** *спец.* използван, употребен, използваем, приложен, приложим, полезен: **~ý obsah** употребено съдържание; **~ý výkon** *техн.* приложена мощност; **~é zatížení** *трансп.* полезен товар

užít|ek, -ku *м.* полза: **nést, dávat, přinášet ~ek** ползеш съм, нося полза; **mít z něčeho ~ek** ймам полза от нещо; **obě strany z toho mají ~ek** и двете страни ймат полза от това; **není z toho žádný ~ek** от това няма полза; **nemám z toho žádný ~ek** нямам никаква полза от това; **být k ~ku** мога да бъда ползеш; **bez ~ku** без полза; **přineslo to víc škody, než ~ku** това донесе повече вреди, отколкото полза; **hospodářský ~ek** икономически ефект

užít, užiji|разг. **užiju** *св.* **1.** (*čeho, koho/по-рядко со*) използвам, употребя, приложя (*нещо, някого*): **~ vhodného materiálu** използвам подходящ материал; **~ nevhodného slova** употребя неподходяща дума; **~ poznatků v praxi** приложя знания в практиката; **~ násilí** използвам насилie, прибегна до насилie; **~ zbraně** използвам, употребя оръжие **2.** (*čeho, по-рядко разг. koho – вин.*) използвам (*нещо, някого*), възползвам се (*от нещо, от някого*): **~ vhodného okamžiku** използвам подходящ момент; **~ svého práva** възползвам се от правото

по това си падаш! на теб това ти е меракът! **3.** (*čeho*) наслажда се, порадвам се (*на нещо*), изживя, прекарам приятно (*нещо*): **~ koupání** наслажда се на къпане, на плуване; **chce ~ zábavy** иска да се позабавлява; **užil málo radostí** той преживя малко радости; **užil (si) hodně hladu** той много е гладувал **4. u užít si** (*–; co/čeho*) поживя си, отживя си, позабавлявам се; преживя, изживя (*нещо приятно*): **~ (si) života** поживя си (живота); **nic s ním neužila** не си е поживяла с него; **ta si s ním užije!** *ирон.* горката, има да пати с него! голям зор ще види с него! **5.** (*koho – род.*) *разг.* наредвам се, порадвам се (*на някого, на нещо*): **děti tatínka málo užijí** децата не могат много да се порадват на баща си

užít se, обикн. мн. užijeme se *св.* порадваме се един на друг: **o prázdninách se snad užijeme** дано през ваканцията да се порадваме един на друг

užít se, обикн. третол. uží se *несв.* **1.** стеснява се, става по-тесен: **údolí se uží** долината се стеснява **2.** свива се, спира, замира: **užilo se v něm srdce** сърцето му се свиваше; **dech se mu uží** дъхът му спира, замира от страх

užitkovost, -i *ж. зemed.* продуктивност, плодородие: **koeficient ~í** коефициент на продуктивност

užitkov|ý, -á, -é **1.** полезен, обработваем, промишлен: **~é rostliny** полезни растения; растения със стопанско значение; **~á zahrada** плодна градина; **~ý chov dobytka** *сел. стоп.* промишлено отглеждане на едър рогат добитък; **~á zvěř** полезен дивеч; **~é dříví** *лес.* обработваемо дърво; **~é nerosty** *геол.* полезни изкопавки; **~á voda** непитейна вода **2.** битов, приложен: **~é sklo** битово, приложно стъкло; **~á keramika** битова, приложна керамика

užitn|ý, -á, -é полезен, потребителски, битов: **~á hodnota** *икон.* потребителска стойност

užit|ý, -á, -é *спец.* приложен: **~é vědy** приложни науки; **~á matematika** приложна математика; **~é umění** приложно изкуство; **~á grafika** приложна графика; **~á fotografie** приложна фотография

uživac|í, -í, -í **1.** потребителски, потребителен; който се отнася към потребление: **~í právo** *юрид.* потребителско право **2.** който е за пиене, за вътрешно приемане: **~í soda** сода за пиене **užíván|í, -í** *ср. разг.* лекарство за вътрешно приложение

uživatel, -e *м.* потребител, ползвател; човек, който използва, употребява нещо: **~ jazyka** потребител, носител на езика; **~ půdy** ползвател на земя; **~ bytu** обитател, наемател, ползва-

тел на апартамент; ~ комп. потребител (на компютър и софтуерни продукти)
užív|at, -ám *несв.* 1. (čeho, koho, по-рядко со) използвам, ползвам, употребявам (нещо, някого), прилагам (нещо): ~at domácích surovin използвам местни суровини; ~at výsledků výzkumu v praxi използвам, прилагам резултати от изследвания в практиката; ~ali ho jako poslíčka използваха го като разносвач 2. (čeho, по-рядко koho – вин.) използвам (нещо, някого), възползвам се (от нещо, от някого): ~at svého práva възползвам се от правото си; ~at příležitosti използвам случая 3. (čeho) наслаждавам се, радвам се, прекарвам приятно (нещо): ~at v klidu své dovolené радвам се, наслаждавам се спокойно на отпуската си; ~at svobody наслаждавам се на свободата 4. и užív|at si (–; со/čeho) живея си, изживявам, преживявам (нещо приятно), наслаждавам се (на нещо): nechtějí pracovat, chtějí jen ~at не искат да работят, искат само да си живеят; ~at světa наслаждавам се на света 5. (čeho/co) ползвам, стопанисвам (нещо): ~at pole, zahradu ползвам нива, градина; osobní ~ání bytu *юрид.* ползване на квар-

тира за лични нужди; přenechat nemovitost k dočasnému ~ání *юрид.* дам недвижим имот за временно ползване 6. (со; –) *разг.* вземам, пия (лекарство) вътрешно: lék k vnitřnímu ~ání лекарство за вътрешно приложение; ~ejte každou hodinu lžičku sirupu вземайте на всеки час по една лъжичка сироп
uživ|it, -ím *св.* (koho – вин.) изхраня (някого): ~it rodinu изхраня семейството си
uživ|it se, -ím se *св.* изхраня се
úžlabin|a, -y *ж.* теснина, клисура, дефиле
užovk|a, -y *ж.* 1. *зоол.* смок (Natrix, Coronella и др.) 2. водна змия
užrat, užeru *св.* 1. (со/čeho) изям на части, подям (нещо) (за животни) 2. (koho – вин.) *експр.* изям (някого): komáři by nás byli užrali комарите щяха да ни изядат 3. (koho, со) *по-рядко експр.* уморя, убия, изям (някого, нещо): lítost, závist ho užere мъка, завист ще го умори, ще го изяде
užrat se, užeru se *св. експр.* убия се, съсьипя се, изям се: ~ se žalem съсьипя се от мъка, от скръб;
užral se dlouhou chvílí той се скапа от скука
užvaněn|ý, -á, -é *разг. експр.* бърбърив: ~ý člověk дърдорко, бърбрица, плямпало

V

v, V 1. чешкият съгласен звук [v] и буквата v, която го обозначава 2. [vé] и **vě** *нескл. ср.* название на съгласния звук [v] и на буквата v: vyslovit v произнеса v; napsat malé v, velké V напиша малко v, главно V 3. само V V (римската цифра за 5) 4. само V (свкр. от volt) V (свкр. от волт) 5. V1, V2 [fau ajn, fau svaj] *свкр.* фау едно, фау две (названия на немски ракети от II. световна война) 6. v. (свкр. от viz) *вж.* (свкр. от виж)
v (ve) (вариант **ve** пред думи с **v-, f-** или група трудно произносими съгласни) *предлог I.* с местен 1. в/във (след гл. за състояние и след същ. за локализация на неподвижен обект във вътрешността на друг обект): byli jsme v hotelu бяхме в хотел; šaty visely ve skříni роклята беше окачена, висеше в гардероба; voda v potoce je ledová водата в потока е ледена 2. в/във, из (след разнопосочни гл. за движение, след гл. за действие, след отгл. същ. за локализация на движение или действие във вътрешността на обект): kroužit ve vesmíru обикалям в космоса; кръжа из космоса; procházet se ve městě разхождам се из град; hledat štěstí v rodině търся щастие

в семейството; търся семейно щастие; pracovat v obchodě работя в магазин; práce v obchodě работа в магазин 3. през, безпредложно (за по-продължителни от денонощия интервали от време): ve dne през деня; дънем; v noci през нощта; нощем; v lednu през януари; *разг.* януари месец; v zimě през зимата; зиме; v tomto roce (през) тази година; v minulém století (през) миналия век 4. в/във, на; безпредложно (за начин): žijí v lásce живеят в любов; žít v duševní pohodě живея в душевен мир; stát v pozoru стоя мърно; prodej ve velkém продажба на едро 5. безпредложно (за количество): žít ve dvou а) живеем двамата б) живеем (само) двамата; hrát karty ve třech играем карти трима; играем карти на три ръце 6. в/във, с/със (за средство): platit ve valutě, v dolarech, v drobných плащам във валута, в долари; плащам с валута, с долари, с дребни пари; jet v maringotce, ve vlaku пътувам във фургон, във влак; пътувам с фургон, с влак 7. по, в/във; по отношение на (за гледна точка): odborník ve fyzice специалист по физика; dělat pokroky v matematice имам напредък по математика;